

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE 6360 SAYILI
YASA'NIN TEMSİL VE KATILIM ÜZERİNE
ETKİLERİ: HATAY ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Semra CİNNİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL

Hatay-2019

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE 6360 SAYILI
YASA'NIN TEMSİL VE KATILIM ÜZERİNE
ETKİLERİ: HATAY ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Semra CİNNİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL

Hatay-2019

ONAY

Semra Cinni tarafından hazırlanan “**YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE 6360 SAYILI YASA’NIN TEMSİL VE KATILIM ÜZERİNE ETKİLERİ: HATAY ÖRNEĞİ**” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile ***SİYASET BİLİMİ VEKAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALINDAYÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir.

../ 09/2019

Jüri Üyeleri	İmza
(Tez Danışmanı - Başkan)	
(Üye)	
(Üye)	

Semra Cinni Tarafından Hazırlanan “**Yerel Yönetimlerde Katılım ve 6360 Sayılı Yasa’nın Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri: Hatay Örneği**” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN

Enstitü Müdür

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (/ /2019)

Semra CİNNİ

ÖNSÖZ

Yerel yönetimler, ülke yönetiminin vazgeçilmez bir unsurudur. Hizmetlerin kaliteli ve etkin bir şekilde halka ulaşabilmesi ve devamlılığının sağlanması, başarılı bir yerel yönetimin sonucunda mümkün olabilir. Büyükşehir belediyeleri nüfusun büyük bir kısmının yaşadığı yerleşim yerleridir. Bu bakımdan büyükşehirlerle ilgili yapılacak çalışma ve düzenlemeler halk için büyük önem taşımaktadır. Katılım ve temsilin en iyi örneği belediyelerde görülmektedir. Yerel yönetimlerde halkın yönetime katılımını arttırmak için bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi kurulmuş olan illerde köy, belde ve il özel idarelerinin tüzel kişiliği sonlandırılmıştır. Bu yönüyle söz konusu düzenleme, temsil ve katılımı olumsuz yönde etkilemiştir. Yasanın 1982 Anayasaya aykırılığı ve temsil ile katılım üzerindeki etkileri, söz konusu Yasayla ilgili en önemli tartışma konusudur.

Bu düşünceler doğrultusunda gerçekleştirilen, “*Yerel Yönetimlerde Katılım ve 6360 Sayılı Yasa’nın Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri: Hatay Örneği*”, adlı yüksek lisans tezimin hazırlanmasında, katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen, tez yazım aşamasında bana gösterdiği sabır, özen ve önemli yönlendirmelerinden ötürü saygı duyduğum sayın danışman hocam Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL’e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca ankete katılarak çalışmama yardımcı olan Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisi ile çeşitli ilçe belediye meclislerinde görev yapmakta olan meclis üyelerine de katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın her aşamasında maddi ve manevi hiçbir desteği benden esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında beni motive eden aileme varlıklarından dolayı çok teşekkür ederim.

Semra CİNNİ
HATAY 2019

YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE 6360 SAYILI YASA'NIN TEMSİL VE KATILIM ÜZERİNE ETKİLERİ: HATAY ÖRNEĞİ

Semra CİNNİ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

Danışman: Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL

ÖZET

Yerel yönetimler, yönetim birimleri olarak halka en yakın olandır. Halkın yönetime katılımının ve yönetimde temsil özelliğinin en iyi şekilde gösterildiği yönetim birimi olarak değerlendirilebilir. Yerel yönetimler, halkın istek ve sorunlarının en doğru ve etkili biçimde çözüme kavuşturulduğu, vatandaşa en yakın yönetim birimleridir. Yerel yönetimler demokrasinin olgunlaşması ve yayılması açısından da önemi olan kurumlardır. Ülkeler halka yakın olabilmek ve halkın merkezi yönetime olan sadakatinin devamlılığı için yerel yönetimleri tercih etmiş ve ülke yönetiminin güçlenmesi için yerel yönetimlerden gelen etkiyi merkezi yönetimde kullanmışlardır. Tarih içerisinde farklı tür ve adlarla süre gelen yerel yönetimler, Türkiye Cumhuriyet' inin kurulmasıyla birlikte daha modern ve işlevsel bir yapıya kavuşmuşlardır. Yerel yönetimlerle birlikte var olan temsil ve katılım olguları da tarih içerisinde büyük gelişim göstermiştir. Demokratikleşme açısından önem arz eden temsil ve katılım olguları, yapılan düzenlemeler ile daha çok uygulanabilen bir hal almıştır.

Temsil ve katılımı daha güçlendirme yönünde atılan adımlar demokratikleşme açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ancak bu bağlamda, 6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım süreçlerini zayıflatıcı bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu Yasa ile Türkiye'nin yerel yönetim yapısında çok önemli değişimler yaşanmış, büyükşehir belediyesi kurulmuş olan illerde il özel idareleri, belde belediyeleri ve köy yönetimlerinin tüzel kişilikleri sonlandırılmıştır. Bu düzenlemelerin elbette ki yerel yönetimlerde temsil ve katılım üzerine olumsuz etkileri ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada 6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım üzerine olan etkileri Hatay Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeler örneği üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELEK

Yerel Yönetimler, 6360 Sayılı Yasa, Büyükşehir Belediyesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi, Belediye Meclisi, Temsil, Katılım, Hatay.

**PARTICIPATION IN LOCAL ADMINISTRATIONS AND THE EFFECTS
OF LAW 6360 ON REPRESENTATION AND PARTICIPATION: EXAMPLE
OF HATAY**

Master's Thesis: Semra CİNNİ

Department of Political Science and Public Administration, 2019

Supervisor: Doç. Dr. Şenol ADIGÜZEL

ABSTRACT

Local governments are the closest to the public as administrative units. It can be considered as the management unit in which the public participation and representation in management is best demonstrated. Local administrations are the administrative units closest to the citizens, in which the wishes and problems of the people are solved in the most accurate and effective manner. Local governments are also important institutions for the maturation and spread of democracy. Countries preferred local governments to be close to the people and to maintain the loyalty of the people to central government and they used the effect of local governments in central government to strengthen the country administration. local governments with different types and names from time in history, the Republic of Turkey 's to have gained a more modern and functional structure with the establishment. The representation and participation phenomena that have existed together with local governments have also shown great progress in history. The cases of representation and participation, which are important for democratization, have become more applicable with the arrangements made.

The steps taken to strengthen representation and participation are of great importance in terms of democratization. However, in this context, it is possible to say that Law No. 6360 is a weakening regulation for the representation and participation processes. Said experienced very important changes in Turkey's local government structures with the law, which was established in the provinces of metropolitan municipalities and special provincial administrations, municipalities and villages management of legal persons was terminated at the waist. Of course, these regulations

have had negative effects on representation and participation in local governments. In this study, the effects of Law no.

KEY WORDS

Local Governments, Law No. 6360, Metropolitan Municipality, Hatay Metropolitan Municipality, City Council, Representation, Participation, Hatay

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1. YEREL YÖNETİM	4
1.1. Yerel Yönetim Kavramı.....	4
1.2. Yerel Yönetimlerin İşlevleri ve Önemi	6
1.3.Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı.....	7
1.4. Genel Olarak Yerel Yönetimlerin Sınıflandırılması	9
1.4.1. Siyasi Yönden Yerinden Yönetim	10
1.4.2. İdari Yönden Yerinden Yönetim.....	11
1.4.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim	12
1.4.2.2. Yer Yönünden Yerinden Yönetim	13
2. YEREL YÖNETİMLERDE TEMSİL VE KATILIM	15
2.1.Yerel Yönetimler Demokrasi İlişkisi	15
2.2. Genel Olarak Temsil ve Katılım Kavramları	17
2.3.Yerel Yönetimlerde Temsil.....	20
2.4. Yerel Yönetimlerde Katılım ve Katılım Yöntemleri	22
2.5. Temsil ve Katılıma İlişkin Kuramlar	25
2.5.1. Klasik/Doğrudan Demokrasi	25
2.5.2. Yarı Doğrudan Demokrasi.....	26
2.5.3. Temsili/Parlamentar Demokrasi	27
2.5.4. Katılımcı Demokrasi.....	28
2.5.5. Radikal Demokrasi Kuramları.....	28
2.6. Batıda Temsil ve Katılımın Gelişim Süreci.....	29
2.7. Yerel Yönetimlerde Meclisler ve İşlevleri	32

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER, TEMSİL VE KATILIM

1. OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE YEREL YÖNETİMLER, TEMSİL VE KATILIM	36
1.1. Osmanlı Döneminde Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım.....	36
1.2. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım.....	39
1.2.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan 1950'lere Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılım	40
1.2.2. 1950'lerden 1980'lere Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım	43
1.2.3. 1980'lerden 2000'li Yıllara Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım.....	45
1.2.4. 2000'li Yıllarda Günümüze Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılım.....	47
1.3. Günümüz Türkiye'sinde Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım.....	48
1.3.1. Günümüz Türkiye'sinde Yerel Yönetimler ve Yönetim Organları ..	51
1.3.1.1. Belediyeler ve Yönetim Organları.....	52
1.3.1.1.1. Belediye Meclisi	52
1.3.1.1.2. Belediye Encümeni	54
1.3.1.1.3. Belediye Başkanı.....	55
1.3.1.2. Büyükşehir Belediyesi ve Yönetim Organları.....	56
1.3.1.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisi	56
1.3.1.2.2. Büyükşehir Belediye Encümeni	57
1.3.1.2.3. Büyükşehir Belediye Başkanı.....	58
1.3.1.3. İl Özel İdaresi ve Yönetim Organları	60
1.3.1.3.1. İl Genel Meclisi	60
1.3.1.3.3. İl Encümeni.....	61
1.3.1.3.4. Vali.....	62
1.3.1.4. Köy Yönetimi ve Köy Yönetim Organları.....	64
1.3.1.4.1. Köy Meclisi	64
1.3.1.4.2. Köy Muhtarı	66
2. TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYECİLİĞİ VE 6360 SAYILI YASA	67
2.1. Türkiye'de Büyükşehir Belediyeciliğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci	67
2.1.1. Türkiye'de Metropolenleşme ve Metropolen Alanların Yönetiminde Yeni Arayışlar	67
2.1.2. Türkiye'de Büyükşehir Belediyeciliği.....	72
2.2. 6360 Sayılı Yasa ve Büyükşehir Belediyeciliğinde Yeni Anlayış.....	74

2.3. 6360 Sayılı Yasa'nın Yerel Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri.....	77
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE YENİ YEREL DİZGE

1.HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ.....	81
1.1. Hatay İli'nin ve Antakya Kentsel Alanının Genel Özellikleri.....	81
1.2. Hatay ve Antakya Kentsel Alanının 6360 Öncesi Yerel Yönetim Yapısı.	83
1.3. Hatay'da Büyükşehir Belediyesi Kurulması ve Hatay'ın Yerel Yönetim Yapısı Üzerine Etkileri.....	85
1.4. Büyükşehir Belediyesi Kurulmasının Hatay'da Yerel Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri.....	86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

6360 SAYILI YASA'NIN HATAY'DA TEMSİL VE KATILIMA ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

1. ALAN ARAŞTIRMASININ KONUSU VE ÖNEMİ.....	92
2. ALAN ARAŞTIRMASININ EVRENİ VE YÖNTEMİ.....	93
3. ALAN ARAŞTIRMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ	94
3.1. Ankete Katılan Meclis Üyelerinin Kişisel Özellikleri.....	94
3.2. Katılım ve Temsile İlişkin Sorular	96
4. ALAN ARAŞTIRMASININ BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	118

GENEL DEĞERLENDİRME: SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA	126
EKLER.....	144

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
BŞB	: Büyükşehir Belediyesi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DP	: Demokratik Parti
DSP	: Demokratik Sol Parti
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırma
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
M.Ö.	: Milattan Önce
MEHTAP	: Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi
MİSK	: Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ÖDP	: Özgürlük ve Dayanışma Partisi
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TRT	: Türk Radyo ve Televizyon
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YBBM	: Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli
YİKB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları
YY	: Yüzyıl

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 6360 Sayılı Yasa Öncesinde Hatay İli'ndeki Yönetim Birimleri

86

Tablo 2: Hatay İli'nde Kurulan Yeni İlçeler

87

Tablo 3: 6360 Sayılı Yasanın Hatay İlindeki Yönetim Birimlerine Etkileri

88

Tablo 4: 2009 Yerel Seçimleri Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe ve Belde Belediyeleri, Meclis Üye Sayıları

90

Tablo 5: 2014 Yerel Seçim Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe Belediye Meclisleri ve Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayıları

91

Tablo 6: 2019 Yerel Seçim Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe Belediye Meclisleri ve Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayıları

91

Tablo 7: Ankete Katılan Meclis Üyelerinin Yaş, Cinsiyet, Doğum Yeri, Öğrenim Durumu ve Mesleklerinin Belirlenmesi

96

Tablo 8: Halkın Yerel Yönetime Katılımını Sağlayan En Önemli Yöntemler

98

Tablo 9: Belediye Meclisleri Gerçek Bir Karar Organları Olup Olmadığının Gösterimi

99

Tablo 10: Üyesi Buldukları Meclis Bir Karar Organı Olarak Görevini Layıkıyla Yerine Getirmekte Olup Olmadığı Yönünde

Değerlendirme

100

Tablo 11: Meclis Üyeleri Toplantılarda Görüş ve Düşüncelerini Rahatça Söyleyebilmektedirler

100

Tablo 12: Halkın Meclis Toplantılarına Katılma Oranlarının Değerlendirilmesi

101

Tablo 13: Halkın Meclis Toplantılarına Katılmasının Yüksek Olması, Yerel Düzeyde Katılımın Göstergesidir

102

Tablo 14: Sivil Toplum Örgütleri ve Mahalle Muhtarlarının Katılımları Yeterlidir

102

Tablo 15: Belediye Meclisleri Hizmetlerin Yerine Getirilmesi Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerini Sürece Dahil Etmekte Değerlendirilmesi

103

Tablo 16: Halkın Görüşlerini Alma ve Görüşleri Dikkate Alma Konusunda Hangi Etkiler Etkili Olmakta

104

Tablo 17: Meclis üyelerinde halk nasıl ve ne şekilde ulaşır

105

Tablo 18: Belediyelerin Kara Alma Sürecinde Etkili Olanlar

106

Tablo 19: 6360 Sayılı Yasa Genel Olarak Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılımı Hangi Yönlerde Etkilemiştir

107

Tablo 20: 6360 Sayılı Kanun Kapsamında Kapatılan İl Özel İdarelerinin Yerine Büyükşehir ve İlçe Belediye Meclislerindeki Üyeler Yeterli Olup Olmamasının Değerlendirilmesi

108

Tablo 21: Hatay'ın Büyükşehir Olması Hatay'ı Daha Katılımcı Hale Getirmiştir

109

Tablo 22: Hatay Büyükşehir Belediyesinin Şu Anki Siyasi Profilinin Meclis Karar Alam Sürecine Etkisi

110

Tablo 23: İlçe Nüfusları Dikkate Alındığında Büyükşehir Belediye Meclislerinde İlçelerin Adaletli Temsil Edilmesi Değerlendirilmesi

110

Tablo 24: Günümüz Temsil ve Seçim Sistemi İle Tüm Hatay Halkının Meclislerde Gereği Gibi Temsil Edilmesi Değerlendirilmesi

111

Tablo 25: Birden Fazla İlçe Sınırının Değiştirilmesi ve Yeni İlçelerin Kurulmasının Yönetmelik Etkisi Olarak

112

Tablo 25: Birden Fazla İlçe Sınırlarının Değiştirilmesinin Hatay İlinde Katılım ve Temsil Anlamında Değerlendirilmesi

113

Tablo 27: Yeni İlçelerin Kurulmasının Hatay İli'nde Temsil ve Katılım Anlamında Katkısı

113

Tablo 28: Hatay'ın Büyükşehir Olması Halkın Yararına Olup Olmaması Değerlendirilmesi

114

Tablo 29: Kent Konseylerinin Yönetime Katılımının Değerlendirilmesi

115

Tablo 30: Kent Konseylerinin Çalışmalarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

115

Tablo 31: Kent Konseyine Halkın Katılımının Yeterliliği Değerlendirilmesi

116

Tablo 32: Hatay Kent Konseyine Gelen Görüşlerin Dikkate Alınıp Alınmadığının Değerlendirilmesi

117

Tablo 33: Belediye Meclisi Bünyesindeki İhtisas Komisyonlarının Katılım ve Kara Süreçlerine Katkıları

117

Tablo 34: Meclis İçinde İhtisas Komisyonunun Varlığı

118

GİRİŞ

Yerel yönetim, merkezi yönetimlerin demokratikleşme birimleri olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte il ve ilçe belediyeleri ile mahalle yönetimleri halkın temsil ve katılımını sağlama konusunda en etkin yönetim birimleridir. Ayrıca tarih boyunca birçok yönetimde uygulanmasının asıl sebebi de yerel yönetimin halka en yakın yönetim birimi olmasıdır. İl ve ilçe belediyeleri ile mahalle yönetimleri tarih sürecinde birçok değişim ve evrelerden geçmiştir. Bununla birlikte belirli bir dönemde etkinliğini kaybetmiştir. Merkezi yönetim için tehdit olarak algılanması sonucunda yerel yönetimlere verilen yetkiler sınırlandırılmıştır. Günümüzde ise yerel yönetimler daha iyi hizmet verilebilme noktasında büyük önem taşımaktadır. Merkezi idarenin halkın istek ve ihtiyaçlarına doğru ve hızlı şekilde yanıt vermesi çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Bu durumda halkın etkin olarak yönetime dahil olabildiği yerel yönetimler ihtiyaçların da en doğru ve hızlı şekilde karşılanmasını sağlamaktadır. Etkin bir konumu olan yerel yönetimler Türkiye için de önemli bir yere sahiptir. Yerel yönetimler Osmanlıdan bu yana tarih boyunca bazı değişimler yaşasa da varlığını sürdürmüştür. Cumhuriyetin kurulmasından sonraki dönemde de yerel yönetimler çok önemli bir konum arz etmişlerdir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de merkezi yönetimler halkın yönetime katılımı ve halkın ihtiyaçlarının en doğru şekilde giderilmesi için yerel yönetimlere önem vermişlerdir.

Türkiye 1950’li yıllarla birlikte çok hızlı ve çarpık bir kentleşme süreci içerisine girmiş ve hızla büyüyen kentsel alanların yönetimi konusunda sorunlar yaşamaya başlamıştır. 1960’lı ve 1970’li yıllarda, artık 1580 sayılı Belediye Yasası ile yönetmekte zorlanılan metropoliten alanların daha etkili yönetilebilmesi konusunda arayışlar içerisine girilmiştir. Bu bağlamda, ilk kez 1984 yılında metropoliten alanların daha etkili yönetilmesi konusunda somut adımlar atılmış ve 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname sonrasında 3030 sayılı Yasa çıkarılmıştır. Türkiye’de büyükşehir belediye dizgesi daha sonra önemli değişimler yaşamış, son olarak da 2012 yılı sonlarında yasalaşan 6360 sayılı Yasal düzenlemelerle son şeklini almıştır. Yasa kapsamında, büyükşehir belediyesi sınırları ilin mülki sınırları ile örtüştürülürken, büyükşehir belediyesi kurulmuş olan illerde il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliğine son verilmiş ve büyükşehir belediyelerinin görev ve yetki

alanları genişlemiştir. Elbette ki bu düzenlemelerin, temsil ve katılım üzerine olumsuz yönde etkileri söz konusudur.

Bu sorunsaldan hareketle, çalışmamızın konusu toplumların demokratikleşmesi konusunda önemli bir ölçü olan temsil ve katılım konusunda çok ciddi sorunlara yol açtığı düşünülen 6360 sayılı Yasa'nın bu bağlamda değerlendirilmesi ve yasanın ortaya çıkardığı yeni yerel yönetim dizgesi ve uygulamalarının temsil ve katılım üzerine olan etkilerinin Hatay Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden irdelenmesidir. Bu çerçevede, 2014 yılında büyükşehir belediyesi kurulmuş olan Hatay'da 6360 sayılı Yasa bağlamında temsil ve katılımda yaşanan sorunlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Temsil ve katılım anlamında 6360 sayılı Yasa'nın ve Hatay Büyükşehir Belediyesine olan etkileri, büyükşehir ve ilçe belediyeleri meclis üyeleri üzerinde yapılan anket yardımıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma alanı olarak seçtiğimiz Hatay İli, tarihi geçmişi olan ve çok farklı etnik köken ve din mensubunun barış içinde bir arada yaşadığı ülkemizin örnek illerinden birisidir. Sınır bölgesinde olması, Hatay'a farklı bir konum ve statü de kazandırmaktadır. Hatay geçmişten günümüze kadar farklı yönetim yapılarına ev sahipliği yapmıştır. Farklı etnik yapılara sahip olması Hatay İlinin farklı ve özenli bir yönetim yapısına sahip olmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda halka yakın olmak, halkın yönetime katılımını sağlamak ve temsilde adaleti sağlamak çok büyük önem arz etmektedir. İçinde barındırdığı tüm etnik yapıya hitap etmesi yönetimin devamlılığı ve gelişimi için önem arz etmektedir. Bu noktada çalışmamızın Hatay Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden gerçekleştirilmesi, çalışmamızın özgünlüğü açısından da büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızda nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmamızın kuramsal bölümleri yazılı doküman ve belgelerin analizi yöntemi kullanılarak oluşturulurken, alan araştırması bölümünde ise önceden hazırlanmış, anket soruları yüz yüze uygulanarak yeni veriler oluşturulmaya çalışılmıştır. Anket soruları, verili kurumlardaki yetkililere yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Söz konusu sorular, 6360 sayılı Yasa'ya ve yasa kapsamında yapılan düzenlemelerin temsil ve katılım üzerine etkilerine farklı bakış açıları muhtemel olan Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisi üyeleri ile Antakya, Defne, Kırıkhan, Reyhanlı,

Belen başta olmak üzere diğer ilçe belediye meclisi üyelerine yöneltilmiştir. Yazılı dokümanlar, belgeler ve bu kapsamda yapılmış olan bilimsel çalışmalardan elde edilen veriler ile alan araştırması sonucunda elde edilmiş olan veriler birlikte değerlendirilerek çalışmamızın ana iskeleti oluşturulmuştur.

Çalışmanın temel denencesi, “6360 sayılı Yasa’nın temsil ve katılım üzerine olumsuz etkileri söz konusudur”, biçiminde kurgulanmıştır.

Çalışma dört ana bölümden oluşturulmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak yerel yönetimler konusu irdelenmiş, yerel yönetimlerde temsil ve katılım konusunda değerlendirmeler yapılmış ve çalışmamızın kuramsal çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümde ise, tarihsel gelişimi içerisinde Türkiye’de yerel yönetimler, temsil ve katılım boyutuyla birlikte değerlendirilmiş, sonrasında büyükşehir belediyeciliğinin gelişim seyri verilerek 6360 sayılı Yasa’nın büyükşehir dizgesinde yaratmış olduğu dönüşümler irdelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde 6360 sayılı Yasa kapsamında kurulmuş olan Hatay Büyükşehir Belediyesi değerlendirilmeye çalışılmış, bu kapsamda, öncelikle Hatay İli ve Antakya metropoliten alanı tanıtılmış, bu alanlarda 6360 öncesi ve sonrası yerel dizgenin özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Bu bölüm içerisinde son olarak, 6360 sayılı Yasa’nın Hatay İli düzeyinde temsil ve katılım üzerine olan etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü ise, 6360 sayılı Yasa’nın Hatay İli düzeyinde temsil ve katılım üzerine olan etkileri kapsamında bir alan araştırmasını içermektedir. Alan araştırması kapsamında önceden belirlenmiş olan büyükşehir ve ilçe belediye meclisi üyelerine yönelik olarak anket soruları kullanılarak yeni veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu yöntemle elde edilen veriler, “içerik analiz tekniği” kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Çalışmamızın sonunda, kuramsal ve alan araştırması sonucunda elde edilen veriler birlikte değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular ortaya konularak, öneriler geliştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. YEREL YÖNETİM

Bu bölümde çalışmamızla ilgili temel kavramlar verilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda öncelikle yerel yönetim olmak üzere, temsil ve katılım gibi kavramlar irdelenmeye çalışılmıştır.

1.1.Yerel Yönetim Kavramı

Yerel yönetim diğer bir ifade ile yerinden yönetim, yönetim biliminde Adem-i Merkeziyet olarak ifadelendirilir. Bahsedilen ifade ile yerel yönetimler, “yetki genişliği” ve “yerel yönetim” olarak iki başlıca ayrıma tabi olmaktadır. Adem-i merkeziyet, belirli bir görevi yerine getirmek için merkez tarafından kendisine yetkiler verilen yönetim birimidir. Yetki genişliği; taşradaki yöneticilere merkeze ait bazı karar alma ve uygulama yetkisinin devri anlamına gelmektedir. 1982 Anayasası'nın 126. maddesi uyarınca, illerin yönetimi yetki genişliği ilkesine dayanmaktadır (Keleş, 2000: 11). Bu anlamda incelenmesi gereken bir diğer kavram ise federal yönetim ile yerel yönetim kavramıdır. Federal devlet ya da birimler, merkezi idarenin yetkilerinin bir kısmını kullanan yönetimlerdir. Bu tanımlamaya göre federal yönetim ile yerinden yönetim çok farklı iki yönetim şeklidir (Ertan, 2004: 1).

Genel bir tanımlama ile yerel yönetimler, özerksel yönetim dışında yer alan yönetim birimlerine kamusal hizmetlerin halka sunulmasının devredilmesidir (Erkul, 2013: 12). Diğer bir ifade ile yerel yönetimler, yerel özellikteki kamu hizmetlerinin, merkez dışındaki yönetim birimlerince giderilmesi olarak ifade edilebilir (Parlak ve Ökmen, 2016: 5).

Literatür incelendiğinde yerel yönetimle ilgili birçok tanımlama vardır. Genel olarak değerlendirildiğinde tanımlar farklı olmakla birlikte birbirinden çok da uzak ifadeler değildir. Yine Kamu Yönetimi Sözlüğüne bakıldığında yerel yönetimler, “merkezi idare dışında bulunan, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak hedefiyle bir araya gelmiş, organlarının yerel halk tarafından oluşturulduğu, demokratik ve özerk birimlerdir” şeklinde tanımlanmıştır (Kalko, 2010: 25). Geniş bir tanım olarak

yerel yönetimleri ifade etmek gerekirse; belirli bir coğrafya üzerinde yaşayan topluluğun ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere karar organlarını kendilerinin seçtiği, görev, yetki ve sorumlulukları yasayla belirlenen, kendilerine ait özel gelir ve bütçeye sahip olan yönetimlerdir (Ulusoy ve Akdemir, 2001: 17).

Yerel yönetimler özerklik ve yerel yönetimin idaresinin en doğrudan yapılması için önem arz etmektedir. Yerel yönetimler ile hem ortak hem de yerel nitelikteki kamusal ihtiyaçlar ve hizmetler en demokratik ve özerk şekilde yerine getirilebilmektedir. Yerel yönetimler halka en yakın ve kendine ait özerklikleri olması bakımından çok kritik ve önemli bir role sahiptirler. Yaşanan dönüşüm ve değişimler, halkın isteklerinin farklılaşmasına ve daha etkin, demokratik bir hizmet anlayışının oluşmasına neden olmaktadır. Bu durumda halk daha etkin, verimli, demokratik ve yenilikçi hizmet anlayışı beklemektedir. Yerel yönetimlerin daha etkin olması isteği daha da güçlenmektedir. Yerel yönetimler halkın isteklerini yerine getirme konusunda merkezi yönetimlere göre daha hızlı ve etkin harekete geçebilmektedir. Özerk yapıları gereğince de bir kısım yenilikleri kendi yapılarına daha kolay adapte edebilme özellikleri taşıyabilmektedir. Oluşan yenilikleri kendi içlerinde daha kolay adapte edebilmeleri sayesinde stratejik planlama gibi yeni yönetim ve tekniklerini uygulamaları daha kolay olmaktadır (Gözlükaya, 2007: 2).

Yerel yönetimler siyasal rejimin demokratik veya totaliter olması, rejimin üniter veya federal olması gibi durumlardan etkilenmektedir. Yerel yönetimlerin özerklikleri bir bakıma bu yapısal değişikliklere göre değişim göstermektedir. Yerel yönetimler ülkelerdeki egemen sosyo-politik yapının ayrılmaz parçasıdır (Eke, 1982: 63). Yerel yönetimlerin etkinliği ve ilerleyişi, anlayış değişikliğinin gerçekleşmesi özerkliğin güçlenmesini ve idari-kurumsal yapının gelişmesini gerektirmektedir. Kamu yönetimindeki ilerleyişin oluşması yerel yönetimler ve yerel yönetimler içindeki özerkliğin geliştirilmesi ile doğru orantılıdır. Yerel yönetimler genel idarenin halka yakın birimi olarak değerlendirildiğinde daha özgür ve bürokrasiden arındırılmış şekilde güçlendirilmesi halkın yönetim ve yönetim içindeki etkinliğini de doğru orantılı olarak etkileyecektir (Aydın, 2008: 21).

1.2.Yerel Yönetimlerin İşlevleri ve Önemi

Yerel yönetimler hemen hemen her ülkede kamu hizmetlerinin görülmesi, merkezi otorite ile yerel yönetimler arasında paylaşımın daha kolay yapılabilmesi, siyasi, ekonomik ve sosyal olarak merkez ile yerel otorite arasında bağın daha doğru kurulabilmesi için önem arz etmektedir (Görmez, 1997: 39). Yerel yönetimler ekonomik, sosyal ve siyasal olarak merkezden uzak olan bölgelerde merkezi otoritenin daha etkin ve doğru şekilde uygulanması için önemli bir işleve sahiptir. İnsan gereksinimlerinin çok çeşitli olması nedeniyle yönetimin halkın en alt biriminde olan sorunların çözümü için yerel yönetimlerin varlığından yararlanabilir. Yerel yönetimler coğrafi olarak ve yönetim olarak halkın sorunlarının çözümü ve merkezi otoritenin etkinliğinin sağlanması için çeşitlenmiştir. Yerel yönetimlerin çeşitliliği sorunlarının çeşitliliğinin çözümü için gereksinimdir denilebilir. Yerel yönetimler özerklik ve özgürlük olarak da işlevsel özelliğe sahiptir. Bu özelliği ile yerel bölgede kendi bölgesindeki halkın değer ve yargılarına bağlı kalarak sorunların çözülmesi ve isteklerin yerine getirilmesi durumunda kendine özgü kararlar alabilir, bölgesine uygun uygulamalar sunabilir (Kocaoğlu, 2015: 10).

Yerel yönetimlerin halka en yakın yönetim birimleri olma özelliğini, halkın kendi kendine yönetmesine olanak sunması, yönetime karşı denetim mekanizmalarının merkezi düzeyde olmasından dolayı daha kolay işleme geçmesi ve bununla birlikte halka siyasal eğitim sağlaması ve yerel demokrasiye katkısı büyük önem arz etmektedir. Yerel yönetimler tüzel ve özerk yapısı gereği kendine ait bütçeye sahiptir. Kendi kazancını elde edebilir ve elde ettiği kazancı halkın ihtiyaçları doğrultusunda kullanabilir. Halka daha yakın yönetim birimi olduğundan halkın ihtiyaç ve sıkıntılarını en yakın şekilde öğrenebilir ve en hızlı şekilde karşılık verebilir. Yerel yönetimler bu sayede halk ile bütünleşir. Halk yönetim içerisinde ihtiyaçlarının doğrudan karşılık bulması ile de yönetime katılımını sağlamış olmaktadır (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 173).

Halkın yaşam biçimi, değer ve yargıları ile istek ve sorunların çözümü gibi faktörlere bağlı olarak merkezden yönetimin görev ve sorumluluklarını daha etkin yerine getirebilmesi için yerinden yönetim önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda yerel yönetimler farklı görüşler söz konusu olsa da; etkinlik, özgürlük, özerklik, yerinden paylaşım ve demokratik katılım gibi kavramlarla ifade edilebilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 10-11).

Merkezi yönetimin taşradaki unsurları gereken yetkiye sahip olmadıkları için üretime yeterli miktarda katkı sunamamaktalar. Ayrıca inisiyatif kullanamadıkları için de yetenek ve kabiliyetlerini kaybederek körelmektedirler. Bu gibi sorunları ortadan kaldırmak, üretimi ve üretkenliği artırabilmek için özerk yerel yönetimlere gereksinim duyulmaktadır (Tortop, 1996: 4). Yerel yönetimlerin yönetimle ilgili, toplumla ilgili ve siyasetle ilgili fonksiyonları bulunmaktadır. Yerel yönetimler günümüzde demokrasinin yayılma yoluyla güçlenmesi adına sürekli gündemde bulunmakta ve yerel yönetimler hizmet kuruluşu olmanın yanı sıra demokratik ve siyasi kurumlar olarak yeni görevler üstlenmektedirler (Parlak, 2006: 338).

Yerel yönetimler sınırlı bir faaliyet alanında hizmet verdiklerinden halk tarafından doğrudan gözlenmesi ve kontrol edilmesi daha kolaydır. Yine yerel yöneticiler yerel halkın oylarıyla belirlendiği için icraat ve politikalarının halk tarafından etkilenmesi ve belirlenmesi daha yüksek olasılıktadır. Çünkü yeniden seçilmeyi isteyen yerel yöneticiler yerel halkın taleplerine kulak vermek bunları dikkate almak zorundadır. Bu etkileşim yerel halktaki sorumluluk bilincini artırmaya katkı ve fayda sağlar. Tüm bunlar demokratik toplumu geliştirirken aynı zamanda yerel yönetimlerin daha verimli ve başarılı olmalarını sağlar. Ayrıca yine bu etkileşimler ulusal çapta gelişim ve büyümeye de pozitif olarak katkı sağlar (Günday, 2002: 65).

Yerel yönetimler yaptıkları hizmetler ile olduğu kadar ülkenin demokratik rejimi yönünden de büyük önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin yaptıkları hizmetler halkı doğrudan etkiler ve halkın yönetimi takip etmesi, değerlendirmesi yönünden de en yakın yönetim birimidir. Yerel yönetimler halkın doğumundan ölümüne kadar birçok görev ve sorumluluk vermektedir. İçinde bulunduğu bölgenin yeniden kalkınması ve bayındırlık verilmesi için yerel yönetimlerin önemli görevleri vardır. Ülkenin kalkınmasına bulunduğu bölgede yapacağı faaliyetler ile yön verebilmektedir. Ülkede demokratikleşme ve kalkınma için önemli bir yönetim birimidir (Tortop, 1996: 11).

1.3.Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkışı

Yerel yönetimlerin tarihe çıkışı ile alakalı farklı söylemler ve farklı yaklaşımlar vardır. Fakat bu söylem ve yaklaşımlar genel itibari ile yerel yönetimlerin tarihe çıktığı

dönem olarak 11. ve 12. yüzyılları barındırmaktadır. Batı Avrupa, tarihte yerel yönetimlerin ilk ortaya çıktığı yer olarak gösterilmektedir (Kalabalık, 2005: 38).

Komünler yerel yönetimlerin ilk başlangıcı olarak ele alınmaktadır ve batı Avrupa'da görülmektedir. Komünler Avrupa ülkeleri için tarihsel bir öneme sahiptir ve günümüz Avrupa'sının yönetim yapısına etki sağlamıştır. Komün aileye benzer kendiliğinden olan doğal bir topluluktur. Modern devletten önceleri komünlerin tarih sahnesine çıkışı ve ilerleyişi gerçekleşmiştir. Komünler, hazır olarak bulunmaktadır ve devletler bu doğal topluluklara hukuksal statü vermişlerdir. Mesela, Almanya'da Hamburg şehri federe sistem içinde çağımızda bile "eyalet kent" şeklinde varlığını ifade etmektedir (Coşkun ve Uzun, 1999: 7-8). Ortaçağ şehirleri komünlerde bir tek yolla ilerleme göstermemiştir. Komünlerin ilerleyişi ve gelişmesi kimi zaman kentin ayaklanmasıyla kimi zaman da senyörler vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir (Tortop vd., 2008: 11). Komünlerden başlayan gelişim batı ülkelerinde yerel yönetimin gelişim aşaması olarak nitelendirilmiştir. Yerel yönetimlerin alt yapısı komünler ile başlamış olup süreç içerisinde toplumsal düzenle entegre olarak gelişim ve evrim yaşamış günümüze kadar gelmiştir.

Ortaçağ Avrupa'sındaki komünler ticaret yerleşimlerinde, tüccarlar ve şehir halkının beratları vasıtasıyla kurulup bağımsız yönetimler olmuştur. Komün kentlerinin güçleri tek yöneticinin elinde olup buna karşın özerk bir yapısı vardır. Bu da komünleri merkezi yönetime karşı güçlendiren bir özelliktir. O dönemde komünlerin özerk yönetim yapısına sahip olması, günümüzde modern yerel yönetimlerin temeli olmuştur (Dursun, 1998: 94).

16. ve 17. Yüzyıllarda iki temel durum komün yönetimlerini zayıflatmıştır. Bunlardan ilki; krallık yönetimlerde oluşan merkeziyetçi yapıdır. İkincisi ise; kapitalist üretim şekline karşı alınan yol olarak ifade edilebilir. Kralların merkeziyetçi bir tutum içerisine bulunmaları, yaşadıkları çağın gerektirdiklerinden olup bununla beraber ekonomik şartlar da önemli etken olmuştur (Coşkun ve Uzun, 1999: 12). 18. Yüzyıla döneminde ise, özerk kent yapıları bütünlüşmeye ve gelişmeye engel olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında, merkezi devlette dışlanan aristokrasi, kent yönetimlerinde belirli bir yere sahip olabilmisti. Bu sebepleri göz önünde bulundurarak, Fransız Devriminin Kurucu Meclisi, 14 Ağustos 1789 günü bütün yerel birimlerin ayrıcalıklı özelliklerini bir daha açılmamak üzere kaldırdığını belirtmiştir.

Kurucu Meclis, bu kararını “ulusal yapının ve kamusal özgürlüğün kentler için şimdiye kadar sahip oldukları ayrıcalıklardan daha avantajlı olduğu” ve “ulusun birliği” sebeplerine bağlamıştır (Coşkun ve Uzun, 1999: 13; Güler, 1992: 46). Yerel yönetimlerin ilerleyişini çok uzun bir sürece yaymıştır. Yerel yönetimlerin ilerleyişini geniş döneme yaymış devletler, edindikleri başarılı deneyimlerini sorunların çözümüne aktarmıştır. Demokrasi bakımından büyük öneme sahip olan site, polis ve komün yönetim birimleri ve ortaçağ kentleri, günümüz Avrupa’sının önünde bulunan aşırı büyüme, göçler, kentsel plansızlık, halk katılımının eksikliği, çevre sorunları, kent imarının düzenlenmesi gibi sorunlara çözüm bulma konusunda başka ülkelere göre daha fazla başarıya ulaşmıştır (Tortop vd., 2008: 14).

Tarihsel açıdan yerel yönetimleri ele aldığımızda birçok değişim yaşandığını söyleyebiliriz. İlk yerel yönetimlerin tarihsel gelişim süreci içerisinde askeri örgütlenme, ulusal savunma, suçluların yakalanıp cezalandırılması gibi günümüzde devlet tarafından yerine getirilen görevleri, yerine getiren kuruluşlar olarak nitelendirilmektedir. Hükümdarlar yerel yönetimleri genişleyen topraklar üzerindeki görevleri merkezi idareye bağlı olacak şekilde yerine getirmesi ve yönetmesi için kullanmışlardır. Bu manada yerel yönetimlerin geçen zaman içerisinde değişime uğramıştır denilebilir. Yerel yönetimlerin en eski örnekleri antik çağda, kendi kendini yöneten, “site”ler, Roma İmparatorluğunda siyasi ve yerel görevlere sahip olan ve özerklikten faydalanan “municipe” ler, Antik Yunan’da ise “polis” denilen kent devletlerinde görülmektedir. Antik site, polis, municipe gibi farklı bölgelerde farklı türlerde varlığını sürdüren yerel idarelerin o dönemlerdeki şekilleri ile günümüzdeki yönetim şekilleri arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır (Keleş, 2009: 34-35). Bahsedilen birimlerin zamanla etkilerini kaybetmeleri sonucunda, oluşan “komün”ler kentlerin özgürleşmesinde önemli roller oynamış ve yerel idarelerin önemini oldukça artırmıştır. Bu birimler günümüzde tam manasıyla halk katılımını sağladığından, yerel idarelerin tümüyle kurumsallaştığı ilk örnekler olarak görülmektedir (Tortop vd., 2008: 2).

1.4. Genel Olarak Yerel Yönetimlerin Sınıflandırılması

Kamu yönetimi örgütlenmesi genel olarak ele alındığında başlıca iki sisteme sahiptir. İlk olarak bütün kamu hizmetlerinin merkezi bir idareden yönetilmesini ifade etmektedir. Bu yönetim şekli tüm yeki ve sorumlulukları bir merkezde toplar ve buna “merkezden yönetim” adı verilir. İkinci yönetim sistemi ise “yerinden yönetim”

sistemidir ve bu sistem tüm kamu hizmetlerinin merkezin dışında bulunan ve ayrı tüzel kişiliklere, mal varlıklarına sahiptir (Gökçe ve Bayrakçı, 2002: 1-2).

Yerinden yönetim kavramı üzerinde yapılan birçok çalışmada çok çeşitli tanımlamalar ve sınıflandırmalar yapılmıştır. Bunlar arasındaki en genel sınıflandırma, siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim şeklinde yapılmıştır. Yerinden yönetimin federal devlet yönetimlerinin temel bir olgusu olduğu söylenebilir. Yerinden yönetimlerde düzenli bir işleyişin sağlanabilmesi için sınıflandırmalar yapılması adeta kaçınılmazdır (Demir ve Karakütük, 2007: 67).

1.4.1. Siyasi Yönden Yerinden Yönetim

Birleşik Amerika, İsviçre ve Almanya gibi federal sisteme sahip ülkelerde var olan siyasi yerinden yönetim (Siyasi Adem-i Merkeziyet) sistemine göre, ülkenin farklı yerlerinde görülen yerel yönetimler yasama, yürütme ve bazen de bir noktaya kadar yargı alanında aktif haklara sahip oldukları yönetim türleridir. Bu yerinden yönetim şekillerine ait olan özerklik ancak kendi isteğiyle kısıtlanabilir veya kaldırılabilir. Siyasi yönden yerinden yönetim şekli federal devletlere has bir sistemdir (Görmez, 1993: 43).

Siyasi yerinden yönetim iç işleyişinin ve örgütlenmesinin özerk olduğu federal yönetime bağlı olarak çalışan federe birimleri kapsar. Siyasi yerinden yönetim sisteminde belirli ülke, kalıcı nüfus, hükümet ve diğer ülkelerle ilişkilere girmeye odaklanmış egemenlik unsuru, her durumda devlete yönetimine göre ilerler. Siyasal yerinden yönetim federe devletlerde anayasada tanımlanmış bir ulusal kimliği bulunmayan yerel birimlere tanınmış olan özerk ve yarı özerk yönetime denk gelen bir yapılandırma. Mahalli idareler federal devlet sistemlerinde, federe devletler içerisinde yer alır ve geniş anlamıyla federe olan devlet veya eyaletlere bağlı bulunmaktadır. Yerel yönetimler, sadece egemen-yarı egemen bir devletin kamu hizmetlerini sağlayan ve herhangi bir egemenlik hakkı olmayan coğrafi birer alt birimlerdir (Gül, 2008: 103).

Yerel yönetimlerin siyasal yerinden yönetim şekillerinden, bağımsız bir şekilde hareket ettiği düşünülmemelidir. Mesela Almanya'da yerel bölümde oluşan kamu yönetimi yenilikleri, zaman zaman hükümetten farklılıklar gösterebilir fakat çoğu zaman merkezi devletin uygulamaları çevresinde ve yönünde olmaktadır. Bu ülkede yerel yönetimlerin yapmış olduğu faaliyetler, sadece kendi reform öncelikleri sebebiyle değil, aynı şekilde federal düzeydeki reformlardan da etkilenmektedir.

Devlet, bu noktada mahalli idareleri belirli önlemlerin alınması ya da buna uygun hareket edilmesi ve bu hususa önem gösterilmesi konusunda zorlamaktadır (Bönker ve Wollmann, 2006: 189). Çağımızda, yönetim fikrinin bir düşünceye dayandığı ve işbirlikçi bir federalizmin yerine “ad hoc”¹ özellikte bir federalizmden de bahsedilmektedir. Bahsedilen bu federalizm türünde, devletlerin, artan şekilde iyi yönetim hususunda kendi fikirlerini ve politikalarını ortaya koyabileceği ifade edilmektedir. Üstelik de bu kendi fikirlerini ve politikalarını ortaya koyma, federal görüşlerle çatışma pahasına olabilmektedir (Smith, 2009: 3). Bu özellikte bir federalizm algısı, ABD’de federe yönetimler ve federal yönetimler arasındaki zıtlıkları, mahkemelerin özellikle ulusal otoriteyi desteklemelerine bağlamaktadır (Wise, 2005: 18).

1.4.2. İdari Yönden Yerinden Yönetim

İdari yerinden yönetimin, yerinden yönetimlerin alt yapısından olduğu ifade edilebilir. İdari yerinden yönetim, bazı kamu hizmetlerinin ve görevlerinin merkezi yönetimin tersine, merkez dışındaki yönetim birimlerine aktarılması olarak tanımlanmaktadır. İdari yerinden yönetim, hemen hemen tüm ülkelerde yaygın olarak kullanılmakta ve uygulanmaktadır. Burada hedeflenen ana özellik, aşırı merkeziyetçi yapının zararlarının ortadan kaldırarak halkın da yönetime katılmasını sağlamak, yerel ihtiyaçlarla mahalli hizmetler arasında belirli bir denge kurmak ve kamu hizmetlerindeki olumluluğu veya etkinliği artırmaktır. İdari yerinden yönetim olanaklarının kullanımı doğrultusunda hizmet yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim olarak iki bölüme ayrılmaktadır (Anbarlı vd., 2016: 614-615)

İdari yerinden yönetim ilkesiyle meydana gelen kuruluşların, özerk bir statüleri bulunmaktadır. Özerklik, kendi kendine yeterli ve yönetimde serbestlik anlamındadır. Yani özerklik bağımsızlık ve dokunulmazlık anlamında değildir. Merkezden yönetimde, hizmetten faydalananlar, hizmete ilişkin konularda kararlara katılamazken ve daha çok pasif bir durumda (edilgen) iken, idari yerinden yönetimle bu kararların alınmasında aktif ve katılımcı bir duruma geçerler. İdari yerinden yönetim sisteminde kamu tüzel kişilerine ve yönetimlere yerel çıkarları korumaları ya da yerel hizmetler görebilecekleri yetkiler ve görevler Yasayla verilmiştir. İdari yerinden yönetimlerin Yasa yapılmasına karışma yetkileri yoktur (Görmez, 1993: 43).

---

¹Yalnız belli bir olaya özgü, belli bir amaca yönelik.

Yukarıda da vurgulanmış olduğu üzere, idari yerinden yönetim, yetkilerin kullanılması bakımından, hizmet yönünden yerinden yönetim ve yer yönünden yerinden yönetim olarak ikiye ayrılırlar.

1.4.2.1. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim

Hizmet yönünden yerinden yönetim hizmet alanlarının çoğalması ve bu hizmet alanlarında yönetimin daha sağlıklı ve daha faydalı bir şekilde yapılabilmesi adına veya daha etkin bir yönetimin sağlanabilmesi açısından ihtiyaç duyulan yönetim şeklidir denilebilir. Bu yönetim şekilleri tıpkı bir işletme niteliğinde çalışarak uzmanlık gerektiren yönetimlerde devreye girmektedir. Yerel yönetimler içerisinde hizmet çeşitliliğinin fazlaşmasıyla hizmetin daha doğru ve etkin şekilde verilebilmesi amacıyla uzmanlık isteyen konular için kurulmuş olan yönetim şekilleridir (Görmez, 1993: 43-44).

Merkezi yönetim içerisinde hizmet yükünün çoğalması sonucu hizmetlerin daha verimli, etkin ve tarafsız uygulanabilmesi açısından kendi içinde mahalli idarenin hizmet yönünden yerinden yönetimlere ayrıştırılması ihtiyacı doğmaktadır. Hizmet yönünden yerinden yönetim bu anlamda merkezi yönetimler içinde var olan bir kuruluştur. Hizmet yönünden yerinden yönetimlerin özelliklerini belirtmek gerekirse (Erkan, 2014: 3-4);

- Merkezi yönetimin hiyerarşik düzeni dışında yer alırlar.
- Kendilerine ait tüzel kişilikleri, gelir kaynakları ve mal varlıkları vardır.
- Yasayla belirlenmiş özerklikleri vardır.
- Yasa veya yasanın verdiği yetkiye göre kurulurlar.
- Kamusal bütünlüğü koruyarak işleyişlerini gerçekleştirirler.
- Hizmet konuları belirli görevlerle sınırlıdır. Genellikle tek amaçlıdırlar.
- Kamu yararı doğrultusunda çalışırlar.
- Devlet yapısı içinde alakalı kuruluşlar bölümünde yer alırlar.
- Alakalı olduğu bakanlık, Cumhurbaşkanlığı onayı ile kurulurlar.

Ülkemizde; merkezi idareden ayrı olarak yürütülmesi gereken bazı teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren bilimsel, kültürel ve teknik hizmetlerin merkez dışında örgütlenen ve merkeze bağlı yönetimler olarak ifade edilebilen kuruluşlara; TRT, Üniversiteler, meslek odaları, KİT'ler (Kamu İktisadi Teşebbüsü) olarak örnek olarak gösterilebilir. Bu kuruluşlar genel olarak merkeze bağlı olmakla birlikte kendi içlerinde hızlı işlem yapabilmek adına merkezden ayrı kararlar da alabilirler (Çetinkaya, 2009: 16).

1.4.2.2.Yer Yönünden Yerinden Yönetim

Yer (coğrafi) yönünden yerinden yönetim, merkezi idarenin, bazı görev ve yetkileri karar organları yerel halk tarafından seçilen yönetimin merkezi idareye bağlı olmayan bölge, il, belediye ve köyler aracılığı ile yönetmesi şekli olarak tanımlanabilir (Çetinkaya, 2009: 16).

Yer yönünden yerinden yönetim, yerinden yönetimin birincil türünü oluşturmaktadır. Yer yönünden yerinden yönetim, belirli bir coğrafi alan içerisinde yer alan yönetim şeklidir. Yer yönünden yerinden yönetim yapısı gereği, mahalli idareler ya da yerel yönetimler olarak ifade edilebilir. Yerinden yönetim şekilleri her ne kadar kendine ait organları seçimle oluşsa da son aşamada merkez tarafından denetime tabidir (Derdiman, 2005: 7).

Yer yönünden yerinden yönetim yerel yönetimlerin en eski yönetim biçimidir. Mahalli yerinden yönetim ilk dönemlerde yönetimin en alt kısmı olarak ortaya çıkmıştır. Mahalli idareler insan topluluklarının küme halde olduğu dönemlerde küme toplumların yönetimi aşamasında ortaya çıkmıştır. Yönetim biçimlerinin gelişmesi ve büyümesi ile birlikte zamanla mahalli yerinden yönetimler merkeze doğru kayma eğimi göstermiştir. Günümüzde ise yeniden önem kazanmıştır. Mahalli yerinden yönetimler yönetimin daha demokratik olması için önemle uygulanmaya yönelmiştir (Görmez, 1997: 44).

Coğrafi veya yer yerinden yönetim, idari olarak belirli görevlerin yürütülmesi yetkisinin, merkezi idareye bağlı bulunmayan ve karar organları halkın oylarıyla belirlenen bölge, il, belediye ve köy gibi, işleyişlerinin belirli bir coğrafi bölümde sınırlı bulunan yönetimlere verilmesi demektir. Coğrafi yerinden yönetim, bir bölge, il, belediye ya da köy halkının yerel nitelikteki ihtiyaçlarını, kendi organları

aracılığıyla karşılamalarını amaç edinmektedir. Mahalli idareler ya da yerel yönetimler bu başlıkların bir sonucudur.

Yer yönünden yerinden yönetim özellikle 18. yy.'dan sonra başta İngiltere ve ABD (Amerika Birleşik Devletleri) olmak üzere yeniden güçlenmeye başlamıştır. Günümüzde bütün ülke yönetimlerinde uygulanır hale gelmiştir. Her ülke farklı şekilde yorumlanmaktadır. Bizim ülkemizde ise il özel idareleri, belediyeler ve köyler olarak ayrılmıştır (Görmez, 1997: 43).

Coğrafi yerinden yönetim, yerel halk arasında yardımlaşma ve birlik duygularının ilerlemesine olanak sağlamaktadır. Bilinmektedir ki siyaset, bir diğeri ile işbirliği yapmayı, uzlaşmayı ve hoş görülüy olmayı şartlamaktadır. Yerinden yönetim, bu anlamda siyasi barışın da önemli temsilcisidir. Öyle ki, iç yönetimde barışın yerleştiği devletler, bunun yanında coğrafi yerinden yönetim anlayışının da geliştiği yönetimlerdir. Bununla birlikte, aşırı bir yerinden yönetim, devlet de birlik ve bütünlüğün bozulması, bölgeler arasındaki dengesizliğin artması sorununu da içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda, kamu hizmetlerinin devletin her bölümünde eşit bir şekilde uygulanmasına da engel teşkil edebilir. Elinde bulundurduğu gelirin iyi olduğu yerel yönetimler, ihtiyaçlarını da rahat bir şekilde karşılar. Fakat yetersiz gelir kaynaklarına sahip olan yerel yönetimler ise anal hizmetlerini yürütmekte güçlük çekebilirler.

Kısaca ifade etmek gerekirse, yerel yönetimler, bir bölgede yerleşenlerin o bölgede yerleşme nedeni ile bulunan ortak ve genel idari menfaatlerini koruma amacı ve bu menfaatlerin yerine getirme işleri görmek nedeniyle tanınan özerktir. 1982 Anayasası'nın 127. maddesi yerel yönetimleri (mahalli idareleri); *“il, belediye ve köy halkının ortak yerel gereksinimlerini karşılayan ve genel karar organları seçmenler tarafından seçilen kamu tüzel kişileri”* olarak ifade etmektedir. Hizmet yerinden yönetimi ise, *“belirli bir hizmetin merkez teşkilatından ayrı ve hukuki bir varlığa sahip kuruluşlar eliyle görülmesi, yönetilmesi”* olarak ifadelendirmektedir. Yerel yönetimde özerklik, bir bölgede oturanlara tanındığı halde, hizmet yerinden yönetiminde özerklik, hizmetin kendisine tanınır (Ağar, 2006: 279).

2. YEREL YÖNETİMLERDE TEMSİL VE KATILIM

Yerel yönetimlerde temsil ve katılım, yerel yönetimler ile demokrasinin entegre olmuş halini yansıtmaktadır. Bu başlık altında yerel yönetimlerde temsil ve katılım kavramları ile yerel yönetimler demokrasi ilişkisi irdelenmiştir.

2.1.Yerel Yönetimler Demokrasi İlişkisi

Yerel yönetimler ile demokrasi arasında belirgin bir bulunmaktadır. Bu ilişkinin tarihine bakıldığında on birinci yüzyıla kadar uzandığı görülmektedir. On birinci yüzyıl Avrupa'sında komün yapıları söz konusu olmuş ve komünler çağın baskıcı ve despot iktidarlarına karşı özgürlükçü, eşitlikçi ve kendi kendini yönetmenin bir örneğini bizlere sunmuştur. Sonraki dönemde ise komünler merkezi devlet ile daha fazla bütünlük göstermeye başlamış ve demokratik olma özelliklerini kaybetmişlerdir. On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde ise yerel yönetimlerin yeniden demokratik özelliklerini kazanmaya başladığını görmekteyiz (Görmez, 1997: 88).

Geçmiş dönemlerde var olan demokratik özelliğini yeniden kazanan mahalli idareler günümüzde demokrasi ile adeta olmazsa olmaz bir bütünlük sergilemektedir. Yerel yönetimler sayesinde halkın da yönetime katılmasına olanak sağlanmaktadır. Karar organları doğrudan halkın seçimi ile belirlenmektedir. Yönetim içerisinde uygulamalar için halka karar verme olanağı sağlanmaktadır. Yerel yönetimlerde demokratik bir yapının tam anlamıyla yerleşebilmesi için karar aşamasında etkin olan halkın da tam olarak demokratik nitelikleri bilmesi ve bu doğrultuda kendini geliştirmesi ve ilerlemesi çok önemlidir. Yerel yönetimler demokrasinin uygulamaya konulduğu taban yapılarıdır. Bu açıdan demokrasinin tabandan tavana kadar ilerlemesini ve yayılmasını sağlamaya imkan vermektedir. Yerel yönetimler içerisinde demokrasiden bahsedilebilmesi için öncelikle ülke içerisinde siyasal sistemin demokratik özelliklerden yoksun olmaması gerekmektedir. Mahalli idareler temeli sağlam bir demokrasi anlayışı için demokratik kurumların en önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir (Yaylı ve Pustu, 2008).

Yerel yönetimlerde karar organının doğrudan halk tarafından seçilmesi yerel yönetimin demokratik olmasının ana unsurudur. Yerel yönetimler tarih boyunca yerel halkın ihtiyaçlarını en iyi şekilde bilen ve bunları karşılayan yönetim sistemi olmuştur. Yerel yönetimin halka yakın olması ve halkın ihtiyaç ve taleplerini doğrudan yerine getirmeye çalışması, yerel yönetimlerin her zaman halk ile iç içe olması sonucunu

doğurmuştur. Bu durum halkın demokratik nitelikleri doğru değerlendirerek demokrasi ile yaşamayı olanaklı kılmayı sağlamıştır (Çiçek, 2014: 52). Yerel yönetimler sayesinde yerel halk vatandaşlık bilincini benimsemektedir. Halkın daha çok katılımcı, duyarlı ve bilinçli olması yerel yönetim içerisindeki seçim ilkesi ile başlamakta ve ilerlemektedir. Yerel yönetimler yerel bölge ve yönetim açısından demokratik yaşamın başlangıç düzlemidir. Demokrasi yerel yönetimlerin ve karar organlarının halk tarafından seçilmesi ile başlamaktadır. Sonuçta yerel yönetim sistemi yönetim, hizmet vb. olguların merkezden tek elden ve halktan uzak bir şekilde gerçekleşmesinin önüne geçmektedir denilebilir (Genç, 2015: 280).

Yerel yönetimler ile demokrasi kavramı iç içe girmiş bir olgudur. Bununla birlikte demokrasi kavramı ve yerel yönetimler gün geçtikçe birbiri ile daha çok özdeşleşmektedir. Demokraside vazgeçilmez öğelerden biri olan “katılım ve temsil” yerel yönetimlerde tam anlamıyla karşılık bulabilmektedir. Bu da demokrasinin yerel yönetimlerde daha etkin işlenebilmesini sağlamaktadır. Yerel yönetimler halkın da yönetime katılarak temsilcisini kendi seçebilmesine imkan sağlamaktadır. Yerel yönetimler, yönetim süreçlerinin tüm aşamalarında halkın yönetime katılımını sağlamaya çalışmaktadırlar. Bunun sonucunda da yerel yönetimler ile demokrasi ayrılmaz bir bütün haline almıştır (Bayrakçı, 2012: 91).

Yerel yönetimler ve demokrasi terimleri literatür araştırmalarında da aynı tanımlama içinde yer almaktadır. Yerel yönetimler yönetenler ile yönetilenler arasında mesafeyi en aza indirerek, halkın yönetim içerisindeki etkinliğini arttırması, yönetim hakkında söz sahibi olabilmesi ve yönetilen halkın da demokratik olgularda daha bilinçli hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında yerel yönetimler sayesinde daha bilinçli ve demokrasi ile yönetilen bir halkın varlığı mevcut hale gelmektedir. Aynı zamanda yerel yönetimler halkın özgürlüklerini daha pratik ve daha objektif olarak kullanmasına imkan tanımaktadır. Yerel yönetimlerde demokrasi kültürünün gelişmesi ve yerleşmesi, demokrasinin esas güç kaynağını oluşturmaktadır. Ülke içerisinde sağlıklı bir demokrasi sağlanabilmesi adına yerel yönetimlerin, demokratik kurumlar arasında ilk sıralarda yer aldığı kabul edilmektedir. Bunun en önemli sebebi olarak halkın seçim ile yönetime katılmasına olanak sağlamasıdır. Yerel yönetimler halkın yönetime katılımı, çoğunluk ilkesi ve yönetenlerin hem danışmaya özen göstermeleri hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğunun bulunması

sebebiyle demokrasinin temel ilkelerinin yerine getirilmesinde oldukça etkin bir sistemdir (Pustu, 2016: 124).

Yerel yönetimler ile sivil toplu kuruluşlarına benzer veya demokratik özellikleri içinde barındırma ile ilgili birçok düşünce araştırılmıştır. Bu araştırmalarda yerel yönetimlerin demokrasi ile iç içe olduğunu savunanların olduğu gibi, yerel yönetimlerin demokratik olması hususunda yetersiz bir kurum olduğunu savunanlar da bulunmaktadır. Bununla beraber yerel yönetimleri sivil toplum kuruluşları ile özdeşiren savların yanında yerel yönetimlerin sivil toplum kuruluşlarının tam olarak yansıtmayacağını savunanlarda söz konusudur. Yerel yönetimlerin demokratik olma özelliği taşıdığına göstergesi olarak temsil ve katılım konusunda geniş bir yetkiye sahip olması söylenebilir. Seçimle kurulması sivil toplum kuruluşlarının özelliğini taşımaktadır. Bu açıdan incelendiğinde yerel yönetimlerin işlevsel olarak demokratik olma özelliği ve bir açıdan sivil toplum kuruluşlarının özelliklerini barındırması, yerel yönetimlerinin işlevsel olarak geniş özellikler barındırdığını ifade edebilir (Keleş, 1992: 63-67).

2.2. Genel Olarak Temsil ve Katılım Kavramları

Katılım; toplumsal düzenin oluşumu, yönetim ve denetime ilişkin politikaların oluşturulması, belirlenen kararların alınması ve uygulanması ile alakalı politikaların oluşturulması, kararların alınırken ve uygulanırken gösterilen çabaların olay olarak içinde bulunulması şeklinde ifade edilebilir (Sezen, 2000: 52). Katılım başka bir şekilde; yönetimde söz hakkına sahip olabilmek için oluşan süreci ifade etmektedir. Belirlenen süreçle birlikte vatandaşların yönetime katılması ile alınan kararlar halk tarafından sahiplenir. Yapılan uygulama ile halk, kendisinin tercih ettiği kararlar çerçevesinde yönetimde aktif bir şekilde dahil olmaktadır (Çevikbaş, 2008: 73). Diğer bir ifade ile katılım; kamu tercihlerinin belirlenmesi durumunda oluşan siyasi aşamaların ve denetimlerde yer almayı ve alınan kararları etkileyebilme ve değiştirebilme olanaklarını ifade etmektedir (Çitci, 1996: 9-10). En geniş bir söylem ile katılım; kişilerin kendileri ile ilişkili, etkisinde bulunduğu fiziksel çevreler, programlar ve kurumlar düzeyinde üretilen kararlarda yer almaları ya da belirli bir çevrenin planlanmasında, bir program ya da sonucun oluşturulmasında kendileriyle işbirliğine gidilebilmesi olarak da tanımlanmaktadır (Kaypak, 2011: 137).

Temeli demokrasi olan bir yönetim şeklinin en temel taşı katılımdır ve demokratik bir yönetim anlayışının sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcı demokrasinin argümanları, kurum içi demokrasi ve kişilerin kendi istekleriyle kurmuş oldukları ve kendi istekleriyle katıldıkları birlikler-sivil toplum kuruluşlarıdır (Usta, 2011:205).

Siyasal katılım ise sadece paydaşlar temelinde değer elde eden bir kavramdır. Siyasal katılım vatandaşların siyasal işleyiş karşısında vermiş oldukları tepkileri, aldıkları tavırları ve sergiledikleri tutum ve davranışları içermektedir (Demir, 2019: 894). Siyasal katılmanın çağımızda, siyasal bir rejimin demokratikliğinin değer birimi olarak kabul edilmesi durumunda, tüm siyasal akımlar tarafından kabullenerek siyasal oluşumun meşruiyetini sağlayan önemli etkenlerden biri durumuna gelmiştir (Nacak, 2007: 60). Siyasal katılım hem yerel hem de genel anlamda vatandaşların siyasal oluşumlara katılmalarına olanak sağlayan bir süreçtir. Böylelikle vatandaşlar talepleri doğrultusunda yönetim üzerinde baskı uygulayabilmektedirler (Aslan ve Kaya, 2004: 214).

Tarihin her döneminde otoriteyi kullananlar ile otoriteye uymak zorunda olanlar arasındaki ilişkiyi görmek mümkün olmakla beraber; yöneten-yönetilen ilişkisindeki somut anlamda gelişmeler; yönetilenlere bazı siyasal hakların verilmesi, tebaa konumundan sıyrılarak vatandaş konumuna gelmeleri, demokratik hak ve özgürlükleri elde etmeye ve siyasal katılma haklarını kullanmaya başlamaları ile sağlanmıştır (Yıldırım vd., 2011: 510).

Yönetime katılma, farklı şekillerde tanımlanabilecek bir kavramdır. Yapı anlamında yönetime katılma, şahısların karar verme hiyerarşisi içerisinde bir konuma sahip olması şeklinde ifadelendirilir. İşlev açısından katılma durumlarını etkin bir şekilde kullanarak yönetimin alacağı kararlarda, yaptığı işlerde etkili olmaları, diğer bir deyişle karar verme ve uygulama yetkisini belli ölçüde kararları uygulayacak olanlara da tanıyarak, genişletme ve anonimleştirme işlemi şeklinde tanımlanabilir. Gerek kamu yönetiminde gerekse de özel yönetimde kararların alınması, işlem ve tasarrufların yapılmasına katılımların tümü yönetime katılma olarak algılanmaktadır. Yönetime katılma ile beraber kullanılan bir diğer kavram ise siyasal katılmadır (Eroğlu, 2012: 194).

Eroğul, siyasetin daima devlete yönelik bir oluşum olarak anlaşılması sebebiyle devlet yönetimine katılma ile siyasal anlamda katılmanın aynı anlama içerdiğinin açık olduğunu dile getirmektedir. Yönetime katılma alınan kararlardan etkilerin, dışarıdan ya da içeriden verilecek kararları etkilemesi, uygulama düzeyindeki çalışanın uygulamadaki olanakları rapor ederek, önerilerle birlikte yönetime bildirme mekanizmasının işlemedir (Eroğlu, 2012: 192-193).

Daha önce da belirtildiği üzere, yerel yönetimler demokrasi ile özdeşleştirilen bir yönetim sistemidir. Yerel yönetimlerde demokrasinin varlığının doğrudan ilişkisinin olduğu iki ana kavram vardır denilebilir. Katılım ve temsil demokrasinin içinde yer alan kavramlardır. Katılım sözlük anlamı olarak bir kararın alınması, uygulanması, hazırlanması gibi aşamalarının birine ya da birkaçına müdahil olmak olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte bir sendika veya dernekte görev alma, herhangi bir siyasal, sosyo-ekonomik ve kültürel olayın protestosu, değişik ideolojiler ve bunların toplumsal yansımalarına karşı tutulan tutumlar, yerel ve genel düzeyde siyasal kararları etkileme gibi olgular da katılımın içinde olduğu olgulardır (Yıldırım ve Öner 2003: 6-27).

Temsil ise orta çağ kurumu olarak, aristokratik ve monarşik bir gelişim sergilemiştir (Oruç, 2013: 13). Orta çağda kullanılan temsil, hak ve görev durumundan bir kişi veya topluluğun yerine ve adına hareket etmek için kullanılmamıştır (Çelik ve Uluç, 2009: 218). Temsil, demokrasinin öncelikli amaçlarından olan eşitliğin, geniş çaplı bir siyasal sisteme uygulanması şeklinde algılanmaktadır (Çelik, 2008: 6). Halk, vakıf, oda gibi sivil toplum örgütleri aracılığıyla yönetimde söz sahibi olmasını ifade etmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 172). Çağdaş demokrasinin uygulanması için tek aracı olan siyasal temsil, siyasal egemenliğin toplumda olması anlayışına dayanmaktadır (Türe, 2005: 68). En sade haliyle siyasal açıdan temsil, toplumun sahip olduğu egemenlik hakkının, toplum için ve toplumun seçeceği kişiler tarafından kullanılmasıdır (Nacak, 2015:150). Başka bir deyişle ise siyasal temsil; yürütme hak ve yetkisine sahip olan gerçek bir kişi ile bu yetkiyi onun yokluğunda kullanma izin ve hakkı kendisine gerçek kişi tarafından verilen "*yapay kişi*" arasındaki bir ilişkidir (Türe, 2005: 70).

Teorik olarak insanların siyasal yaşama direk katkıda yapma olanağı yoktur. Bunun sonucu olarak "temsil" kavramının kelime anlamı Türkçe sözlükte; "*birinin ya*

da topluluğun adına davranmak, belirgin özellikleri ile yansıtmak, sembolü olma simgeleme” (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, 1451, 2012) anlamındadır. Siyasal durumda ise, bireylerin kendi adlarına karar vermek üzere görevlendirdikleri kişi ya da kurumları göstermektedir. Demokratik birimlerde siyasal anlamda temsil bakımından iki önemli kurumdan vardır: Parlamento ve diğeri ise siyasal partiler. Bu iki kurum hem siyasal iktidarların belirlendiği odaklar ve hem de siyasal temsilin gerçekleştiği kurumlardır (Tekin ve Çiftçi, 2018: 70-71).

Orta Çağ’da temsil olgusu; vergi ödetmek, ordu kurmak ve kanun yapmak amacıyla asillerin, yüksek yerlerdeki din adamlarının ve büyük kasaba ve kentlerde yaşayan yerel halkın içinden de olağan olmayan bazı kişilerin rızalarını almaları gerektiğini görmesi sonucunda gelişme göstermiştir. Bu bakımdan görülmektedir ki nüfusun kalabalık olmamasından ötürü¹⁸. Yüzyıl öncesinde temsili demokrasiye ve temsilcilere yeterince ihtiyaç duyulmamıştır. Temsil sistemi ulus devlet kavramı ile eş zamanda ortaya çıkmıştır. Bu sebeple temsil Batı’da, ticaretle zenginleşen kent soylularının, siyasal alana dahil olduğu, süreç oluşumunda kralın otoritesinin de zayıflatılmasıyla birlikte başlayan, öncelikli yapı taşlarından birisi olmaya başlamıştır. Bu şekilde demokrasi ilerleyerek siyasi ve toplumsal değişimin doğrultusunda parlamentolarda halkın temsilcileri de yer almaya başlamış ve bu temsilciler giderek daha da güçlü hale gelmiştir (Ülgen, 2010: 347-372).

Temsile kavramsal açıdan baktığımızda, siyasal bir olgu olarak temsil bir kişinin bir grup veya daha geniş bir insan topluluğu için hareket etmesini sağlayan bir ilişki ifadesidir. Yönetilenler ile yönetenler arasında bir köprü kurarak doğrudan iletişimin sağlanması temsilin en önemli görevidir. Türk Dil Kurumu temsili: *”Birinin veya bir topluluğun adına davranma”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan yola çıkılarak temsilin örgütsel seviyede ele alınan bir kavram olduğu sonucuna ulaşılabilir. Nitekim nüfusun kalabalıklaşması sonucunda bireyleri artık üye oldukları örgütler temsil etmektedir. Seçimlerde temsilci belirleme aşamasında ise uygun adayı belirleme şeklinde kendini belirtmektedir. Bu bakımdan halkın temsili, grupların temsili anlamına gelmektedir.

2.3.Yerel Yönetimlerde Temsil

Temsil kavramı yerel yönetimler açısından da üzerinde durulması, değerlendirilmesi gereken önemli bir olgudur. Temsilin, yerel yönetimlerde bu denli

önemli olmasını sağlayan asıl konu, vatandaşların yerel yönetimlere bu denli yakın olması olarak ifadelendirilir. Ulusal seçimlerden daha farklı olarak yerel seçimlerde temsilciler ile seçmenler arasındaki toplumsal ve coğrafi yakınlık daha ileridir. Bu toplumsal ve coğrafi yakınlık temsilciler ile seçmenler arasındaki ilişkiyi artırmakta ve katılım sistemini de ilerleterek yerel yönetimlerin demokratik birer kurum olmasını amaçlamaktadır (Aksu ve Kurtuluş, 2011: 124).

Temsilcilerin temel görevlerinden biri de, toplumun ve temsil ettiği halk bölümünün çıkarlarının korunması olarak öngörülüyorsa, temsilciler doğrudan halk tarafından seçilmişlerse ve temsilciler halkın tüm özelliklerini içinde barındırıyorsa yerel yönetimlerde temsilin varlığından ve temsilin gerçekleştiğinden söz etmek mümkün olabilir. Ancak yapılan araştırmalarda yerel meclislerin temsil edilme bakımından temsil ettikleri halktan uzak olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yerel seçimlerde de tıpkı ulusal seçimlerdeki gibi seçkinci bir yapının oluştuğu gözlemlenmiştir (Arıkboğa, 2010: 201).

Temsilciler, temsil ettiği halka göre eğitim, meslek ve cinsiyet açısından farklılaşmaktadır. Doğrudan demokrasinin uygulanma olanaklarının olmadığı dönemimizde dünyasında artık bireyler temsilciler aracılığıyla kendilerini anlatabilmektedir. Bununla birlikte temsil edilenler ile temsilciler arasındaki ilişki her zaman gerektiği kadar şeffaf değildir. Demokratik temsil kavramı ile birebir temsil birbirinden farklıdır. Birebir temsil, bir kişinin yer almadığı durumlarda onun yerine başka bir kişinin temsilci olarak yer almasıdır ve bundan ötürü demokratik temsilden farklı bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile demokratik temsil birebir temsil anlamına gelmemektedir. Bir ülkede temsilin içeriği ve etki ettiği alan ne kadar çok ise buna paralel doğrultuda demokrasinin gelişmişliği de o kadar çoktur. Demokrasinin ilerlemişliği ise yerel demokrasinin ilerlemişliği ile aynı doğrusal göstermektedir. Yerel demokrasinin ilerlemesindeki ana terimler; seçim, temsil ve halk katılımı olarak ifadelendirilebilir. Bu unsurların hayat geçmesi ile demokratik bir yerel yönetim veya yerel demokrasiden söz etmek mümkün olabilir. Modern siyasal hayatta temsil, değişmez bir şekilde seçimlerle alakalıdır. Doğal olarak seçimler halkın kamu politikasını içermesindeki en belirgin araçtır. Temsil açısından seçimler yeterli olmayabilir ancak gerekli şart olduğu ile alakalı de çok az şüphe vardır (Yaman ve Küçükşen, 2018: 249-250).

Temsil halkın karar ve düşüncelerinin küçük bir topluluk tarafından ifade edilmesi ve yerine getirilmesi anlamına gelebilmektedir. Halk gibi düşünen, halk gibi karar verebilen toplulukları içinde barındıran bir tanımlardır. Temsilin ve bireyin kendini temsil etme yetkisinin verildiği en doğru ye, yerel yönetim birimleri olarak ifade edilebilir. Yerel siyaset içinde yönetici, sivil toplum kuruluşları, il genel meclisleri, belediye meclisleri, yerel medya grupları gibi birimler yerel yönetim içinde temsiline gerçekleşebildiği alanlardır. Temsilin yerel yönetimlerdeki organ birimi meclisler olarak ifadelendirilebilir. Yerel siyasete katılmak, yerel yönetim içinde bir durumdan pay almak, bir durum ya da olaya dahil olmak gibi terimleri kapsamaktadır. Yerel yönetimler içinde tam katılımcı bir yapının olması durumunda hem çalışanlar hem de yerel halk daha mutlu ve daha aktif olmaktadır (Oruç ve Bayrakçı, 2018: 464).

Yerel siyaset ve yerel temsil birbirini tamamlayan iki olgudur. Çok fazla düşünür halka en yakın yönetim birimlerinin yerel siyaset olarak anlaşıldığından temsil görevini bu yönetim birimlerinde daha kolay gerçekleştirebileceğini ifade etmektedir. Bu nedenle yerel siyaset demokratik potansiyel açısından diğer yönetim birimlerinden daha öndedir. Seçimle iş başına gelen yöneticiler, siyasi sorumluluk taşıdıklarından, aldıkları kararlarda ve yürüttükleri hizmetlerde bu sorumluluğu yansıtmaktadırlar (Yıldırım vd., 2011: 509). Yerel siyaset yerel yönetim birimlerinin dışında kalan diğer kurum ve birimlerle, otoriteleri çevreleyen süreleri içine almaktadır. O yerin merkezdeki milletvekilleri, merkezi yönetimce atanmış idare ajanları ve kamu bürokrasisi, baskı grupları, sendikalar, köklü etkinliğe sahip birey ve ailelere uzanan geniş bir kurum ve aktör yelpazesine sahiptir. Yerel siyaset süreci bir yerel yönetim birimi etrafında şekillenebilir ya da bu birimlerin dışında kalan kurumsal ve sosyal yapılar ilerde oluşabilir (Çiftçioğlu, 2006: 22).

2.4. Yerel Yönetimlerde Katılım ve Katılım Yöntemleri

Yerel katılım uluslararası yazımlarda da açıkça tanımlanmış ve yerel demokrasinin gelişimine olan katkısından bahsedilmiştir. Yerel demokrasinin evrensel ilkelerini belirleyen *"Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda"* halkın kamusal etkinliklere katılma hakkı, Avrupa Konseyine üye bütün devletlerce paylaşılan bir demokratik amaç olduğu belirtilmiş ve yerel yönetimlerin demokratik rejimin temel kuruluşlarından biri olduğu açık şekilde vurgulanmıştır (Önder, 2013: 315).

Yerel katılım kavramı yerel yönetimler düzeyinde yönetime katılımı ifade etmekle birlikte daha çok şehir yönetiminde ve yerel yönetimlerle alakalı işlerde şehirdeki etkilerin sürece dahil edilmesi ve bunun bir mekanizmayla kurumsallaşması anlamında gelmektedir (Akdoğan, 2008: 44). Başka bir tanıma dayanarak; yerel katılım, bir toplulukta yaşayan kişilerin yerel organlarını seçmeleri ve bu organların alacağı kararları doğrudan etkilemeleri süreci olarak ifadelendirilmektedir (Köseoğlu, 2006). Bu durumda katılımın anlamı, halkın sadece yerel yönetim kurumlarını seçimle oluşturması demek değil; bununla birlikte, yerelleşmenin de sağlanarak, halkın yönetimde aktif ve doğrudan söz sahibi olması olarak tanımlanmaktadır (Çevikbaş, 2008: 72). Yerel yönetimin halka yakın ve halkla iç içe olması demokrasi ve katılım anlamı yüklemektedir. Siyasal katılım, yerel halkın ihtiyaçlarının ve sorunlarının sağlıklı ve doğru bir şekilde tespiti ve bu sorunların giderilmesinde temel ilkeyi ortaya koymaktadır. Yerel yönetimlerde halkın bizzat özne olarak bulunması, katılım enerjilerini artırmakla birlikte elde edilen hizmetlerin kalitesini de yükseltmektedir.

Yerel demokrasi, demokratik yerel yönetim, yerel katılım, yönetişim veya yerel yönetişim kavramlarının hayata geçirilmesi, yerel alanda katılım yöntemleri ya da katılım yollarının açık olması ile mümkün olmaktadır. Yerel katılım yollarının bu perspektif doğrultusunda geniş bir çerçevede incelenmesi gerekmektedir. Dünya’da ve ülkemizde halkın karar alma süreçlerine dâhil edilmesini sağlamak amacıyla kullanılan birçok katılım yöntemi mevcuttur. Bu yöntemler, tarihsel süreçte ortaya çıkmalarına göre klasik ve yeni yöntemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Klasik yöntemlere, yerel seçimler ve referandum/yerel referandum örnek verilebilirken; son zamanlarda kullanılan yeni katılım yöntemlerine; halk toplantıları/kurultayları, halk günleri, yurttaş kurulları, ihtisas komisyonları ve meclis toplantılarına katılım, kamuoyu yoklamaları, kent konseyleri, gönüllülük, sivil toplum kuruluşları ve enformasyon kanalları gösterilebilir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 250).

Kişilerin katılma eylemini bireysel olarak da yapabildikleri siyasal katılım şekline klasik yönetime katılma biçimi olarak tanımlayabiliriz. Yapılan bu katılma eylemi doğrudan ya da dolaylı yolla olabilmektedir. Doğrudan katılma denilince akla oy kullanma gelmektedir. Bu en bilinen doğrudan katılma yöntemidir. Bunun dışında seçimlerde aday olma ve dava açabilme hakkı da yönetime doğrudan katılma yöntemidir. Anayasanın vermiş olduğu haklar dışında halkın yönetime katıldığı doğrudan olmayan fakat yönetimi dolaylı olarak da etkileyebilen katılma yöntemleri

vardır. Dilekçe yazma, anket doldurma, basın yayını, ilan yapıştırma, bildiri yayınlama ve dağıtma gibi etkinlikler yönetime dolaylı olarak katılmanın çeşitleri olarak sayılabilmektedir. Bireysel dolaylı katılımın dışında toplu bir şekilde yönetime katılma yöntemleri de söz konudur. Bunlar dilekçe altına atılan toplu imzalar, toplantılara katılma, ilgili kurum ya da kişilere yapılan ziyaretler gibi faaliyetler de toplu yapılan dolaylı katılımlara örnek gösterilebilir (Eroğul, 1991: 174-178; Çukurçayır, 2002: 121).

Yeni yerel katılım yolları: Seçim ve referandum yollarına halkın katılımının ne kadar sağlandığı noktasında tartışmalar bulunmaktadır. Bu yöntemlerde halkın ilk aşamada aktif ancak daha sonra pasif durumda kalma sebebi sorgulanmaktadır. Aynı zamanda temsili demokrasinin araçları olmaları bakımından yükselen katılımcı demokrasi karşısında yetersiz kalmaktadırlar. Nitekim 1990'lı yıllar itibariyle yeni katılım yolları ortaya çıkmıştır. Bunlar; Halk Toplantıları (Kurultayları), Halk Günleri ve Yurttaş Kurulları, Meclis Toplantılarına Katılım ve İhtisas Komisyonları Meclisler (il genel ve belediye), bunun yanında Enformasyon Kanalları, Kamuoyu Yoklamaları/Anketler ve Proje Demokrasisi, Kent Konseyleri, Gönüllülük (Gönüllü Katılım) ve Sivil Toplum Kuruluşları, Temsil ve Katılıma İlişkin Kuramlar şeklinde bilinmektedir (Eroğlu, 2012: 194).

Katılımcı demokrasi, hemşerilerin yani halkın alınan kararlara katılması veya yön verebilmesini amaçlamaktadır. Halk yönetime katkı yapan, etkide bulunan, çıktılarını değerlendirip yön verebilen bir sistem içerisinde değerlendirilmektedir (Palabıyık ve Görün, 2004: 258). Buna karşıt olarak halkın yönetime katılımında bir sorun olmayıp kendi rızası ile yönetime katılmak istemeyebilir. Katılımcı demokraside aktif bir katılım öngörülmüştür.

Yerel yönetimlere katılım ele alınırken farklı birçok demokrasi yaklaşımlarını da ele almak gerekmektedir. Demokratik yaklaşımlar, demokratik katılıma hem farklı zenginlikler getirmekte, hem de demokratik katılım mekanizmalarının daha iyi işlemlerini sağlamaktadır. Söz konusu demokrasi yaklaşım modellerinin en önemlileri ise; “katılımcı demokrasi”, “radikal demokrasi”, “güçlü demokrasi” ve “müzakereci demokrasi” anlayışlarıdır (Kocaoğlu, 2015: 32-33).

Yönetim ile hemşeriler arasında bir ayrım söz konusudur. Yönetim ile halk arasındaki ayrımı en aza indirmenin en iyi yolu halkın yönetime bir şekilde dahil

olabilmesidir. Yerel yönetimler bu açıdan en iyi yönetim şeklidir. Hemşerilerin yönetimin belirli alanlarında aktif olmasını belirli bir şekilde sağlayabilmektedir. Hemşeri-devlet ilişkilerinin daha güçlü olabilmesi önem arz etmektedir. Bu bakımdan şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım konusunda hemşerilerin talepleri, hemşeri ile devlet arasındaki ilişkilerin bir daha düzenlenmesi ve geliştirilmesi konusunda kamu yönetiminin yeniden düzenlenmesini durumunda kalmaktadır (Aktan ve Çoban, 2009). Yerel yönetime olan hemşeri katılımı yönetimin daha ileri ve sağlam olmasını sağlamaktadır. Yönetimin bu yönde düzenlenmesi yönetim anlayışının daha güçlü ve süregelen halde olmasını sağlamaktadır. Yerel yönetimin katılımı hangi şekilde olursa olsun yönetimin daha sağlıklı ve halk ile birlikte olmasına sebebiyet vermektedir. Halkın güvenini ve bağlılığını sağlayan yönetim her zaman daha ilerici bir yönetim olmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 33).

2.5. Temsil ve Katılma İlişkin Kuramlar

Demokrasi ile ilgili kuramlar, buldukları dönemler içerince göre sınıflandırılmıştır. Modern demokrasi kuramları Antik Yunan'da doğrudan, Marx için devrimci, J. S. Mill için liberal demokrasi gösterilebilir. Modern demokraside var olan kuramlar; seçkinci, modern, katılımcı, eleştirel, bütünlükçü ve radikal demokrasi kuramları da modern demokrasi kuramları arasında gösterilir (Schmidt, 2002). Liberal bireycilik temeline veya sosyalist anlayış temeline dayalı demokrasi modelleri de söz konusu olmuştur. Demokrasi kuramları arasındaki farklılıklar var olsa da bu demokratik süreçlerden kaynaklanmaktadır. Demokrasi üzerindeki farklı algıları açıklayabilmek ve savunduğu düşünce açısından, başta katılımcı demokrasi kuramları olmak üzere, genel bir sınıflandırmayla demokrasi kuramlarına değinmek yerinde olacaktır.

2.5.1. Klasik/Doğrudan Demokrasi

Klasik demokrasi hükümet işlerine halkın doğrudan, aracı olmadan ve sürekli olarak katılımını ifade eder ve yöneten ile yönetileni devlet ile sivil toplum arasındaki ayrımı ortadan kaldırır. Klasik demokrasinin doğuşu halk egemenliği ve egemenliğin devredilmezliği kuramına dayanmaktadır (Tunç, 2008: 1117). Klasik demokrasi denildiğinde amaç olarak ilk anlaşılması gereken şey Antik Yunan'da görülen demokrasidir. Antik Yunan Medeniyeti tek tek bağımsız şehirlerden (polis) oluşmuştur. Bu topluluklarda işleyen sistem doğrudan demokrasidir ve en temiz ve

doğal haliyle halkın yönetime katılımını, siyasal iktidar kullanımını ifade etmektedir (Dursun, 2012: 188).

Şehir topluluklarından en bilineni Atina'dır. Temsil kavramı Atina demokrasisine farklı geldiğinden yurttaşlar yılda en az kırk kez Ekklessia adını verdikleri halk meclislerinde toplanmışlardır (Sağır, 2004: 4). Yirmi yaşını doldurmuş Atinalı erkeklerden oluşan bu meclis, en üstün iktidardır (Dursun, 2012: 189). Bu mecliste halkın kaderini belirleyen kararlar alınmıştır. Antik Yunan'da siyasal yaşama katılım, sadece yurttaşların mallarını, mülklerini, kişisel güvenliklerini korumak için yaptıkları araçsal bir uğraş değil, doğrudan katılmanın dayandığı eşitlik ve özgürlük ilkeleri üzerine kurulu yurttaş kimliğinin özüdür (Uygun, 2003: 80).

Adı halk yönetimi de olsa, halkı oluşturanların meclise katılım hakkının sadece yirmi yaş üstü erkeklere verilmesi, kadınların, çocukların ve nüfusun çok büyük bir bölümünü oluşturan kölelerin vatandaşlık pozisyonundan uzak olmaları Antik Yunan demokrasisinin aslında ne kadar halk yönetimi olduğunu tartışmaya açmaktadır. Antik Yunan'ın demokrasiye yaptığı katkı, hiç şüphesiz onu bir model olarak en ilkel haliyle ortaya çıkarmasıdır. Ölçek sorunu, doğrudan halkın katılımını ve halkın aracısız iktidarını savunan klasik demokrasi kuramının şüphesiz en önemli sorunu olmuştur. Devletlerin sınırları genişleyip, nüfusları arttıkça halkın doğrudan kendi kendini yönetebilmesi, meclislere, toplantılara katılması zorlaşmıştır. Roma Cumhuriyeti'nin sınırları genişletip, geniş tarım topraklarını kazanması sonucunda da bu durum görülmüş ve halk söz sahibi olduğu merkezde meclise, yani foruma, ulaşma sıkıntısı yaşamıştır (Dursun, 2012: 190). O zamanlardan başlayan demokrasinin ölçek sorunu, bin yıl gibi bir zaman sonra, modern ulus-devletlerin kurulmasının ardından devam etmiştir ve hâlâ da etmektedir (Sağır ve Karkın, 2005: 3-4).

2.5.2. Yarı Doğrudan Demokrasi

Yarı doğrudan demokrasi, temsili demokrasi ile doğrudan demokrasi arasında yer alan bir modeldir. Egemenliğin esasen halkın seçtiği temsilciler tarafından kullanılması yönüyle temsili demokrasiye, vatandaşların referandum gibi vasıtalarla yönetime ve egemenlik kullanımına doğrudan katılması yönüyle de doğrudan demokrasiye benzemektedir (Tunç, 2008: 1117). Halkın doğrudan yönetimi üstlenmesinin imkânsız olduğu önermesi doğrultusunda halkın yönetime türlü araçlarla doğrudan katılımı söz konusu olabilir (Aktan, 2005a: 359). Bu modelde halk

yönetime her karar alınışında doğrudan katılamayacağı gibi, temsili demokraside olduğu gibi sadece seçimden seçime kararını belli etmesi de söz konusu değildir. Yarı doğrudan demokraside de halkın seçimle vazife başına getirdiği yönetici ve kurumlar esastır. Ancak bu yönetici ve kurumlar da halktan almış oldukları bu yetkiyi her alanda kullanamazlar. Halk bazı durumlarda kararı kendisi vermek, iktidara müdahale etmek ve siyasalları doğrudan etkilemek isteyebilir. Bu durum kapsam olarak devletten devlete farklılıklar gösterebilir. Halkın yönetime katılmasına seçimler dışında da imkan veren yarı doğrudan demokrasi, bu katılımı sağlayacak olan araçlara sahiptir. Bu araçların en basit örnekleri ise referandum, halk vetosu ve halk teşebbüsü olarak gösterilebilir (Dursun, 2012: 193-195).

2.5.3. Temsili/Parlamentar Demokrasisi

Toplumların büyüyerek gelişmesi ve egemenlik alanlarının genişlemesi sonucu doğrudan demokrasinin uygulanamaz hale gelmesiyle temsili demokrasi modeli ortaya çıkmıştır. Modern ve büyük milli devletler tarafından, demokrasinin halkın halk tarafından yönetilmesi olan anlamı, yeniden formüle edilerek, demokrasi; devlet yönetiminin doğrudan vatandaşlar tarafından değil, onların eşit ve serbest bir şekilde seçmiş olduğu temsilciler tarafından yönetilmesi anlamına dönüştürülmüştür (Lijphart, 1996: 11). Bu modele göre halk, egemenliğinin kullanımını, özgür bir şekilde seçtiği temsilcilere ya da kurumlara devreder. Bu temsilci ya da kurumlar kendilerine verilen yetkileri yalnızca kendilerini seçenler adına değil bütün “millet” adına kullanırlar ve onlara karşı sorumluluk taşırlar. Liberal bireycilik temeline dayandırılarak inşa edilen demokrasi modelleri, genellikle dar bir demokrasi alanına işaret eder ve demokrasinin siyasi hayatla sınırlanmasını önerir. Bu modelde demokrasinin amacı, bazı kamusal katılım süreçleri vasıtasıyla, kişilerin kendi faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri ve kendi özel çıkarlarını izleyebilecekleri bir hukuki yapının kurulmasıdır (Heywood, 2012: 105). Temsili demokrasi modeli, klasik liberalizm anlayışı temel alınarak şekillenmiştir. Temel amaçları bireysel özgürlüğün alanını mümkün olduğunca genişletmek olan liberal düşünürler tarafından bu yaklaşım savunulmuştur (Heywood, 2012: 108). Demokrasi de rızaya dayanan yönetim özelliğiyle o dönemde ve sonrasında liberal düşünürler tarafından benimsenerek ve desteklenmiştir (Dursun, 2012: 191).

2.5.4.Katılımcı Demokrasi

Erken dönem demokrasi kuramları temel olarak bireysel haklar ve çıkarları koruma ihtiyacı üzerinden gelişmiş, yeni dönem demokrasi kuramları ise alternatif bilgi alanına, toplum ve bireyin gelişimi alanına odaklanmıştır (Heywood, 2012: 109). Katılımcı demokrasi modeli, temel olarak parlamenter ya da temsili demokrasinin uygulanması konusundaki sıkıntıları ve eksiklikleri giderme ve parlamenter sisteme bir alternatif geliştirmeye dayanır. Nitekim Westminster Modeline dönük, özellikle yönetimin meşruiyeti ekseninde, çok yönlü eleştiriler getirilmektedir. Vatandaşların çok uzun zaman aralıklarıyla sandığa gidip seçim yaparak yöneticilerini seçmesi ve bunun sonrasında kendi kaderlerini adeta bu kişilerin ellerine bırakmaları çokça eleştirilmektedir. Katılımcı demokrasi modelinde halkın siyasal partiler aracılığıyla ya da seçimden seçime yönetime katılımı yerine, sürekli olarak yönetime katılımı sağlanmalıdır. Halk katılımı toplumsal ve ekonomik alanlarda yüksek oranda sağlanmalı, oy kullanma hakkına sahip olan kişilerin oranı artırılmalı ve oy verenlerin kendilerini ilgilendiren konularda söz hakkı, irade oluşturma ve karar vermeye katılımı yaygınlaştırılmalı ve yoğunlaştırılmalıdır (Demir, 2010: 606). Halk kendini etkileyen her türlü siyaset oluşturma sürecine dahil olmalı ve iktidarı etkileyebilmelidir. Katılım sadece siyasal süreçlerle de sınırlı kalmayarak, toplumsal hayatın her alanında söz konusu olmalıdır (Dursun, 2012: 196). Katılımcı demokrasi kuramı, katılıma yaptığı çok boyutlu vurgu yönüyle, daha çok normatif bir özellik taşımaktadır. Katılımcı demokrasi kuramı; vatandaşların, ekonomik ve toplumsal alanda, katılımlarının mümkün olduğunca yüksek olmasını ister ve oy kullanma hakkına sahip olan kişilerin oranını genişleterek artırmak ve oy verenlerin kendilerini ilgilendiren konularda sahip oldukları söz hakkını, irade oluşturma ve karar vermeye katılımlarını yaygınlaştırmak ve yoğunlaştırmak eğilimindedir (Demir, 2010: 606).

2.5.5.Radikal Demokrasi Kuramları

Temsili demokrasinin içinde bulunduğu düşünülen meşruiyet krizinin nasıl aşılabacağına dair yapılan tartışmalar, bir tür devlet-toplum ilişkisi olarak bakılan demokrasinin geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuş, hem meşruiyet krizine çözüm olarak hem de mevcut liberal temsil sisteminden daha iyi bir demokrasi geliştirilmesi savıyla radikal demokrasi kuramları oluşturulmuştur. Radikal demokrasi, siyasal hakları ve oy kullanma gibi prosedürleri demokrasinin kesin şekli ya da bütünü olarak görmeyerek, liberal demokrasinin meşruiyet krizine cevap vermeyi ve demokrasinin temelinde

yatan siyasal idealleri pekiştirmeyi amaçlar. Bunu yaparken de kimlik ve farklılıklara önem verir (Bulut, 2003: 53). İnsanı akılsal bir varlık olarak ele alan ve her şeyin akılla çözümlenebileceğini savunan modernite, geleneksel devlet-toplum ilişkilerinin üzerine oturduğu değerler sistemini, kurumları ve anlayışları yıkarak, yerine bireysel özgürlüğü ve gelişmeyi akılcılığa dayandıran bir düşünce ve davranış biçimi getirmiştir (Dursun, 2012: 197-198). Radikal demokratlar, demokrasinin sadece siyasi alan gibi kısıtlı alanlarda değil, sosyal varoluşun tüm alanlarına uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Kendilerini Postmarksist olarak niteleyen Mouffe ve Laclau radikal demokrasi kuramının önemli isimleridir. Radikal demokrasi kuramları özellikle, bireylerin günlük hayatlarını doğrudan etkileyen kurumlar üzerinde geniş şekilde yetkilendirilmesi durumunda, bireylerin deneyimlerinin dönüştürücü etkilerinin olacağını varsayar. Bu yetkilendirmenin olması halinde bireylerin daha fazla kamu yararını düşüneceğini, daha hoşgörülü, daha bilgili, başkalarının çıkarlarına karşı daha nazik, bireysel şahsi menfaatleri için ise daha sorgulayıcı olmaya başlayacaklarını savunur. Radikal demokraside farklılıkların yaşaması için salt temsil yeterli görülmez (Warren, 1996: 241).

Radikal demokrasi, adem-i merkeziyetçilikle katılımın sağlanmasını ve bu şekilde siyasi iktidarın mümkün olan en geniş biçimde dağıtılmasını savunan bir demokrasi türüdür (Heywood, 2012: 105). Radikal demokrasiye göre demokrasi, yalnızca bireysel özgürlükler açısından değil aynı zamanda halkın çıkarlarını gerçekleştirecek olan bir araçtır (Tunç, 2008, 1122). Özetle radikal demokrasi, “halkın karar mekanizmalarına daha faal biçimde katılımını öngören ve demokratik kurumların da bu esasa göre oluşturulmasını hedefleyen bir yaklaşımı ifade etmektedir” (Bulut, 2003: 53).

2.6.Batıda Temsil ve Katılımın Gelişim Süreci

Temsil sisteminin tarihi kökenlerinin onuncu ve on birinci yüzyıllara kadar uzandığı ve ilk olarak Romalılar tarafından kullanıldığı ancak onun da bugünkü anlamıyla -başkaları adına hareket eden birey ya da siyasal kurumlar anlamında kullanılmadığı ifade edilmektedir. Kavramın siyasal alanda özellikle Ortaçağın feodal kurumları içerisinde, demokrasi kavramıyla birlikte yavaş yavaş ortaya çıktığı ve asıl olarak on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda etkin bir biçimde rol oynamaya başladığı görülmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 179).

Temsil, aristokratik ve monarşik bir orta çağ kurumu olarak gelişmiştir. Orta çağ süresince farklı toplumsal gelişmelere bağlı olarak zamanla değişime uğrayan temsil sözcüğü, 16. yüzyılda günümüze benzer bir anlama sahip hale gelmiştir. Orta çağda kullanılan temsil, “hak ve görev bakımından bir kimse ya da topluluğun yerine ve adına hareket etmek” anlamında kullanılmamıştır (Çelik ve Uluç, 2009:218). Siyasi temsil, bir grubun çıkarı için genel bir sorumluluğu kabul etmeyi içeren bir yapıya sahiptir (Yıldırım, vd., 2011: 508). Temsil, demokrasinin temel ilkelerinden birisi olan eşitliğin, geniş ölçekli bir siyasi sisteme uygulanması olarak algılanmaktadır (Çelik, 2008: 6).

Ortaçağ devlet anlayışı, büyük ölçüde Yunan ve Roma düşünürlerinin “üstün devlet” anlayışından ve bu anlayışın Hıristiyanlığın dinsel nitelikleri ile birleştirilmesinden doğmuştur. Bu dönemde Kilise, devletin yanında ve hatta çoğu zaman onun üstünde bir iktidar olarak varlığını devam ettirmiştir. Dolayısıyla Kilise, egemenlik hakkını elinde bulunduran ve tanrısal iktidarı simgeleyen oldukça önemli bir güç olarak görülmektedir. Öyle ki, İngiltere’de Kilise, üstün bir iktidar olarak kabul edilmesinin ötesinde kendi yargı sistemini oluşturabilen ve kralları da bağlayan kararlar alabilen üstün bir egemen güç olarak karşımıza çıkmaktadır. 12. yüzyılın başlarında İngiltere’de, kilisenin egemenliğinin sınırlandırılmasına yönelik bir Yasa çıkarılmış fakat bu Yasa, kralın tacını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalması sebebiyle uygulanamamakla birlikte kilisenin, bu süreçten daha güçlü bir şekilde çıkmasını ve yeni ayrıcalıklar elde etmesine yol açmıştır. Kilisenin tüm Avrupa’ya egemen olduğu ortaçağ boyunca dini doğmalar, her zaman insan aklının önünde kabul edilmiş ve kişilere, kurallara uymaktan başka hiçbir hak tanınmamıştır (Narlı, 1998: 129-132, akt; Nacak, 2015: 147-169).

Batı’da ortaçağın sonlarına doğru ortaya çıkan söz konusu toplumsal gelişme, siyasi temsilde büyük değişmelerin yaşanmasına yol açmıştır. Öyle ki, “burjuvaların serveti toprağa değil, kentlerde –daha henüz ilkel bir durumda olan- meta üretimine ve ticaretine dayanır. Savaş sanatıyla uğraşmayıp aynı zamanda toprak sahibi de olmadıklarından, soyluların yararlandıkları hukuksal ayrıcalıklardan yararlanamamaktadırlar. İşte bu burjuva sınıfı gelecekte toplumun sosyal yapısını değiştirecek ve üretim tekniğinin gelişmesi sonucunda yeni üretim araçlarını elinde toplayacaktır” (Tanilli, 1996: 248).

1918 yılında İngiltere’de “Halkın Temsili Kanunu” ile 30 yaş şartının kaldırılması, kadınlara oy hakkının tanınması ve genel oy ilkesinin benimsenmiş olmasıyla elde edilen eşitlik ile temsilde adalet sağlanmaya çalışılmış, fakat 19. yüzyıl sonuna kadar Batı’da topluma egemen varlıklı sınıflar, seçme ve özellikle seçilme hakkını kendi sınıfına ayrıcalıklı gibi görmüşlerdir. Eski Yunan sitelerinde siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik haklara sahip sınıfı vatandaşlar oluşturmakta, kölelere ise hiçbir hak tanınmamaktadır. Romalılarda da halk meclislerine katılım hakkı yalnızca Romalılara ait olmakla birlikte merkezden uzaklaştıkça da yönetime etkin katılım sınırlanmaktadır. Yani temsilde adalet kavramı Romalılarda, Eski Yunan’dan da daha geri bir durumdadır. Sınıf, ırk, din, dil, yaş, eğitim, cinsiyet ayrımı günümüzde de etkindir ve en önemli şart yine varsılıktır. Kadınlar, zenciler, kentlerin yoksulları, kırsalın emekçileri gibi sınıflar uzun süre temsil hakkından yoksun bırakılmışlardır. İlaveten, 1935 Almanya’sında Nazilerin “Nurenberg Kanunları” ile Yahudilere tanımadığı gibi ABD ve Güney Afrika Cumhuriyeti gibi ülkelerde de ırkçılar işgal edip sömürdükleri ülkelerin yerli halklarına ve zencilere temsil hakkı tanımamışlardır. Kuzey İrlanda’da ise bu ayrım din-mezhep ayrımı olarak karşımıza çıkmakta ve Katoliklere sınırlı oy hakkı tanıdıkları görülmektedir (Narcıkara, 2016: 23).

Egemenliğin kaynağı düşüncesi bu görüşler çerçevesinde yeniden şekillenmeye başlayarak, Yeniçağ boyunca birçok mücadeleyi de beraberinde getirmiş ve ticaretin gelişmesiyle ortaya çıkan burjuva sınıfı, zamanla siyasal sistem ile ilgili bilgi ve becerilerini arttırmış ve büyük mücadeleler neticesinde kralların gücünü sınırlamayı ve bireyi toplumun temelinde yerleştirmeyi başarabilmiştir. Temsil anlayışının ortaya çıkması ve yerleşmesi de bu bağlamda bir bakıma burjuvazinin bir yapıtı olarak görülmektedir. Bunun sayesinde burjuvazi, siyasal iktidar üzerinde etkin bir güce sahip olmuştur (Yavaşgel, 2004: 31-33).

Egemenliğin, temsil ve katılım kavramlarının tanımlanması, içinde bulunan koşullar sebebiyle, güçlü bir iktidar oluşturmak ve bu doğrultuda iktidarın sahip olduğu egemenliğin meşru olduğunu ifade etmek kaygısıyla ortaya konulmuş olan görüş ve düşünceler 18. yüzyıla kadar ifade edilmeye devam edilmiştir. 18. yüzyılın ortalarından itibaren batı dünyasında ulusal egemenlik teorisinin ortaya çıkması yönünde gelişmeler yaşanmıştır. Bu yöndeki görüşler, özellikle Fransa İhtilali’nden sonra etkinlik kazanarak doruk noktaya ulaşmıştır. Ortaya konulan bu tarz teoriler ile kralların mutlak egemenliğini ortadan kaldıracak olan ulus kavramı öne çıkartılmaya

çalışılmış ve ulus esasına dayalı devletin ilk tohumları atılmıştır. Dolayısıyla bireyler iktidarın birer parçası olup, bu parçaların birleşmesinden egemenlik ortaya çıkmaktadır. Egemenlik, bu topluluğun genel isteğinin uygulanmasından ibaret olup bu genel istek ise ancak topluluğun genel iradesi ortaya konmaktadır. Genel iradeyi ise ulusun ta kendisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda devlet, ulusun ta kendisidir. (Gürbüz, 2009: 123).

Batı'da egemenliğin kaynağını dinsel öğelere dayandıran geleneksel ve teokratik teorilerden ulusal egemenlik teorisine uzanan süreçte, egemenliğin kaynağı ve kullanılması üzerine pek çok görüş ve düşünce ortaya atılmıştır. Egemenliğin kaynağının halk olduğu kabul edilmekle birlikte, halkın egemenlik hakkının kullanımını ise krala devretmiş olduğu görüşünü savunan ilginç görüşler de olmuştur. Hatta halkın sözleşme ile seçmiş oldukları yöneticileri, egemenliğin gerçek sahibi olarak gören ve bunların iktidarlarının sınırsız ve mutlak olduğunu kabul eden görüşler dahi ortaya atılmıştır. Bu meşruluk teori ve kriterlerine bağlı olarak çeşitli egemenlik tipleri ortaya çıkmış ve değişik sınıflandırmalar yapılmıştır (Gürbüz, 2009: 124).

Günümüzde hukuka dayanan sistemlerin yaygınlaşması sayesinde ve halkın yasama süreçlerine daha katılımcı olması sonucunda en geçerli ve kabul görmüş olan meşruluk kaynağı yasallıktır. Günümüzdeki anlamını kastederek egemenliği, “bir devletin yurttaşlarının, ülke sınırları içerisinde aslen sahip olduğu ve özgürce kullanabildiği üstün emretme gücünün yanında, o devletin, uluslararası alanda diğer devletlerle hukuken eşit haklara sahip bir aktör olarak, kendi ilişkileri bağlamındaki tüm konularda tek başına karar verme yetkisine sahip olmak” biçiminde tanımlamak mümkündür (Erdal, 2018: 110).

2.7. Yerel Yönetimlerde Meclisler ve İşlevleri

Yerel yönetimler, belirli kamu hizmetlerini sunma sorumluluğuna sahip olmakla birlikte, bu birimler yalnızca bir takım hizmetleri sunan kuruluşlar değil; aynı zamanda bu hizmetleri toplumsal, siyasal ve yerel önceliklere göre sunan kuruluşlardır. Bu sebeple çeşitli kentlerde farklı yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler arasında bir farklılaşma ve çeşitlilik gözlenmektedir. Bu durum, bölgenin yerel niteliklerinin, seçilmiş organlara tarafından yönetilmelerinin ve yerel yönetimlerin özerk kuruluşlar olmasının bir sonucudur (Narcıkara, 2016: 17).

Yerel yönetimler temsil ve katılma gibi kurumlar sayesinde gelişmişlerdir. Yerel yönetimlerin varlık nedenlerini oluşturan demokrasi, yerel toplulukları temsil edici organlar aracılığı ile yerel hizmetler üzerinde uygulanabilir nitelikte kararlar almaya imkan tanımaktadır (DPT, 1994: 42). Belediye meclisleri, temsili demokraside önemli bir yer tutmaktadır. Belediye meclislerinin yerel halka mekânsal olarak yakın olması temsil bakımından büyük önem arz etmektedir. Bunun sayesinde temsil edicilik özelliği, mahalli idare birimlerinde çok daha yüksek oranda olmaktadır. Belediye meclisleri, demokratik temsili genişleterek toplumda yer alan kesimlerin daha fazla temsil edilmesini sağlar. Temsile dayanan belediye meclisi, kendini seçen birey ve grupların ifade etmiş oldukları isteklere aykırı davranmayacaktır. Tabii bunun gerçekleşebilmesi için bazı ön şartlar vardır. Bunlar (Çitçi, 1996: 6):

- Belli aralıklarla ve düzenli olarak yapılan seçimler,
- Seçimler sonucunda oluşan temsilcilerin, halkın temsil edici bir örneğini oluşturması,
- Seçilenlerin, kendilerini seçenlere karşı sorumlu olmasıdır.
- Böylelikle temsil kurumu ile belli kişiler ya da gruplar değil; halkın tamamı temsil edilir ve aynı zamanda halkın çıkarları da güvence altına alınmış olur.

Yerel yönetimlerin karar organları meclislerdir. Bazı yerel yönetim modellerinde, bazı kararların meclis tarafından değil de meclis komisyonları tarafından alınması da söz konusu olabilmektedir. Ancak, temel karar organı her zaman meclistir ve komisyon üyelerinin seçimi de yine meclis tarafından yapılmaktadır. Karar organının üç temel işlevi mevcuttur. Bunlardan birincisi temsildir. Halk, yerel seçimlerde kendi temsilcilerini seçer ve onları meclise gönderir (Yıldız Tokman ve Kendirci, 2006: 11). Meclis üyeleri belirli toplum kesimlerinin temsilcisi olarak meclistedir. Dolayısıyla, bir meclis üyesi, temsil ettiği kesimin taleplerini meclise taşır, onların görüşlerini dile getirir ve çıkarlarını savunur. İkincisi karar alma işlevidir. Karar organlarının bir parçası olarak toplum tarafından seçilmiş olan meclis üyesi, meclisteki tartışmalara katılmak, görüşlerini söylemek ve oylamaya katılmak haklarına ve imkânına sahip olur. Karar alma işlevi de kendi içinde ikiye ayrılabilir. Meclis, yürütme organı tarafından meclisin gündeme sunulan konularını görüşeceği gibi, bizzat kendisi de çeşitli konuları gündemine alabilir. Yine meclis üyesi, alınan kararın temsil etmiş olduğu toplum adına takipçisi olmak zorundadır. Karar organının üçüncü işlevi ise denetimdir. Meclis hem yaptıkları ve yapmadıkları

üzerinden yürütme organını, hem de belediyenin mali işlemlerini denetleyebilir (Arıkboğa, 2007: 14).

Yerel yönetimlerden bir diğeri ise il özel idaresidir. İl yönetiminin meclisi il genel meclisi olarak adlandırılır. İl özel idaresi görev ve yetkileri ise (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2005, md. 10);

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak.
- Borçlanmaya karar vermek.
- Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmi beş yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.
- Şartlı bağışları kabul etmek
- İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- Norm kadro çerçevesinde il özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.
- Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek.
- Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

- İl özel idaresine yasalarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek

Belediye ve il özel idaresinden sonra bir diğer yerel yönetim birimi köylüdür. Köy yönetiminin başı muhtardır. Köy muhtarının ve yapacağı işte köy muhtarı ile birlik olanlara köy işlerinde fenalıkları anlaşılırsa Devlet memuru gibi muhakeme edilirler ve ceza görürler. Köylerde ihtiyar meclisleri bulunmaktadır. İhtiyar meclislerinin görevleri (Köy Kanunu, 1924, 442, sayı: 68);

- İhtiyar meclisi köylüye ait işleri konuşur ve hangi işleri köylü tarafından çalışarak doğrudan doğruya ve hangi işlerin para ile veya ırgat ile görülebileceğine karar verir. "Köy işlerinden köy ahalisinin imece ile çalışarak yapacakları işi, köylünün çift ve çubuğu ile uğraşmadıkları boş zamanlara bırakır."
- İhtiyar Meclisi bu Kanununun 13. ve 14. üncü maddelerinde yazılı mecburi ve ihtiyari işleri yapmak için lüzumu halinde köy sınırı içindeki gayrimenkulleri değer pahası ile satın alır. Mal sahibi razı olmazsa köyün bağlı bulunduğu kaza veya vilayet idare heyeti işi gözden geçirir. İdare heyetinin kararına söz yoktur.
- Tarlası olmayan veya yetişmeyen köylüye köyün sınırı içinden boz halinden bir parça ayırıp vermek ve tasarrufu mal sandığına veya sair dairelere geçmiş olan araziyi köy namına satın alıp arazisi olmayanlara vermek ve bedelini taksitle köy sandığına ödetmek mecburidir.
- İhtiyar meclisi köylünün kaçar gün çalışacağını kestirir.
- Köy işi için beher köylüye haline göre salınacak paranın ne olacağını keser.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER, TEMSİL VE KATILIM

1. OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE YEREL YÖNETİMLER, TEMSİL VE KATILIM

Yerel yönetimlerde temsil ve katılım, yerel yönetimler için önemli olgulardır. Türkiye' de yerel yönetimlerde katılım ve temsil olgularını daha net anlayabilmek için yerel yönetimler için temsil ve katılımın geçmişten günümüze incelenmesi gerekmektedir.

1.1. Osmanlı Döneminde Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım

Osmanlının klasik dönem olarak adlandırıldığı dönemde toplumsal yapı iki temel yapı üzerine kurulmuştur. Bunlardan ilki halkın din ve inanç temelleri üzerine kurulmuş olan “millet” birimidir. Diğeri ise “asker”, “bürokrat”, “zanaatkâr”, “tüccar ve reaya” oluşan dört tabakalı birimdir. Bu düzen hiyerarşik bir düzen üzerinde şekillendiğinden temsil ve katılım konusunda en üstteki tabakanın yönetim üzerinde etkisi diğeri tabakalara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Oluşan tabaka hem soysa ekonomik bakımdan farklı olmuş hem de demokratik ve katılımcı olmaktan uzak bir zemin oluşturmuştur (Karpas, 2002. 13-14). Osmanlının bu döneminde yöneten ve yönetilen ayrımı çok nettir. Toplumsal kültürün yönetsel ve bürokratik kültüre olan yansımaları, demokratik gelişim ve dolayısıyla yönetsel katılma faaliyetlerini gerektirecek ya da katılım kültürü oluşumunu mümkün kılacak bir ortam sağlamamaktadır. Bununla birlikte Osmanlının, “eyalet”, “sancak” ve kazalardan oluşan örgüt birimleri “yetki genişliği” olgusuna dayanarak yönetilmesi katılımcı olarak yönetilmesini engelleyici bir sistemle olarak değerlendirilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 149).

Osmanlı Tanzimat dönemine kadar kadılar ve kadı yardımcıları ile esnaf birlikleri “loncalar” ve vakıflar tarafından oluşturulan meclisler ile yönetilmekteydi. Bu dönemdeki en modern yönetim birimi köy ve mahallelerdi. Bu yönetim birimlerinde halkın katılı için imkan veriliyor olsa bile tam anlamı ile katılımcı bir yönetim şeklinden bahsetmek mümkün olmamaktaydı. Bu örgüt birimleri hiçbir

zaman özerk birer kurum olarak değerlendirilmemiş ve halkın katılımı fikrini temel almamıştır (Kocaoğlu, 2015: 150-151).

Osmanlı da yerel yönetimler ve yerel yönetimlere katılım anlayışının batılı devletlerin yapmış oldukları baskılar sonucunda ortaya çıktığını birçok tarihçi tarafından belirtilmektedir (Keleş, 2012: 157). Osmanlı Devletinde yerel yönetimlerin tarihi çok geçmişe dayanmamaktadır. Tanzimat fermanı ile birlikte yerel yönetim birimleri oluşturulmuş ve yerel yönetime katılım bu dönem ile birlikte sağlanmaya çalışılmıştır (Ortaylı, 1985: 185). Osmanlı'da modernleşme çabaları ile birlikte tebaaya daha iyi hizmet verebilmek adına bazı yerel birimlerin yetkileri azaltılmış, bazıları da tamamen kaldırılmıştır.

Tanzimat fermanı ile birlikte halk arasında bütünleşme birleşme gibi etkiler gözlemlenmiştir. Halk kendini yönetecekler için kendi iradelerinin olmasını talep etmiştir. Aynı zamanda halk kendi sorunlarına yönelik talep geliştirebilmiştir (Kalaycıoğlu, 1998: 191). Yine bu dönemde kadınların toplum içine katılma eğilimleri olmuş ve haklarını savunmak gibi talepleri söz konusu olmuştur. Ayrıca bu dönemde yüksek öğrenim birimlerinin kurulması ve halkın buralarda eğitim alarak kendi fikrini savunma isteğinin oluşması söz konusu olmuştur. Tam anlamı ile haklarını savunmasalar da çeşitli gazete, dergi gibi alanlarda seslerini duyurma yoluna gitmişlerdir. Yani daha bilinçli bir tebaa oluşumu söz konusu olmuştur (Eroğlu, 1999: 32).

Osmanlıda sosyal anlamda olumlu yönde gelişmeler olsa da ekonomik açıdan da gerileme söz konusu olmuştur. Osmanlı dış borçlanma dönemine girmiştir. Bunun etkisi olarak da batılı kesimin baskılarına maruz kalmıştır. Batılı kesimin yerel yönetimlerde modernleşme istekleri ile Osmanlı Fransız komün idarelerinden örnek alınarak 1855 yılında İstanbul'da ilk kez belediye kuruluşu denemesine girilmiştir. Kurulan belediyenin (şehremaneti) karar ve yürütme organları; şehremini ve şehir meclisinden oluşmaktaydı (Kocaoğlu, 2015: 162).

İstanbul Şehremaneti batılı anlamda ilk belediye örneğini oluşturması açısından Türk belediyecilik tarihi açısından son derece önemlidir. Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye örgütün görev ve statüsünü 13 Haziran 1854 tarihli bir nizamname ile düzenlenmiştir. Burada Şehremanetinin Meclis-i Vala'ya bağlı olduğu belirtilmektedir (Ortaylı, 2000: 133). Merkeze bağlı olarak çalışan böyle bir örgütlenme dönemin idari

merkeziyetçilik anlayışından kaynaklanmaktadır. Osmanlıdaki yerel yönetimler anlayışı batıdakinin aksine merkeze dönük şeklindedir.

Şehremanetinin örgütsel yapısı gereği başında Bab-ı Ali tarafından seçilen ve padişahın onay verdiği Şehriemin bulunmaktaydı. Şehremaneti Meclisi ise örgütün karar organıdır ve Şehremini ve iki yardımcısı ile on beş kişiden oluşmaktadır. Şehremanetine bu dönemde genel olarak birçok görevler verilmekteydi. Fakat beledi yetkiler merkezi idarenin onayına tabidir. Öyle ki bu bürokratik yapı, örgütü daha baştan işleyemez duruma getirmiş buna birde mali kaynakların yetersizliği eklenince kendisinden beklenen görevleri teftiştan öteye icra edememiştir. Uygulamada ise yeni belediyenin birçok alanda geleneksel belediye anlayışından da kurtulamadığı görülmektedir (Ortaylı, 2000: 139).

Osmanlı döneminde ilk yerel yönetim birimi olan köyler ise Türk yerel yönetiminde Osmanlı devletinin kuruluşundan itibaren geleneksel olarak topluca yaşama bilincinin sonucunda ortaya çıkmış ve zamanla bir yerel yönetim birimi olarak günümüze kadar varlığını korumuştur (Ünal, 2011: 245). Genel itibari ile köyler için yapılan düzenlemeler en küçük yönetim birimi olması ve buradaki halkın kontrolünün sağlanmak istenmesidir. Bu kapsamda Köy yönetimleri, 1864 Vilayet nizamnamesi ile birlikte bir yerel yönetim birimi olarak düzenlenmiş, görev ve yetkileri, organları gibi hususlarda ayrıntılı bir düzenlemeye kavuşturulmuştur. Merkezi idarenin taşra teşkilatı, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi'yle yeniden düzenlenmiştir. Bu nizamnameye göre, vilayetler livalara, livalar kazalara, kazalar nahiyelere ve nahiyeler de köylere ayrılmıştır. Böylece köylerin ilk kademe mercii kaza yerine nahiyeler olmuştur. Muhtarlar ile ihtiyar meclislerinin yetki ve görevleri genişletilmiştir. 1864 ve 1874 tarihli nizamnamelerde, köy muhtarları ve ihtiyar meclisleri için belirtilen görev ve yetkiler, büyük ölçüde mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri içinde geçerli olmuştur (Eryılmaz, 1997: 221-223). Köy ve mahalle muhtarlıklarının sahip olduğu bu görev ve yetkiler, 1913 tarihine kadar devam etmiştir. 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkatı, kendinden önceki 1864 tarihli Vilayet ve 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamelerini yürürlükten kaldırmıştır (Eryılmaz, 1997:210).

Belediyeler ile ilgili sonraki düzenlemelerde ise; 1877'den sonra şehremaneti meclis üyeleri hep atama bu göreve gelmişlerdi. Meclis, belediyenin işlerini görüşüp

karar verir, yıllık bütçeyi hazırlar, inşaatlara karar verir, mukavele hazırlar, malî kontrolü yapardı. Bununla birlikte personeli işe alma ve işten çıkarma yetkisine de sahipti. Uygulamada, belediye meclisleri şehrin sorunlarını tartışırken üyelerin dışında o yerin ileri gelenlerini de toplantılara davet edilirdi. Taşra belediye meclisleri yılda iki kez o yerin vilâyet, livâ veya kaza idare meclisleriyle birlikte toplanıp bütçeyi hazırlar ve onay verirdi. Ancak İstanbul dışında kalan belediyeler yıllık bütçelerinde gösterilen ve kendilerine verilen hayalî gelirleri tahsil edemedikleri için yapacakları hizmetleri yeterince tamamlayamıyorlardı. Bu yetersiz teşkilatlanmaya rağmen belediyelerin 1880'lerden itibaren şehir ve kasabalarda varlıklarını belli etmeye başladığı da görülmüştür.

II. Meşrutiyet'te, Tanzimat döneminden sonraki dönemde İstanbul'da ilk belediye seçimleri yapılarak muhtar bir belediyeçilik uygulamasına geçilmesi uygun görülmüşse de bu düşünceden hemen vazgeçildi. Şehremaneti yasasından sonra 1869'da çıkarılan Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesi ile belediye teşkilatı, Beyoğlu ve Galata dışında tüm İstanbul'a yayılmış ve İstanbul Şehreminliği teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilat iki aşamalı federatif bir yapı sergilemektedir. Alt düzeyde, Altıncı Daire modeline benzer, çeşitli semtlerin yerel yönetim birimlerinden sorumlu 14 daire yer alıyordu. Üst düzeyde ise, Şehremini ve Şehremaneti Meclisine ek olarak Şehremininin başkanlığında 14 belediye dairesi yer almaktaydı (Keleş, 2012: 159). 1870 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile Vilayet, Sancak ve Kaza merkezlerinde birer belediye teşkilatı kurulmasına karar verilmiştir. Sonraki aşamada 1877 tarihli Dersaadet Belediye Yasasına, Vilayet Belediye Yasasına ek bir şekilde İstanbul'daki büyük sorunlara sonuç bulabilmek amacıyla çıkarılmıştır. Daha sonra 1912 yılında Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Yasasını Muvakkat ile belediye daireleri kaldırılarak yerine belediye şubeleri kurulmuştur (Ünal, 2011:244).I. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda, 31 Aralık 1922 tarihli bir 'Teşkilât-i Belediye Kanûn-ı Muvakkatı' çıkarıldı. Bu yasa, uygulamanın kâğıda dökülmüş şekliydi (Güntan, 2007: 33-34).

1.2. Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım

Bu bölümde, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze yerel yönetim dizgesi, temsil ve katılım anlayışının gelişim süreci ile birlikte değerlendirilmiştir.

1.2.1.Cumhuriyetin Kuruluşundan 1950'lere Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılım

Cumhuriyet döneminde yerel yönetimler konusunda yapılan ilk düzenleme köylerle alakalı olmuştur. 1924 yılında 442 sayılı Köy Kanunu kabul edilmiştir. Bu yasa ile köylerin yapısal alanda düzenleme getirilmiştir. Sonraki dönemlerde yasa üzerinde birçok yeni düzenleme yapılmıştır. İl özel idaresi ve belediye sisteminin Fransa'dan esinlenerek oluşturulduğu Türkiye'de, köylerin Batıdaki komün birimlerinde olduğu gibi sosyal, idari ve siyasi ihtiyaçların doğal bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmüştür (Ökmen, Parlak, 2010: 153). Köy Yasasının yürürlüğe girdiği 1924 yılından sonra 1937, 1951, 1956 ve 1963 yıllarında önemli değişiklikler yapmayı hedefleyen düzenlemeler hazırlanmıştır. Fakat çeşitli sebeplerden ötürü düzenlemelerin yasalaşması mümkün olamamıştır. İl özel idaresi ve İl idaresi Kanunları'nda yapılan değişikliklerle köye uygulanabilecek yeni düzenlemelere ulaşılması sağlanmıştır. Ayrıca yasa metninde değişiklik yapma, ek madde çıkarma ve bazı maddeleri geçersiz etme yöntemi ile de zaman içerisinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Kavruk, 2004: 35).

442 sayılı Yasa gereği köyler nüfusu 2000'den az olan yerleşim birimleri köy olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte köy muhtarlığının oluşabilmesi için nüfusun 150'den fazla olması şartı koyulmuştur. 442 sayılı yasaya göre köy idaresi; her köy için dernek, muhtar ve ihtiyar meclisinden oluşması öngörülmüştür. Muhtar, meclisin başı olarak görev almaktaydı. Köy derneği, kadın ve erkeklerden seçme hakkı olanlar arasından seçilmektedir. Köy imamı ile öğretmeni meclisin doğal üyesi olarak bulunurdu. Meclis azalığına aynı aileden kişilerin seçilmesi sonucunda uygulanacak kurallar ile muhtarlık veya meclis üyeliğinin sona ermesi durumları da uygulanacak kurallar yasada ayrıntılı olarak ele alınmıştır (Yalçındağ, 1998: 56).

Köylerin organları köy meclisi ve muhtar olarak ele alınmıştır. Köy meclisi nüfusa göre sekiz, altı ve dört üyeden oluşmaktadır. Bundan önce çeşitli tarihlerde hazırlanan köy kanunu tasarılarında da görevleri çok sınırlı olan köy derneğinden vazgeçilerek, köy halkı tarafından seçilen bir köy meclisi kurulması hedeflenmiştir. Köy meclisi köyle ilgili kararları alır ve uygulamayı yasa hükümlerine göre gerçekleştirir. Muhtar köyün genel yöneticisidir. Görev ve yetkileri meclisinde onayı ile gerçekleştirir (Özefe, 2005: 513-538).

Yerel yönetimlerin bir diğeri olan İl özel idareleri Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana kanun tasarıları ile düzenleme altına alınmıştır. İl özel idareleri genel anlamda belediyeler kadar geniş yetkilere sahip olamamıştır. Düzenlemeler ile yetkileri genişletilmek istense de ödenekleri ve yetkileri cumhuriyetten günümüze kadar azaltılmıştır. İl özel idareleri, Cumhuriyet Dönemi'nde anayasalar, kamu yönetimi reformunu esas alan raporlar ve mevzuatlarla değişikliğe uğramıştır. 1921 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu yerel yönetimlere ve il özel idarelerine geniş özerklik vermekte ve hukuki anlamda yerinden yönetim ilkesini esas almaktadır. 23 maddelik çok kısa bir anayasa metni olmasına rağmen, Anayasanın 12 maddesi yerel yönetimlere yer vermektedir (İl özel İdareler Kanunu, 5302 Sayılı, 2005, md. 10-21).

İl özel idareleri için çıkarılan Muvakkat Kanunu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmında "Vilayetlerin Genel İdaresi" (İdare-i Umumiye-i Vilayet), ikinci kısımda ise "Vilayet Özel İdaresi" (İdare-i Hususiye-i Vilayet) düzenlenmiştir. Kanun 149 madde ve bir geçici maddeden oluşmakta ve yasa ile vilayetlerin genel idaresini düzenleyen hükümleri (İl Özel İdareler Kanunu, 5302 Sayılı, 2005, md.1-74) 1929'da 1426 sayılı İl İdaresi Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış ve aynı kanunla düzenlenmiştir (Kartal, 2013: 19).

Geniş yetki alanlarına sahip olmayan il özel idareleri; İl Meclisleri, illerin halkı tarafından seçilmiş üyelerden oluşur ve İl Meclisi, üyeleri arasından, yürütmenin başı olacak bir başkan ile çeşitli idari birimleri yönetme yetkisine sahip üyelerden oluşan bir yönetim kurulu seçer. Yürütme yetkisi, sürekli nitelik taşıyan bu kurula aittir. 1921 tarihindeki yasa ile geniş yetkilere sahip olan il özel idareler Bu bağlamda, 1920'li ve 1930'lu yıllar kapsamında yürürlüğe giren çeşitli yasalarda il özel idarelerinin birçok görevi farklı yönetim birimlerine (bakanlıklar ve belediyeler gibi) devredilmiştir. Cumhuriyet'in ilk kuruluş yıllarında özerk ve güçlü birer mahalli idare birimi olarak işlevlerini sürdüren il özel idareleri, süreç içerisinde finansal kaynakları kısıtlanarak işlevsiz ve etkisiz yerel yönetim birimlerine dönüşmüşlerdir (Ateş ve Es, 2008: 205-210).

Cumhuriyetin kuruluşunda 442 sayılı Yasa ilçe yerel yönetimlere yapılan düzenlemelerin yanı sıra 1924 yılında 417 sayılı Yasa ile Ankara başkent olmuştur. Bu düzenleme ile Cumhuriyet yönetimi de, başkent belediye yönetiminin diğer belediyelerden ayrılması ve ayrı yasayla düzenlenmesi prensibine devam etmiştir.

Yeni başkent Ankara, böylece kentsel politikaların geliştirildiği belediyeçilik uygulamalarının da öncü girişimlerine tanık olmuştur. Ankara bu yasayla özel bir yönetim biçimine kavuşmuştur. Yasaya göre, Ankara İçişleri Bakanlığı'na atanan bir şehreminin yönetiminde bir encümeni emanet ile 24 üyeli Cemiyeti Umumiye-i Belediye'den oluşacak ve bütçe bu cemiyet tarafından yapılacak ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile kesinleşecektir. Zabıta hizmetlerini polisler yürütecek ve devlet tarafından atanan memurların maaşları İçişleri Bakanlığı, diğerlerini ise Şehremaneti ödeyecektir (Dönmez, 1995:171).

1580 sayılı Yasa ile belediyelerin kuruluş yerleri ve sınırları belirlenmiştir. Bunun yanında organları ve organların görevleri de belirlenmiştir. Belediye organları; belediye meclisi, belediye başkanı, belediye encümeninden oluşmaktadır. Belediyeler kendi içlerinde özerk karar alabilirler. Tabi ki merkezi idarenin denetimine tabi olacak şekilde olmalıdır. Alınacak kararlar belediye başkanının başkanlığındaki belediye meclisleri tarafından alınır. Belediye aldığı kararlar ile bulunduğu bölgedeki halkın menfaatlerine yönelik hizmetler yapmalıdır. Belediye encümeni ise belediyenin mali düzenlemelerini yapmaktadır (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, 2005).

Yapılan Yasa değişiklikleri ile belediyelerin görev ve yetkileri genişletilmiş ve buna karşılık il özel idareleri ve köylerle ilgili düzenlemeler görev ve yetkilerinin kısıtlanması yönünde olmuştur. Köy, belediye ve il özel idareleri ile tarih içerisindeki yasa değişimlerinin verildiği bu bölümden sonra köy belediye ve il özel idarelerinin kuruluşu, görev ve yetkileri sonraki bölümlerde ayrıntılı ele alınmıştır. Daha sonraki yıllarda Cumhuriyet döneminin en uzun süre yürürlükte kalan yasalarından birisi olan 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu Osmanlı'nın son dönemlerinden gelen tecrübelerin aktarıldığını ve beklentilerin uzun süre karşılanabildiğini göstermesi anlamında da önemli bir nitelik taşımaktadır (5393 sayılı Belediyeler Kanunu, 2005).

Yerel yönetim birimlerinden olan il özel idareleri ile ilgili dönem içerisindeki yorumlama; Güler (2006: 219)' e göre, 1930-1945 arasında kalan dönemde il özel yönetimlerinin belediyelere göre daha ağırlıklı olduğu ve belediyelerin ikinci planda kaldığına vurgu yaparken, 1946-1960 döneminde ise tersine bir sürecin yaşandığını, il özel yönetimlerinin önemli görevlerinin merkeze devredildiğini, bundan dolayı da bu birimlerin hızla küçüldüğü ve belediyelerin daha fazla önem kazandığı şeklindedir.

Cumhuriyetin kuruluşu döneminde en son yapılan yasa 1948 yılında 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu çıkarılmış ve 30 yıldan fazla yürürlükte kalan yasadır. Bu yasa ile yönetim organları, işlevler, kuruluş amaçlarında değişiklikler yapılmazken bu yasayla daha çok belediyelerin gelirleri derli toplu hale getirilmeye ve borçlanma konusunda belediyelerin olanakları artırılmaya çalışılmıştır.

1.2.2. 1950'lerden 1980'lere Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım

1950' li yıllarla birlikte köyden kente göçlerin artmasıyla yerel yönetimler için düzenlemeler yapılması gerekmiştir. Demokratik parti iktidara gelince ülke hızlı bir kalkınma dönemine girmiştir. Devletçilik politikasının terk edilmiş ve ekonomiyi dış dünyaya açma girişimleri amaç edinilmiştir. Kent nüfuslarının artmasıyla birlikte çarpık kentleşme ve gecekondulaşma söz konusu olmuştur. Bunun sonucu olarak kent belediyelerinin fiziki ve sosyal yapıları geleneksel kent merkezlerinden tamamen farklılaşmıştır. Kentler bu dönemde yönetim birimlerinin ve karar verme gücünü elinde bulunduran kurumların toplandığı, üretimin değil üretilen malın dışarıya açılmasında koordinasyon işlevi gören yerlere dönüşmüştür (Karadağ, 2003: 147).

Çok partili hayata geçişle birlikte belediye organları ve parti programları halkın beklentilerine daha duyarlı hale gelmiştir. Bu dönemde belediye görevleri yeni kurulan kurumlar aracılığı ile giderek merkeze kaydırılmıştır. Bu dönemdeki olumlu bir adım ise 1955 yılında, yerel yönetim gelirlerinin kısmi olarak arttırılması olmuştur. Çok partili dönemle birlikte bir diğer olumlu olgu ise belediyelerin sayısının 91'den 412'ye yükseltilmiş olmasıdır. Bu artışta, bu tarihlerde kentleşmenin artması ile birlikte siyasal iktidarların belediyeciliği siyasal kazanca döndürme çabaları da etkili olmuştur (Keleş, 1991: 293). Aynı dönem içerisinde birlikte il idaresi kanunu, seçimler kanunu ve cemiyetler kanunu gibi antidemokratik olarak nitelendirilen yasalar muhalefet partinin de ısrarları ile değişmeye başlamıştır. Yine bu dönemde valinin yetki ve görevleri kanun olarak geri verilmiştir. 1949 yılında çıkarılan kanun ile taşradaki tüm yetkiler valide toplanmıştır. 1950 yılında bütün devlet mekanizmalarının demokratikleşeceği konusunda adımlar atılmıştır. 1954 yılında yapılan düzenlemeler ile vali ile belediye ayrımı gerçekleşmiş ve belediye ve il yönetimi kavramı birbirinden ayrılmıştır. Bu yapılanma il özel idareleri ile belediye yönetimin ayrı olarak değerlendirilmesi olarak ifadelendirilebilir. İl özel idarelerinin bütçeleri artış göstermiştir. Buna karşılık belediyelerin arttırılan gelirlerinin merkeze bağlanması

özerkliği sınırlayıcı bir olgu olarak değerlendirilebilir (Görmez, 1993: 122-125). Bu dönem içerisinde 1963 yılında yürürlüğe giren 307 sayılı Yasayla birlikte, daha önce bakanlar kurulunda olan belediye meclislerini fesih etme yetkisi, Danıştay'a bırakılmıştır. Yasayla birlikte, belediye başkanları doğrudan halk tarafından, tek dereceli çoğunluk usulüyle seçilmeye başlanmıştır. Bu tarihe kadar belediye başkanları halkın seçmiş olduğu belediye meclis üyeleri tarafından seçildiğinden dolayı, başkanlar kendilerini halktan çok belediye meclisine karşı sorumlu hissetmekteydi. Bu anlayış ile daha demokratik bir yönetim amaçlanmıştır.

1945-1960 yıllarında kentlere olan yoğun göç nedeniyle çarpıklaşan kent yapısı ve yönetiminin sonucu olarak Belediyelerin genişlemesi ve kente olan göçlerin artmasıyla birlikte şehirlerde düzenleme yapılması gerekmiştir. Kentlerin büyümesi ve çarpıklaşması sonucu yerel yönetimlerin yeniden düzenlenmesini amaçlayan en önemli girişim MEHTAP (Merkezi Hükümet Teşkilat Araştırma Projesi) olmuştur. Proje ile mahalli idarelerin yapısal sorunları ve yönetim anlayışındaki eksikleri ele alınmıştır. Kurulmuş ve komisyon araştırmasındaki kararlara uygun olarak belediyelerin; büyük kentler, kentler ve kasabalar olarak örgütlenmesini öngörmüştür (Ökmen, 1999: 139). Yerel yönetimlerle ilgili bir diğer çalışma ise 29 Mayıs 1971'de Bakanlar Kurulu kararı ile Devlet kesiminin yeniden düzenlenmesinin genel yönünü ve stratejisini tespit etmekle görevlendirilen Danışma Kurulunca hazırlanan İdari Reform Danışma Kurulu Raporu olmuştur. Yapılan çalışmada 1970 yılına kadar gerçekleşen tüm reformlarda idari işlemlerle uğraşanların işlemleri yapamayacak durumda oldukları ve yapılması ön görülen reformların başarıya ulaşmadığı tespit edilmiştir (Yayman, 2008: 244). 1978 yılının Ocak ayında "Hızlı değişim sürecindeki toplumumuzda yepyeni bir gerçek olarak gelişen yerel yönetimlerin yönetsel ve mali tıkanıklıkları gidermek, böylece bu yönetimlere etkinlik ve işlerlik kazandıracak düzenlemeleri yapmak" amacıyla Yerel Yönetim Bakanlığı kurulmuştur. Kurulan bakanlığın 1970'lerden beri var olan yönetim sorunlarına merkezden çözümler bulmak amaçlanmıştır (Keleş, 2000: 417; Akın, 1998: 97).

Aynı dönem içerisinde 1978 yılında kurulan Yerel Yönetim Bakanlığı da belediyelerin yönetsel ve yapısal sorunları çözmek için kurulmuş olsa da kısa sürede geri kaldırılmıştır (Koçak ve Ekşi, 2010: 294). Dönem içerisinde yapılan düzenlemeler kent yönetim yapısını demokratikleştirme eğilimli olsa da uzun süreli ve istikrarlı

olmadığı için kesin sonuçlar meydana gelmemiştir. Yapılmak istenen düzenlemeler askıda kalmıştır.

1.2.3.1980'lerden2000'li Yıllara Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım

12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi'nde bütün belediye başkanlarının görevine son verildi, bütün yerel meclisler dağıtıldı. Askeri yönetim döneminde, 2464 Sayılı "Belediye Gelirleri Kanunu" çıkarıldı ve sivil idareler döneminde yapılamayan mali düzenlemeler yürürlüğe konularak belediye gelirleri arttırıldı. Bu uygulama yerel yönetimlerin özerkliğini arttırmaktan çok, ağırlaşan kent sorunlarının çözümünü kolaylaştırmayı ve yerel yönetimlerin depolitize edilmesini hedefliyordu (Koçak, 2010: 301).

Bu dönemde Büyükşehirlerin yakın çevresindeki yerleşim yerlerinin ana belediyelere bağlanmasına ilişkin düzenlemeler ile büyük kentlerin etrafında oluşmuş olan çok sayıda belediye tek bir belediye haline getirilmiştir. Ayrıca 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nu ve 2380 sayılı Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'u ile belediyelerin gelirleri kısmen arttırılmıştır. Ancak askeri rejim yönetiminin ardından 1984 yerel seçimleri ile iktidara gelen ANAP (Anavatan Partisi) hükümeti ara dönemde ki düzenlemeleri yeniden ele almıştır (Gülöksüz ve Tekeli, 1990:376). Özellikle 1984 yılı bu açıdan Türk belediyciliğinde yeniden yapılanmanın önemli bir tarihidir (Çelik, 1995: 594). Tanzimat'tan bugüne farklı evrelerden geçen yerleşme süreci 1980'li yıllarla birlikte önemli bir ivme kazanmıştır (Çukurçayır, 2008: 16).

1980'li yıllardan 2000'li yıllara kadar ülke yerel yönetimler ile diğer birçok konuda gelişim göstermiştir. Kentlerdeki nüfus oranları artış göstermiştir. Bunun yanı sıra toplumun kültür seviyesi de artmıştır. 6 yaş üzeri okuryazar oranları artmıştır. Daha bilinçli ve kültürlü bir toplum söz konusu olmuştur. Yönetimin daha demokratik olma eğilimi sergilenmesi beklenmiştir. Bunun yanında az da olsa ekonomik bir düzelme söz konusu olmuştur. Yerel yönetimlerin daha güçlü ve demokratik olması yönünde art arda çalışmalar yapılmıştır. 1983 yılı seçimlerinden sonra yerel yönetimlere büyük yetkiler veren yasalar çıkarılmıştır. Dönem içinde gelen yönetimler adem-i merkezîyetçiliğe doğru eğilim sergilemiştir. Bu dönemde merkezi yönetimin yetkilerinin devri yönünde düzenlemeler yapılmıştır (Nadaroğlu, 1998: 203).

1984 yılında büyük kentler için yeni bir yönetim modeli devreye sokulmuş, Büyükşehir yönetimi uygulaması başlamıştır. Bu yönetim biçiminin yasal dayanağını ise 1982 Anayasası'nın 127.maddesinin büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir şeklindeki hükmü oluşturmuştur. Böylece İstanbul, Ankara ve İzmir'de uygulanan Büyükşehir belediye modeli 1986'da Adana, 1987'de Bursa, Gaziantep ve Konya, 1988'de Kayseri, 1993'de Mersin, Eskişehir, Diyarbakır, Antalya, Samsun, İzmit ve Erzurum 3030 sayılı yasa kapsamına alınarak genişletilmiştir (Özgür, 2008:151).

3030 sayılı Yasa ile daha etkin ve demokratik bir yerel yönetim amaçlanmıştır. Bunun altında yatan sebep ise; aşırı kentleşme sebebi ile karmaşıklaşan yerel yönetimlerin sorunlarının daha iyi ve etkin çözümlerle düzenlenmesi olmuştur. Bununla birlikte fazla nüfus artışı nedeniyle karmaşıklaşan kent yönetimine katılımın artması için örgütlerin kurulması öngörülmüştür. Dolayısı ile büyükşehir belediyeleri örgütleri kurulmuş ve dolaylı da olsa yönetime katılım desteklenmiştir (Kocaoğlu, 2015: 183).

Bu dönemde il özel idareleri ile ilgili çok fazla bir değişim yapılmamıştır. Yapılan değişiklikler arasında en kapsamlı olan 1987 yılında metnin adını "İl Özel İdaresi Kanunu" olarak değiştiren 3360 sayılı Yasayla gerçekleşmiştir. Getirilen 3360 sayılı yasa ile bazı yeni hükümler getirilmiş olsa da eski yasanın büyük bir kısmı değişmemiştir (Adıgüzel, 2012: 156). Getirilen düzenlemeler zaman içinde merkezi idarenin bölümlerine aktarılmasıyla da geçersizleşmiştir. Aynı zamanda aynı görevin hem il özel idarelere hem de merkezi idarelere verilmesiyle hukuksal bir karmaşıklık söz konusu olmuştur (Parlak ve Ökmen, 2008: 133).

Son olarak bu dönemde etkinliği ve verimliliği arttırmak için TODAİE tarafından kamu yönetimi araştırma projesi (KAYA) hazırlanmıştır. Bu proje yerel yönetimlerde demokratikleşme ve katılımı ilgili bazı önerilerde bulunmuştur. Bu anlamda yerel yönetimlerin yerel demokrasinin ana birimi olduğu, yerel yönetimlerde katılımın artırılması için merkezi yönetimin vesayet sisteminden uzaklaşması gerektiği ve hemşehrilerin yönetime katılmalarının etkin hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir (Kocaoğlu, 2005: 188).

1.2.4. 2000' li Yıllarda Günümüze Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılım

2000'li yıllar yerel yönetimler için reform dönemi olarak adlandırılabilir. Avrupa Birliği'nin Kopenhag Kriterlerine uyum sağlama ve müzakereleri reformun adımları olarak adlandırılabilir. Yapılan düzenlemeler ile katılım ve yerel yönetimde demokratikleşme çabaları oluşturulmuştur. Bu dönemde 2004 yılında, 5216 Sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunu", 2005 yılında 5302 sayılı "İl Özel İdareler Kanunu" ve yine 2005 yılında da, 5393 Sayılı "Belediye Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren yasalar ile belediye başkanlarının yetkileri biraz daha güçlendirilmiştir. Yerel yönetimlerin yetki ve görev alanları genişletilerek yerel halkın katılımı güçlendirilmek istenmiştir. Sonrasında 2008 yılında 5747 "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması Hakkında Kanun" ile büyükşehir kurulan yerlerde belde belediyeleri kaldırılmış, yeni bazı ilçeler oluşturulmak suretiyle alt kademe belediyesi olarak sadece ilçe belediyesi statüsüne yer verilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile daha demokratik ve katılımcı yerel yönetimler oluşturulması hedeflenmiştir (Koçak ve Ekşi, 2010: 295-307).

Bu dönemde il özel idareleri ile ilgili 5302 sayılı Yasa'da düzenlemeler yapılmış fakat il özel yönetiminin organlarının geleneksel üçlü yapısı korunmuştur. Üçlü organ yapısı içinde il encümeni karar organı olmaktan çıkarılmış ve yürütme organı olması öngörülmüştür. Bu çerçevede il özel yönetimleri için ikili bir görev yapısı oluşturulmuştur. Bu görevlerden sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, bayındırlık ve iskan hizmetlerini belediye ve köyler dahil olmak üzere il çapında yerine getirirken; imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri ise belediye sınırları dışında yerine getirmiştir. Köylerin yönetimi ile ilgili bu dönemde önemli düzenlemeler yapılmamıştır. Köy yönetiminin içeriği ya da organlarının görevleri 442 sayılı yasa ile korunmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2008: 162,163).

Yerel yönetimlerle ilgili en son değişiklik ise 2012 yılında 6360 sayılı Yasa ile gerçekleştirilmiştir. Bu yasa ile Büyükşehir Belediyesi statüsündeki kentlerde il özel idareleri ve köy yönetimine son verilmiş olup bu yönetimlerin görev ve yetkileri belediye ve büyükşehir belediyelerine aktarılmıştır (Adıgüzel, 2012: 157).

1.3. Günümüz Türkiye'sinde Yerel Yönetimler, Temsil ve Katılım

Günümüzdeki yerel yönetimler ve katılım olgusunu ele alırken yerel yönetimler denilince ilk akla gelen belediye yönetimleri ve bu yönetimler için yapılan değişiklikleri ele almak doğru bir süreç olacaktır. Yine bu süreç içerisinde yerel yönetimlerle ilgili yapılan her değişimde köyler ve il özel idareleri de etkilenmiş ve belirli değişimler geçirmiştir. Fakat 2000 yılından günümüze kadar olan yasa ve değişimlerde en çok üzerinde durulan yerel yönetim birimi belediyeler olmuştur denilebilir.

Bu kapsamda ilk olarak 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Yasa kapsamında yerel yönetimler ve katılım hakkında önemli değişimler yapılmıştır. Bu dönemde yerel yönetimlerin halka daha yakın olması, halkın temsil ve katılım bağlamında yönetim içinde olması hedeflenmiştir. 5393 sayılı kanunun 5. Maddesi, belediyeyi yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak için organlarının yerel halkın oyu ile seçildiği, idari ve mali özerkliğe sahip olan kamu tüzel kişisi olarak tanımlamaktadır. Aynı şekilde madde 9' a göre de, belediyenin görevleri arasında mahalle ve muhtarlıkların ihtiyaçlarını bütçeden karşılamak için bütçe olanaklarının düzenlenmesi, kararlar alınırken ortak istek ve menfaatlerin göz önünde bulundurulması gerektiği, yapılan işlemlerin ihtiyaçlara uygun durumda yürütülmesinin sağlama şeklinde belirtilmiştir. Belediyelerin anal görevi kentsel hizmetleri ekonomik ve yönetsel etkinliği sağlayarak yerine getirmektir (Toprak, 2006: 79).

Günümüzde yerel yönetimlere katılımın aktif şekilde olabilmesi için; kent planlaması, halk oylaması, önemli durumlarda halka danışma, çevre koruma, seçilmiş üyeleri ve seçilmişleri görevden düşürme, halkın çeşitli konularda ihtiyaç ve istekleri ile kentsel ve toplumsal hareketler oluşturulmaktadır (Kozan, 2002: 84).Bu konuda 5393 sayılı Belediye Yasasınının 15. maddesi belediyenin, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve önerilerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabileceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, 13. maddeye göre de herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye olayları hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları bulunmaktadır. Bu da halkın yönetim içindeki etkinliği sağlanmak için yapılmaktadır. Yine yasanın devamında çalışmalarını yaparken de üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum

kuruluşlarının ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak düzenlemeler yapılarak katılım desteklenecektir (Belediyeler Kanunu, 5393 Sayılı, 2005, md. 13-15).

Yine 5393 sayılı Yasanın 76. Maddesiyle kent konseyleri kurulmuştur. Kent konseyleri yerel yönetimlerde temsil ve katılım için önemli bir adımdır. Kent konseyleri yerel sınırlar içerisinde kent vizyonunun ve hemşericilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunmasını sağlamaya çalışır. Bununla birlikte devamlılığı olabilecek kalkınmayı, çevreye duyarlı halk ve yönetimi, hesap soran halk ve hesap verebilen yönetimi, dayanışma ve saydamlığı sağlamayı amaçlamaktadır. Kent konseyleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşur. Belediyeler kent konseylerinin yapacakları faaliyetlerin etkin ve verimli olabilmesi için kent konseylerine destek olurlar ve gerekli yerlerde yardım ederler. Belediye meclisinin ilk toplantısında kent konseyinde oluşturulan görüşler değerlendirmeye alınır (5393 Sayılı Kanun md. 76). Kent konseylerinin kuruluş amacı halkın temsil ve katılımını en aktif hale getirmektir denilebilir.

5393 Sayılı Belediye Yasasına göre belediye yönetiminin organları Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı şeklinde belirlenmiştir. Belediye meclisleri belediyelerin karar birimleridir ve yerel halk tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır. Belediye encümenleri ise hem seçilmiş hem atanmış üyelerden oluşmaktadır. Belediye başkanı, belediye yönetiminin başı olup aynı zamanda belediyenin yürütme birimidir. Türkiye’de 1963 yılından beri belediye meclisi üyeleri nispi temsil seçim sistemiyle doğrudan halk tarafından seçilmektedir (Çelik, 2008: 8). Belediyelerde başkan ve meclis üyelerinin seçimle gelmesi yerel yönetimlerde demokratikleşmenin göstergesidir. Meclis üyeleri seçimlerde partilerin almış olduğu oy oranında üyelerin meclise gelmesi ile oluşmaktadır. Bu durum demokratikleşme ve katılımın göstergesidir. Günümüzde encümenler hala ön plandadır. Encümenler daha çok belediye başkanlığı ile endekslidir. Böyle değerlendirildiğinde belediye başkanları ve özellikle büyükşehir belediye başkanları seçilmiş diktatörler olarak değerlendirilmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 175). Özellikle küçük yerleşim yerlerinde meclis üyeleri belediye başkanının gölgesinde kalmaktadır. Zaman zaman bazı kişilerin işlerinin yapılması için başkan ile meclis dışı ilişkiler kurulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında meclisin temsil özelliğinden giderek uzaklaştığını söylemek doğru

görülmektedir. Ayrıca başkanın meclis üyelerinden daha eğitimli olması durumunda meclis üyelerinin temsil açısından işlevsizliği ya da yetersizliğini daha net ortaya koymaktadır (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 175).

Türkiye’de yerel yönetimler için yapılan reformlar ve bunların yerel demokrasi açısından getirdiği olumlu etkiler doğrultusunda yapılan ilk seçimde katılım ve temsil yeterliliği gölgede kalmıştır. Söylemler yine laiklik ve etnik kutuplaşmaya dönüşmüştür. Asıl olarak yerelde yapılan siyaseti, genel siyaset üzerinde değerlendirmek istendiğinde, yerel yönetimlerin genel siyaset için tam bir siyaset okulu ve basamak olarak ele alınabilir.

6360 yasa ile gelen değişiklikler özellikle kırsal alanlara sahip yerleri önemli derecede etkilemiştir. Türkiye’de yasa ile köylerin (34.395) yaklaşık % 48’inin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Dik (2014)’in belirttiği gibi; bazı köylerin idari sahaları içinde birden fazla sayıda mahalle bulunabileceği gibi, bunların yanında çeşitli sayılarda sezonluk kır yerleşmeleri de (mezra, yayla, kom, dam ve benzeri) bulunması köy sayısından daha geniş bir anlam ifade etmektedir. Yasa incelendiğinde kırsal alanlar; sosyo-kültürel, hukuksal, ekonomik ve fiziksel açıdan etkilenmektedir.

Etkilenme olarak Sosyo-Kültürel açıdan ele alındığında; yerel varlığın kaybı ve temsiliyetin kaybının söz konusu olduğu görülmektedir. Köy ile mahalle aynı gibi görünse de köylerin tüzel kişiliği var ve kendi kendini temsil edebilmektedir. Bununla birlikte il özel idareleri, kırsal yapının temel temsiliyet ilişkilerinde önemli bir yapılanmaya sahiptir ve il özel idarelerinin kaldırılmasıyla belirli bir belirsizliğin olacağı düşünülmektedir. Köylerin tüzel kişiliği vardır kendine ait bütçesi ve personeli vardır. Mahalleler yasa ile kurulmamaktadır ve kendine ait bütçe ve personelleri yoktur bu bakımdan köy ve mahalle idareleri birbirinden ayrılmaktadır. Köyler kendine ait tüzel kişiliği olan, bütçesi, personeli ve kendine ait yarası olan bir birim iken yeni yasa ile artık hukuki, mali ve yönetsel olarak belediyelere bağlı birer birim olmuştur (Kılınç Ürkmez ve Zengin Çelik, 2016).

Hukuksal açıdan değerlendirildiğinde; artık köyler ve il özel idareler büyükşehir belediyelerinde kaldırılmıştır. Bu birimler büyükşehir belediyelerinde kalkarken büyükşehir olmayan belediyelerde bunların varlığı devam etmektedir. Bu durum iki yönetim birimi arasında farklılıklara neden olacaktır. Hizmet alımı ve erişimi konusunda büyükşehir olan ve olmayan şehirlerde bir ayrılık söz konusudur.

Ekonomik açıdan sonuçlar değerlendirildiğinde ise; 6360 sayılı yasa ile mahalle olan köylere bazı kentsel yükümlülüklerin getirildiği görülmektedir. Bu konuda kırsal alanlarda yaşayan insanların mali gücünün üzerinde görülen hizmet bedellerinin alınmasına yönelik büyük eleştiriler bulunmaktadır (Adıgüzel ve Tek, 2014; Gürbüz, 2012). Şimdilik çok farkına varılmasa da yasa ile uyumun sağlanması için 5 yıl muafiyet verilen birçok vergi, harç ve mükellefiyetler söz konusu olacaktır (Aksu, 2012). Sonraki dönemde kırsal alanda yaşayanlar, ortak mal getirilerinin kaybolmasının yanında, aynı zamanda kentsel vergi yükümlülükleri ile de mali açıdan zor bir durum ile yüz yüze geleceklerdir. Köylerde yaşayanların fiziksel mekanı kullanım biçimleri ekonomik geçim kaynakları ile doğrudan ilişkilidir. Yasa ile gelen değişiklikler neticesinde kent mahallesi olan köylerde hayvancılık ile geçinen köylünün ahır yapacağı yerlere 6360 sayılı yasa ile sınırlama getirebilecektir. Büyükşehirlerde köylerdeki hayvancılığın tehlikeye gireceği, mera alanları dışında tarımsal faaliyetlerin söz konusu olduğu kırsal arazileri kentsel arazilere dönüşmesi gibi olası sorunların ortaya çıkabileceği düşünülmektedir (Duru, 2013; Oğuz, 2013). Ayrıca anayasal koruma altındaki orman arazilerinin korumasını kaldırmakta olduğu ve bu durumun kurumlar tarafından ranta devredebilir bir yolu da açabilecektir (Sağır ve Yalçın, 2016).

1.3.1. Günümüz Türkiye' sinde Yerel Yönetimler ve Yönetim Organları

Yerel yönetimler sürekli bir şekilde değişim geçirmektedir. Bunun en önemli sebebi günün yaşanan koşulları karşısında cevap verememesi, merkeziyetçi yapının vesayeti altında olması, yerel yönetimlerin yapacağı her türlü işlemde merkezi yapının baskısı altında kalması ve hizmet merkeziyetçi yapının varlığı şeklinde ifade edilebilir. 20. yy' da ortaya konulan reformlar özellikle dikkat çekici olmuştur. Yapılan değişiklikler yerel yönetimlerin yetki ve görevlerini genişletme şeklinde olmuştur. Avrupa Birliği yerel yönetimlere verdiği önemi arttırmıştır. Bu nedenle yerel yönetimlerle ilgili kapsamlı bir ilerleme söz konusu olmuştur (Güçlü, 2007: 1).

Yerel yönetimler yerel toplulukların ihtiyaç ve sorunlarının giderildiği yerel birimler olarak adlandırılabilir. Bununla birlikte Türkiye'de yerel yönetimlerin varlığı 1864'ten bu yana vardır ve kısa bir geçmişe dayanmaktadır. Türkiye'de modern anlamda yerel yönetimler ise 19. yy'ın ortasından sonra oluşmuştur. Günümüzde ise merkezi yönetimin yetki ve görevleri ile yerel yönetimin yetki ve görevleri halen

tartışılan konular arasındadır. Bu tartışmanın asıl dayanağı ise hizmetlerinin gerçekleştirilmesi sırasında istenilen etkinlik, halkın aktif katılımı, memnuniyeti ve verimlilik düzeyine ulaşamamasıdır (Bilgisay, 2010: 281).

1.3.1.1. Belediyeler ve Yönetim Organları

Belediyelerin temel kuruluş amacı yerel ortak ihtiyaçların karşılanmasıdır. 5393 sayılı Yasaya göre belediye, karar organlarının yerel halk tarafından seçilme oluşturulduğu, belde halkının müşterek ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulan ve idari ve mali özerkliğe sahip olan kamu tüzel kişisidir (5393 Sayılı Kanun, md. 1-3). 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre, belediyelerimiz üç organa sahiptir. Bunlar: belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olarak öngörülmüştür (Belediyeler Kanunu, 5393 Sayılı, 2005, md.1-3).

1.3.1.1.1. Belediye Meclisi

Belediye meclisi 5 yılda bir yerel halk tarafından üyelerden oluşan belediye karar organlarıdır. Belediye meclisinin başında üyeler arasından seçilmiş bir başkan bulunmamaktadır. Belediye meclisinin başında seçimle gelmiş olan belediye başkanı bulunmaktadır. Belediye meclisi üyeleri yüzde onluk baraj sistemine göre seçilmektedir. Buna göre yerel seçimlerde alınan ay oranlarına göre partilerden yeterli oranda üyeler seçilmektedir. Üyelik için milletvekili olmak koşullarıyla beraber 25 yaşını doldurmuş olmak ve seçimden önce en az altı ay o bölgede oturuyor olmak gerekmektedir. Her belde bir seçim bölgesini oluşturur (Tortop vd., 2014: 331-332).

Belediye meclisi belediyenin karar organı olup görevini yaparken büyük bir önem ve ekseriyet göstermektedir. Görev ve yetkilerini yerine getirirken ihtisas komisyonlarından faydalanabilirler. Belediye meclislerinin görev ve yetkileri 5393 sayılı yasa ile belirlenmiştir (Koçak, 2013: 196). Belediye meclisi kendisine verilen görevleri ihtisas komisyonlarından yararlanarak yapabilmektedir. İhtisas komisyonları her siyasi partinin ve bağımsız üyelerin üye tam sayısının meclis tam üye sayılarına oranlarına göre seçilmektedir. En az üç en fazla beş üyeden oluşmaktadır (Ekici ve Toker, 2005: 10).

Belediye meclisinin yasa ile belirlenen görevleri şunlardır: (5393 sayılı Belediye Kanunu)

- Çalışma düzenlemeleri ve stratejik plan ile yatırım çalışmaları yapmak ve personel performans ölçütlerini değerlendirmek, kabul etmek.
- Bütçede kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırma içinde olan birimler arasında aktarımları sağlamak ve kesin hesaplar ile bütçeyi kabul etmek.
- Belediyenin imar planlarını değerlendirmek, il belediyeleri ile büyükşehir belediyelerinin çevre düzeni planını onaylamak, imar planlarını onaylamak.
- Yapılması öngörülen ya da oluşabilecek borçlanmaya karar vermek.
- İl belediyeleri ve büyükşehir belediyelerinde ovar olan taşınmaz malların; alımı, satımı, tahsili, takası, tahsisi, ihtiyaç halinde başka birimlere tahsisi veya kiralanması, 3 yıldan fazla 30 yıldan az olmak üzere kiralama ve tahsislere onay vermek.
- Yasa ile belirtilmemiş vergi, harç, resim gibi ödemelerin, ilgili kurumların istekleri doğrultusunda alınacak olan ücret tarifesine karar vermek.
- Oluşabilecek olan şartlı bağışlara onay vermek.
- Dava konusu olmuş olan belediye uyuşmazlıklarında tutarın beş bin TL üstü durumlarda, barış ve tavsiye ile kabul ya da ret kararını vermek.
- 6762 sayılı Yasa kapsamında olan ortaklıkların oluşturulması, ayrımlarının yapılması, bütçelerinin artırılmasının onayını vermek.
- Belediyelerin yatırımlarının yap-işlet ya da yap-işlet-devret şeklinde oluşumunun yapılması, belediyeye ait şirket ve işletmelerinin özelleştirmelerine onay vermek.
- Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- Var olan kadro kapsamında, belediye içerisindeki kadro içerikleri, iptal veya değişimlere onay vermek.
- Belediye sınırları içerisindeki sokak, cadde, mahalle, bulvar gibi yerlerin isimlerine onay vermek, kurulacak olan mahallelere, mahalle sınırlarına, mahallenin kaldırılması gibi konulara karar vermek.
- Belediye sınırları içindeki mahaller arasında birliklerin kurulması ya da ayrılmasına karar vermek.
- İç işleri bakanlığının onay vermesi durumunda yurt dışın veya yurt içindeki diğer mahallerle birliklerin kurulması, kardeş kent ilişkilerine karar ve onay

vermek, mahalleler arası iş birliğine karar vermek, diğer mahalleler ile işbirliğine karar vermek veya iş birliğine son vermek.

- Fahri hemşehrilik payesi ve beratı vermek.
- Oluşabilecek olan anlaşmazlıklarda belediye başkanı ile encümeni arasındaki sorunları karara bağlamak.
- Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin ulaştırılmasına onay vermek.
- Belediye için imar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış olan imar programlarını onaylamak.

Belediye meclisi 5393 sayılı Yasa gereği, kendisine verilen görevleri yapılması gereken süre içerisinde yerine getirmese, sekteye uğratırsa, geciktirirse veya yapılan işlerde siyasi bir karar alırsa içişleri bakanlığının bildirimini ile Danıştayın karar vermesi durumunda feshedilir. Bununla birlikte içişleri bakanlığı gerekli görür ise verilen bildirimlin sonuçlanmasına kadarki sürede meclisin toplantılarının ertelenmesine karar verebilir (5393 Sayılı Belediye Kanunu). Belediye meclisinin 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen görev ve yetkileri incelendiğinde meclisin demokrasi ve şeffaflık konusunda ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Belirtilen yasa incelendiğinde mahallenin kurulması veya kaldırılması, imar planlamaları, sokak isimlerinin değiştirilmesi ya da değiştirilmesi karar vermek gibi geniş kapsamlı demokratik kararları söz konusudur.

1.3.1.1.2. Belediye Encümeni

Belediye encümeni belediyelerin bir diğer organıdır. 5393 sayılı Yasayla düzenlenen görev ve yetkileri tam anlamı ile belirlenmeyen belediye encümeninin karar organı mı yoksa bir yürütme organı mı olduğu tartışmalıdır. Belediye encümeninin belediye meclisi gibi bir karar organı olduğunu belirtenlerin yanı sıra encümenin karar, yürütme ve danışma organı olduğunu ifade edenler de vardır. Ayrıca encümenin sadece yürütme ve danışma organı olduğu da ifade edilmektedir (Koçak, 2013: 206).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 34. maddesinde Belediye Encümeni'nin görev ve yetkileri şu şekilde sıralanmıştır;

- Belediyeye ait bütçe ve kesin hesapları ile stratejik plan ve yıllık çalışma programını inceleyip belediye meclisine görüş ve öneride bulunmak.

- Gerekli görülmesi halinde yıllık program içerisindeki işlerle ilgili kamulaştırma kararı almak ve bu kararı uygulamak.
- Yıl içinde öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Cezaları yasaların öngördüğü şekilde sonuçlandırmak.
- Belediye içinde oluşan vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve dava konusu olmuş sorunların anlaşma sonuçlanmasına karar vermek.
- Taşınmaz mallar üzerinde üç yılı geçmeyecek şekilde kiralamalara karar vermek, yine taşınmaz malların trampasını, satımına ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak.
- Kamunun kullanımına açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Yasaların belirlediği ve encümene ait görevleri yerine getirmek (Eryılmaz, 2002: 142).

1.3.1.1.3. Belediye Başkanı

Belediye başkanı belediyenin yürütme organıdır. Belediye başkanı, belediye teşkilatının başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Belediye başkanı yerel halk tarafından oy çoğunluğu ile 5 yılda bir seçimle seçilir. 5393 sayılı Yasayla da Belediye Başkanları'nın görevleri arasında özürülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürülere yönelik merkezler açmanın sayılması günümüzde belediyeciliğin geldiği noktayı gösteren bir detay olarak dikkat çekmektedir (Eryılmaz, 1994: 131).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38. maddesi ise Belediye Başkanı'nın görev ve yetkilerini sıralamaktadır;

- En üst amir olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belirlenen stratejik plana uygun bir şekilde belediyeyi yönetmek, yine aynı plana bağlı kalarak bütçeyi, faaliyetleri belediye personelinin performansını değerlendirmek ve personelin performans ölçütünü hazırlamak, bunlarla alakalı raporları meclise sunmak.
- Belediyeyi devlet dairelerinde ve törenlerde temsil etmek ve yine belediyeyi yargı yerlerinde davalı veya davacı olarak temsil etmek ya da vekil tayin etmek.

- Belediye meclisine ve encümenine başkanlık etmek ve yine meclis ve encümenin almış olduğu kararları uygulamak.
- Belediyenin kendisine ait taşınır ve taşınmaz mallarını idare ve sevk etmek
- Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek
- Belediye ile alakalı olarak yetkili organların almış olduğu kararlar doğrultusunda sözleşme yapmak.
- Belirlenen bütçeyi uygulamak, bununla birlikte bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- Belediye personelini atamak.
- Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- Belediye adına yapılan şartsız bağışları kabul etmek.
- Belediye sınırları içindeki halkın huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- Belediye bütçesinde yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği ilgili halk için kullanmak, özörlölere yönelik hizmetleri yürötmek ve özörlölör merkezini oluşturmak.
- Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneğı gerekli şart ve koşullarda kullanmak.

1.3.1.2. Büyükşehir Belediyesi ve Yönetim Organları

Büyükşehir belediyelerinin üç organı olduğu ve bunların, BŞB başkanı, BŞB meclisi ve BŞB encümeni olduğu 3030 sayılı Yasada belirtilmiştir. Yasada, büyükşehir belediye meclisinin, büyükşehir belediye başkanı, ilçe belediye başkanları ve ilçe belediyelerinin meclis üyeleri sayısının beşte birinden oluşacağı öngörölmüştür. Bununa birlikte 5216 sayılı Yasa ile de büyükşehir belediye yasalarında düzenlemeler de yapılmıştır fakat içerikler genel olarak aynı kalmıştır (Keleş, 2000: 281-282).

1.3.1.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir Belediyesi Meclisi üyeleri, belediye sınırları içinde kalan ilçe ve ilk kademe belediyeleri için yapılan seçimlerde yerel halk tarafından seçilmektedir. BŞB meclisinin tabii üyeleri arasında ilçe belediyesi başkanları bulunmaktadır. Büyükşehir belediye meclis, mahalli idare seçimleri sonuçlarının ilanını takip eden 5. gün Büyükşehir belediye başkanı başkanlığında toplanır. Bu toplantıda başkanlık

divanı, başkan vekilleri, encümen üyeleri, komisyon üyeleri seçimleri yapılır. Meclis her ayın ikinci haftası, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Ancak karar yeter sayısı üye tam sayısının dörtte birinden az Büyükşehir belediye başkanı hukuka aykırı bulduğu meclis kararlarını meclise iade edebilir. Meclis bünyesinde alınan kararlar, valiliğe gönderil ve yürürlüğe girer. Vali ve büyükşehir belediye başkanı kesinleşen ve yürürlüğe giren kararlar için idari yargıya başvurabilir. Büyükşehir Belediye meclisinin başlıca görev ve yetkileri şunlardır (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu):

- Büyükşehir belediyesi personel performans ölçütlerini ve belediye faaliyetlerini görüşmek ve kabul etmek, stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını kabul etmek.
- Büyükşehir belediye bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, gerekli olan bütçede aktarmalarını yapmak.
- İlçe belediyelerinin bütçelerini aynen veya gerekli olması durumunda değiştirerek kabul etmek.
- Büyükşehir belediyesinin borçlanmalarına karar vermek.
- Büyükşehir belediyesi adına şirket kurmak ve terkin etmek.
- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine konu olacak alanları belirlemek.
- Büyükşehir belediyesi bünyesinde hizmet birimleri kurulmasına, kaldırılmasına ve birleştirilmesine karar vermek.
- İlçe ve ilk kademe belediyeleri arasında anlaşmazlık çıkması durumunda arabulucu ve düzenleyici olmak.
- İlçeye ait görevlerden bazılarını Büyükşehir belediyesi himayesine almak, yine büyükşehir belediyesine ait bazı görev ve yetkileri ilçe ve ilk kademe belediyelerine devretmek veya birlikte yapmaya karar vermek.
- İlçelere mali ve aynı yardımda bulunmak.
- Büyükşehir sınırları içinde 1/5000 ile 1/25000 arasındaki nazım imar planların yapımına onay vermek.

1.3.1.2.2. Büyükşehir Belediye Encümeni

Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, genel sekreter, imar, fen, hukuk, yazı, hesap ve personel işleri gibi hizmet birimlerinin

başkanlarından oluşmaktadır (Keleş, 2000: 282). BŞB başkanına belediye başkanlarına verilmeyen çok geniş yetkiler verilmiştir. Bunlardan en önemlisi “geciktirici veto” yetkisidir. Buna göre, büyükşehir veya ilçe belediye meclisi tarafından kabul edilmiş olan bir karar, büyükşehir belediye başkanına sunulduğunda, başkan, bu kararları, tekrar görüşülmek üzere ilgili belediye meclisine tekrar gönderebilir (Keleş, 2000: 283). Encümen Büyükşehir belediyesinin günlük icraatlarını yapar ve BŞB meclisinin aldığı kararları yürütür. Büyükşehir belediyesi encümeninin başlıca görevleri şunlardır (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu):

- Büyükşehir belediye başkanına görüşünde bulunduğu strateji plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabını bildirmek.
- Çalışma programı dahilinde olup gerekli görülmesi durumunda kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Yıl içinde öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Belirlenen cezaları yasalarda öngörüldüğü şekilde vermek.
- Şehir içinde kullanılan ulaşım araçları ile alakalı ücret ve tarifeleri belirlemek.
- Belediye cezalarının şekil ve usullerini belirlemek.

1.3.1.2.3. Büyükşehir Belediye Başkanı

Belediye başkanı, Büyükşehir belediyelerinin bir diğer organıdır. Büyükşehir belediye başkanı, halk tarafından doğrudan seçilen ve kamu tüzel kişiliğinin temsilcisi ve bununla birlikte büyükşehir belediye idaresinin başı olarak adlandırılan bir üst kurumdur. Ayrıca Büyükşehir belediye başkanlığına yönelik bir vekillik düzenlemesi yasada yer almamaktadır. Buna yönelik düzenlemeler, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’ndaki düzenlemelere göre belirlenmekte ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamamaktadır. Bununla birlikte, büyükşehir ve büyükşehir bünyesindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları, görevlerinin süresi boyunca siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz ve profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını ve yönetim kurulu üyeliklerini yerine getiremez (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu). Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri 18’inci maddede açıklanmalı olarak yer almıştır. Büyükşehir belediye başkanlığının sona

ermesi konusunda, Belediye Kanunu'ndaki hükümler saklı tutulmak koşuluyla, büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan iş ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının Danıştay kararıyla görevlerine son verilmesi, alakalı Kanun'un 19'uncu maddesinde düzenlenmiştir (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu).

5216 sayılı Yasa kapsamında büyükşehir belediye başkanının başlıca yetki ve görevleri şunlardır:

- Büyükşehir belediye başkanı belediye teşkilatının en üst amiri olarak teşkilatı sevk ve idare etmek ve belediyenin hak ve menfaatini korumakla yükümlüdür.
- Belirlenen stratejik plana uygun bir şekilde belediyeyi yönetmek, yine aynı plana bağlı kalarak bütçeyi, faaliyetleri belediye personelinin performansını değerlendirmek ve personelin performans ölçütünü hazırlamak, bunlarla alakalı raporları meclise sunmak.
- Belediye meclisine ve encümenine başkanlık etmek ve yine meclis ve encümenin almış olduğu kararları uygulamak.
- Büyükşehir belediyesine yasa ile verilmiş olan görev ve hizmetleri verimli ve etkin bir şekilde yerine getirmek için gerekli önlemleri almak.
- Büyükşehir belediyesindeki kuruluş ve işletmelerinin etkin ve verimli işleyişlerini sağlamak, bütçe tasarılarını yapmak ve bütçe üzerindeki değişiklikleri belirlemek, bu işletmelere ait kesin hesapları belirlemek.
- Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini korumak ve belediye faaliyetlerinin tüm işleyişini bu doğrultuda yapmak, yine hak ve menfaatler doğrultusunda belediyeye ait alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
- Büyükşehir belediyesi adına yetkili organların kararını almak koşuluyla, sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.
- Belediye ile alakalı olarak meclise yıllık faaliyet raporu sunmak.
- Büyükşehir belediyesini davacı veya davalı sıfatıyla mahkemelerde, resmi mercilerde belediye adına temsil etmek, bunun dışında belirtilen mercilerde belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
- Büyükşehir belediyesi ve buna bağlı kuruluşları denetlemek, belediye personelini atamak.
- Gerekli olması durumunda bizzat nikah kıymak.

- Belediye başkanlığı yasası dışında diğer yasalarda yer alan ve büyükşehir belediye başkanına ait görev ve yetkileri yerine getirmek ve verilen yetkileri kullanmak.
- Gerekli olması durumunda kendine ait yetki ve görevlerin bazılarını ilçe ve ilk kademe belediye başkanına devretmek.
- Belediye bütçesinde yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği gerekli yer ve konularda kullanmak, özürlemlerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürle merkezleri oluşturmak.

1.3.1.3. İl Özel İdaresi ve Yönetim Organları

Türkiye’de diğer bir yerel yönetim birimi il özel idareleridir. İl özel idareleri, 5302 sayılı Yasanın 3/a maddesine göre il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organlarının seçmenler tarafında seçilen kamu tüzel kişisidir (Koçak ve Kavsara, 2012: 61-66). 5302 il özel idaresi organları kanununun 5. Maddesine göre il genel meclisi il encümeni ve vali şeklinde olup İl özel idareleri her ilde bulunur ve görevleri il sınırları ile sınırlandırılmıştır (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu).

1.3.1.3.1. İl Genel Meclisi

İl genel meclisi İl Özel İdarelerinin ilk organlarından biridir. İl genel Meclisi; üyeleri ildeki seçmenler tarafından seçilir ve il özel idaresinin karar organıdır. Seçimler beş yılda bir ve tek dereceli nispi temsil yönetimine uygun olarak serbest, eşit, gizli oylama ile ve açık sayım esasına göre yapılır. İl genel meclisinin üye sayısı nüfusa göre değişir, ilçeden ilçeye farklılık gösterir. İl genel meclisi yerel bir organdır. İl genel meclisinin tabii başkanı validir. Meclis olağan ve olağanüstü olmak üzere iki türlü toplantı yapar. Olağan toplantı yılda bir defa 40 gün süreyle yapılır. Vali toplantı süresini 15 gün uzatabilir. 5302 sayılı il özel idaresi kanununun 10. Maddesi il genel meclisinin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Bu maddeye göre il genel meclisinin görev ve yetkileri şunlardır (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu):

- İl özel idaresi bünyesindeki personelin performans ölçütlerini değerlendirmek, il özel idaresine ait faaliyetlerini görüşmek ve karara bağlamak, stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını görüşmek ve karar bağlamak.

- Bütçe ve kesin hesapları görüşmek ve kabul etmek, bununla birlikte bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarmaları yapmak.
- İl çevre düzeni planına belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç olması koşulu ile görüşme yapmak ve karar vermek, yine belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak.
- Gerekli olabilecek borçlanmaya karar vermek.
- Bütçeye tabi olan ve Türk Ticaret Yasasına bağlı olan işletmelerin kurulması, bu işletmelerin ayrılması, yine bu işletmelerin bütçe ve sermaye artışlarının gerçekleşmesi ile gayrimenkul yatırım ortaklığının kurulmasına karar vermek.
- Taşınmaz mallar üzerinde üç yılı geçmeyecek şekilde kiralamaları ve 25 yılı geçmeyecek şekilde tahsisinin uygun şekilde yapılmasına karar vermek, yine taşınmaz malların alımı, trampası, satımı ve tahsisinin ilişkin kararları uygulamak.
- Şartlı bağışları kabul etmek.
- İl özel idaresi adına yapılacak olan yatırımları yap-işlet ya da yap-işlet-devret modeli ile yapımının gerçekleşmesi ve imtiyaz verilmesine karar vermek.
- İl özel idaresine ait işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- İl özel idareleri adına çıkarılan yönetmelikleri kabul etmek ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- Norm kadrolar korunmak şartı ile il özel idaresinin kadrolarını iptal, değişim ve ihdasına karar vermek.
- Gerekli görülmesi durumunda yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek.
- Yine diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- Yasayla verilen görev ve yetkiler dışında kalan ve diğer kurumların isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek.

1.3.1.3.3. İl Encümeni

İl Encümeni il özel idarelerin diğer bir organıdır. 3360 sayılı yasaya göre, il genel meclisinin her yıl dönem başında yaptığı toplantıda kendi üyeleri içerisinde seçtiği beş asil ve beş yedek üyeden oluşmaktadır. Müzakere, danışma ve karar birimidir. İl daimi encümeni, il genel meclisi tarafından kendi üyeleri içerisinde bir

yıllığına seçilir. İlin ikinci karar birimidir. Daimi encümen il genel meclisinin tatil olduğu devrede bir aşamaya kadar onun yerine ve onun adına kararlar alır. Encümenin başkanı vali ya da vali yardımcısıdır. Encümen valinin arzusu ile toplantı yapar toplanır. Bununla birlikte zaten valinin görev ve yetkileri arasında her ay encümeni toplama mecburi olarak bulunmaktadır. Encümen üyelerinin çoğunluğu olmadıkça toplantı yapılamaz ve karar verilemez (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 26. Maddesi il encümeninin görev ve yetkilerini düzenlemektedir. Bu maddeye göre il encümeninin görev ve yetkileri şunlardır:

- Yıllık çalışma ve stratejik planlar ile yıllık bütçe ve kesin hesapları inceleyip görüşlerini meclise bildirmek.
- Yıl içinde uygulanacak olan programlar dahilinde gerekli olan kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Yıl içinde öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Yasalarda öngörülen cezaları vermek.
- Miktarı beş bin Türk Lirasını geçmeyecek vergi, resim ve harçlar dışında kalan konulardaki anlaşmazlıkları uyum halinde karar bağlamak.
- Yetkili olduğu bölge dahilindeki taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Belediye sınırı dışında kalan ve il özel idaresinin yetki alanında olan kamuya açık kullanımlı yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Vali tarafından kendisinden görüş istenen konularda görüş bildirmek.
- Yasaların kendine verdiği diğer görev ve yetkileri yerine getirmek.

1.3.1.3.4. Vali

İl Özel İdarelerinin son organı vali, konumu açısından ikili göreve sahiptir. Vali, ilin yönetiminden en üst düzeyde sorumlu olduğu gibi aynı zamanda da yerel yönetim birimi olan il özel idaresinin organlarından birisidir. Vali il daimi encümenine ve il genel meclisine başkanlık eder. Vali ilin yürütme organıdır. İl Özel İdaresi bakımından İl'e bırakılan bütün işlerin icra yetkisi münhasıran valiye aittir. İl meclisi

ile il daimi encümenin almış olduğu icrai kararları vali yürütür. Vali yerel yönden yerinden yönetim organı sıfatıyla üç esaslı görevi yerine getirir (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu):

- Vali il adına alınacak kararların hazırlanması ile görevlidir.
- İl özel idaresinin bütçesini hazırlatıp sonrasında daimi encümene ve il genel meclisine sunar.
- İl daimi encümeni ve il genel meclisinin aldığı kararları denetlemek ve yerine getirilmesini sağlamak.
- İl özel idaresinin bütçesini belirler ve verir.
- İl genel meclisi kararı ile İl'e ait malların satılması, kiralanması, tahsis edilmesi, tahsis yetkisinin değiştirilmesi kararını verir.
- İl tüzel kişiliğini temsil eder, il özel idareleri adına kararlar ve tasarruflarda bulunur.
- İl Özel İdaresi adına sözleşme yapar ve ilgili memurları atar.

Yürütme organı olan valinin görev ve yetkileri 5302 sayılı Yasanın 30. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre valinin görev ve yetkileri şunlardır:

- Vali il özel idaresinin teşkilatını sevk ve idare eder, bu doğrultuda il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korur.
- Stratejik plâna uygun olarak il özel idaresini yönetmek, kurumsal stratejileri oluşturmak, belirlenen stratejiye uygun olarak bütçeyi oluşturmak.
- İl özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- Devlet dairelerinde ve törenlerde il özel idaresini temsil etmek, yine yargı mercilerinde davacı veya davalı olarak temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- İl encümenine başkanlık etmek.
- İl özel idaresine ait taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek, gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- İl genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak.
- Belirlenen bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak.

- İl özel idaresi personelini atamak.
- İl özel idaresi, bağılı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek
- Şartsız bağılıları kabul etmek
- İl halkının huzur, esenlik, sağılık ve mutluluğı için gereken önlemleri almak.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneğı gerekli alanlarda kullanmak.

Bu görevlere ek olarak 5302 sayılı Yasanın 31. Maddesine göre vali, il özel idaresi stratejik planının hazırlanmasından sorumludur.

1.3.1.4. Köy Yönetimi ve Köy Yönetim Organları

Köy, insanların bir arada yaşadıkları sosyal ve ekonomik olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşan, en küçük yerleşim birimidir. Bu doğrultuda ise bu yerleşimlerin yerel ve müşterek ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan yönetim birimi ise köy idaresidir (Ulusoy ve Akdemir, 2010:315). Köyler tüzel kişiliklerini 442 sayılı Yasa ile almıştır. Bununa birlikte köy yönetimleri kurulmuştur. Yasaya göre köy organları muhtar ve köy meclisidir (Eldem, 2015: 61). Köylerle ilgili son düzenleme; 6360 sayılı Yasa ile birlikte birçok kanun ve kanun hükmünde kararnamede değışiklik yapılmıştır. Bu değışikliklerin en önemlilerinden birisi de büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki köy yönetimlerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak bağılı buldukları ilçe veya il belediyesine mahalle olarak katılacak olmalarıdır.

1.3.1.4.1. Köy Meclisi

Köy İhtiyar Meclisi üyeleri arasında yer alan köy imamı ve köy öğretmeni, Tasarı Taslağı'nda köy meclisinin üyeleri arasında sayılmamış ve Köy Meclisi üyelerinin seçilmiş üyeler olacağı açıkça ifade edilmiştir 442 sayılı Yasaya göre; her köyde bir köy derneğı, bir köy muhtarı, bir de ihtiyar meclisi bulunur. Köy yönetimi 442 sayılı Yasaya göre düzenlenmiştir. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi köy içindeki seçme yetisine sahip kadın ve erkekler tarafından ve yine köy içindeki kadın veya erkek adaylar arasından seçilir. Köy muhtarı ihtiyar meclisinin başıdır (442 sayılı Köy Kanunu,).

Karı, koca, ana, baba, kız, oğıul, gelin, güvey ve kardeşlerin ihtiyar meclisinde aza olarak bir arada bulunmaları yasaktır. Eğer böyle bir durum olursa içlerinden en çok sayı kazanmış olan kadın veya erkek azalıkta bırakılır. Sayıları beraber olur ise evli olan, ikisi de evli ise yaşı büyük olan, yaşları da beraber ise çocuğı çok olan tercih

olunur. Çocuk adedi de beraber olur ise kur'a çekilerek kurada adı önce çıkan azalığa alınır (442 sayılı Köy Kanunu). Köy meclisinin muhtar ile birlikte yapacağı işler:

- Köy idaresi için hazırlanan bütçe ve kesin hesabı kabul etmek.
- Köy idaresi içerisindeki taşınmaz mal alımı, satımı, takası, tahsisi, tahsis şeklinin değiştirilmesi ve süresi on yılı geçmemek üzere kiralanması kararlarını vermek.
- Yapılması öngörülen kamulaştırmalar için kamu yararı kararı almak.
- Köy adına şartlı bağışları kabul etmek.
- Köy adına kullanıma sunulan mal ve hizmetlerin uygun görülen ücret tarifesini belirlemek.
- Köy sınırları içerisindeki yol, sokak, cadde, meydan vb. yerlerin adlarını vermek.
- Şebeke suyunun olduğu köyler için her konuta su sayacı bağlanıp bağlanmayacağına karar vermek.
- Köy idaresinin diğer mahalli idareler ile birik kurması veya birliğin kaldırılmasına karar vermek.
- Köyde iş akdine dayalı olarak personel çalıştırılmasına karar vermek.
- Köy idaresine ait taşınmazların, il özel idaresinin isteği üzerine asli görevlerinde kullanmak üzere bedelli ya da bedelsiz olarak hizmete sunulmasına karar vermek, köylere hizmet götürme birlikleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devir veya tahsis etmek.
- Köy için önemli olan kararlarda köy halkının tamamının görüşlerini almak adına kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak.

Köy meclisinin toplantılarına ilişkin hükümlerin yer aldığı 14. madde, köy meclisinin ilk oluşumunun ardından yapılacak olan ilk toplantı, olağan aylık toplantıların süresi ve yeri, bütçe görüşmeleri, meclis gündeminin belirlenmesi, oylama şekli, karar yeter sayısı, alınan kararların vatandaşlara ilanı gibi konuları barındırmaktadır. Bu maddeye göre köy meclisi, seçim sonuçlarının ilânından itibaren beş gün içinde muhtarın başkanlığında kendiliğinden toplanır.

Köy meclisi, belirlenen yerde, her ayın ilk işgünü kendiliğinden toplanır ve toplantılar en fazla iki iş günü sürer. Köy bütçesi aralık ayında görüşülmektedir ve bu görüşme beş iş günü sürmektedir. Köy meclisinin gündem muhtar tarafından doğrudan

veya üyelerin teklifi doğrultusunda belirlenir. Bununla birlikte muhtar acil durumlarda meclisi toplantıya çağırabilir. Meclis üye sayısının yarısından bir fazlası ile toplantı yapabilir. Alınan kararlar toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile olur. Birinci grup köyler için karar yeter sayısı en az dört, ikinci grup köy meclisinde en az üç ve üçüncü grup köy meclisinde en az ikidir. Mecliste alınan kararlarda oylar arasında eşitlik olması halinde muhtarın bulunduğu tarafın kararı geçerli sayılır. Bu durumda oylama açık yapılır ve kabul veya ret şeklinde verilir. Toplantıda alınan kararlar toplantıya katılan üyeler ile muhtarın imzasına sunulur ve imzalanır.

1.3.1.4.2. Köy Muhtarı

Köy tüzel kişiliğinin bir diğer organı da muhtardır. Muhtarın görev ve yetkileri Köy Kanunu Tasarı Taslağı'nda ayrıntılı olarak belirtilmiştir (442 sayılı Köy Kanunu). Mevcut 442 Sayılı Köy Kanunu ile benzer hükümler içermekle birlikte önemli değişikliklerin de getirildiği görülmektedir. Bunlar;

- Alınan kamulaştırma kararlarını uygulamak.
- Taşınmaz mal satımı, trampası ve tahsisi ile alakalı meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Köy meclisinin almış olduğu karara göre köy idaresi adına sözleşme yapmak.
- Köy bütçesiyle ilgili olarak verilen görevleri yerine getirmek.
- Köy için çalışacak personeli sözleşme yaparak görevlendirmek.
- Şartsız bağışları kabul etmek.

Bununla beraber muhtarlığın sona ermesi veya boşalması konusunda ise, ölüm ve istifa hallerinde kendiliğinden sona erer. Ayrıca muhtarın mazeretsiz ve kesintisiz olarak yirmi günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından tespit edilmesi, seçilme yeterliliğini kaybetmesi, görevini sürdürmesine engel bir hastalık veya sakatlık durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelenmesi, meclisin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılması gibi durumlardan birinin vuku bulması halinde, valinin bildirimi üzerine bölge idare mahkemesi tarafından muhtarlığın düşmesine karar verilecektir (Köy Kanunu, 442 Sayılı, 1924, md. 22). Muhtarın izin hakkı hükmü, mevcut 442 sayılı Yasadan farklı olarak karşılaşılan bir konu olmuştur. Köy muhtarlarının otuz gün izin hakkı olduğu ve bu izin süresince kendisine vekâlet edecek bir meclis üyesi görevlendirmesi gerektiği belirtilmiştir. Devamında ise vekâleten görevlendirilen meclis üyesinin

isminin en büyük mülki idare amirine bildirileceği hükmü yer almıştır (442 sayılı Köy Kanunu).

2. TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYECİLİĞİ VE 6360 SAYILI YASA

Bu başlık altında, Türkiye’de büyükşehir belediyeçiliğinin ortaya çıkış sürecini etkileyen kentleşme dinamikleri hakkında değerlendirmeler yapıldıktan sonra, büyükşehir belediyeçiliğinin gelişimi ve son olarak da 6360 sayılı Yasa ve bu yasanın büyükşehir belediyeçiliği üzerindeki etkisi irdelenmiştir.

2.1.Türkiye’de Büyükşehir Belediyeçiliğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Büyükşehir belediyeleri de literatürde, Anayasada yazılı olan diğer “mahallî idare” kuruluşları gibi, “yer yönünden yerinden yönetim kuruluşu” ya da “yerel yönetimler” olarak da anılırlar. Nüfus artışının ve kentleşme oranının ve hızlı olmasına bağlı olarak genişleyen kentin, anılan sınırları aşması ve var olan sorunlarının artması sebebiyle klasik belediyeçilik anlayışının farklılaştırılması konusu gündeme gelmiş ve böylece büyükşehirler için yeni bir yerel yönetim modelinin tesis edilmesi süreci başlamıştır (Alıcı, 2012: 30).

Büyükşehir belediyesi serüveninin asıl başlangıç noktası 1982 Anayasasının yerel yönetimlerle alakalı 127. maddesine eklenen “*büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir*” şeklinde ki hükmüdür. Bu hüküm ile özel yönetim durumları il merkezinde ya da tek bir ilde kurulmasını zorunlu koşulmayarak aynı zamanda bir ilde birden fazla özel yönetim biçimine bağlı büyük yerleşim yerlerinin olmasını da mümkün göstermektedir. Hükümet büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim durumunu kurma konusundaki iradeyi 1984 yılında 195 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile il merkezlerinde kurulabilen büyükşehir belediyesi adı verilen özel yönetim şeklinden yana kullanmıştır (Özgür ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 910).

2.1.1.Türkiye’de Metropolenleşme ve Metropolen Alanların Yönetiminde Yeni Arayışlar

Nüfus hesaplamaların genelinde olduğu gibi bir milyon rakamı çok uçuk bir

değer olarak düşünölmüş ve bir milyondan fazla olan yerleşim yerlerine “metropoliten kent” (metropolis) adlandırılması yapılmıştır. Çağımızda devletler resmi olarak bir milyondan fazla nüfuslu şehirleri, metropoliten kent (metropolis) olarak isimlendirmeseler de, bir milyon rakamını şehirleri birbirinden ayırıcı ve farklılaştırıcı bir sınır olarak kullanmaktadırlar. Metropoliten kenti tanımlamak için bir milyon ifadesi yeterli bir olgu tabi ki de değildir. Fakat metropoliten kent ölçütleri arasında sayılabilir (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 40). Kıray’ın (2003) metropoliten kent kavramı hakkında görüşü kentleşme olgusunun daha üstü, daha ileri seviyesi şeklinde yorumlaması olmuştur. Bu açıdan bakılırsa metropoliten kent olgusu büyük şehirle için olumlu bir algı yaratmaktadır. Büyük yapı ve nüfuslu şehirler için olumlu adımların bir göstergesidir denilebilir. Metropoliten şehir kavramının geniş anlamda bir merkez şehir ve onun çevresinde bulunan kırsal ve yarı kentsel alanların bir bütünü şeklinde tanımlayabiliriz. Metropoliten şehir kavramı çok geniş bir alanı ve kavramlar bütünlüğünü kapsadığından tanımlaması zor bir kavram halini almıştır. Bu anlamda metropoliten şehir; teknolojik ilerleme, tarihi kültür, yapısal ilerleme, bina dizilimi, çevresel etmenler, ekonomi, insan faaliyetleri ve daha birçok konuda geniş kavramsal birliği olarak ifadelendirilir. Bu şehirler sadece kültürel ve ekonomik yapı olarak ilerlemiş şehirler değil belirli bir ölçütteki hinterlant farklılığına sahiptir. Metropoliten şehirlerin büyüüp gelişmesinde etkili olan bazı etmenler söz konusudur. Bunlara; ekonomi, sanayileşme, göç hareketleri, kültür, tarihi önem, devlet desteği, başkent olma, bölgesel etnik yapı etkenleri sayabiliriz(Köseoğlu, 2019: 21).

Metropoliten ibaresi il olarak 19. yüzyılın ortalarında Londra’da “*metropoliten Board Of Works*”, da kullanılmıştır. Sonraki dönemde ABD’nin büyük kentlerinde “1898’de “*Boston Metropoliten Park Commission*” gibi yerel kurum isimlerinde kullanılmıştır. Bunların yanında 1910 yılında ABD’de yapılan nüfus sayımında “*metropolitendistrict*” ifadesi kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde nüfus ölçütü değişmiş olsa da metropoliten olgusu genel olarak nüfusa göre verilmiştir. Günümüz erken tarihlerinde yeni aşamalar söz konusu olmuştur. Bu kapsamda 1925 yılında Paris’te gerçekleştirilen 3. Uluslararası Kentler Kongresi’nin üç ana konu başlığından birisi de “*Metropoliten Alanların Bütünleşik Yönetimi*” konusu olmuştur. “*Metropoliten kent istatistiği*” kavramı ABD, Kanada ve Latin Amerika Ülkelerinin hemen hemen hepsinde kullanılmaktadır. Bununla birlikte Avrupa’da kullanılan metropoliten kent olgusu ile Amerika’daki olgu birbirine uyuşmadığı görölmüştür. Buna karşılık metropoliten şehir olgusu ve metropoliten nüfus ölçütü Avrupa, Latin

Amerika, Doğu Asya'daki pek çok ülkede şehirleşme konusunda yapılan bilimsel araştırmalarda sıklıkla yararlanılan bir olgudur. Bunda metropolitenleşmenin 20. yüzyılda, batı dünyasından gelişmekte olan ülkelere kadar her yerde görülen evrensel bir olgu haline gelmesinin payı çoktur (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 25-50).

Türkiye'de de büyüyen kentlerin yönetilmesi ile ilgili sorunlar, 1950'li yıllarla başlayan hızlı kentleşme süreci ile birlikte başlamıştır. 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu ile artık, çevresine doğru, saçaklanmış ve yayılmış büyük kentsel alanların yönetilememesi sorunları ortaya çıkmıştır. Kentlerin büyümesi ve metropolitenleşme olgusunun Türkiye'de de görülmeye başlanması, bu alanların yönetilmesi konusunda yeni arayışları da beraberinde getirmiştir (Yörükoğlu, 2009: 5-15).

Türk Kamu yönetimi için 1960 ile başlayan yıllar yönetimin iyileştirilmesi noktasında çalışmaların yoğunlukla ilerlediği bir dönemi ifade eder. Bu dönem devletin daha etkin olduğu bir dönemdir. Bu dönemin en önemli çalışması Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesidir ve bu proje daha sonra yapılacak çalışmalara da öncülük edecektir. Bu projenin merkezine bakacak olursak, Devlet Planlama Teşkilatı ile bu dönemde, planların hazırlanmasına katılacak ve onları uygulayacak olan yönetim sistemleri oluşmuştur. Devlet Planlama Teşkilatı mevcut yönetim sistemlerinin kalkınma hedeflerine tam anlamıyla uygun olmadığını görerek idari iyileştirme konusunda genel bir rapor hazırlaması için TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü)'den istekte bulunmuştur ve istenen rapor 1961 yılı Şubat ayında sunulmuştur. Başbakanlık, TODAİE'nin, Devlet Planlama Teşkilatı ile birlikte merkezi yönetim alanında proje hazırlamasını istemiştir. MEHTAP (Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi) bu hedefle hazırlanan ve hükümete sunulan projeye dayanmaktadır (Sürgit, 1968). MEHTAP çalışmaları ile birlikte idari iyileştirme çalışmalarına süreklilik kazandırılmak istenmiştir ve bu rapor idari iyileştirmenin en önemli ve öncelikli kısmı olan merkezi idareyi kapsamıştır (Dinçer ve Ersoy, 1974: 2).

Merkezi Hükümet Araştırma projesinin konusu, Merkezi Hükümet Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Rapor özetinde şöyle ifade edilmiştir: Genel Rapor, Hükümet talimatlarına uygun olarak, genel idarenin sivil bölümü ile ilgili olup, yine hükümet talimatı uyarınca, iktisadi işletmeleri ve üniversiteleri bu incelemenin dışında

bırakılmak istenmiştir. Genel idareye dahil olan bakanlık ve daire ve kurumların iç yapıları da, hükümet emirleri doğrultusunda, inceleme dışında bırakılmıştır. Genel anlamı bakımından bakanlık ile daireler arasındaki görev paylaşımı, eksik yapılan hizmetler, genel yönetim ile halk arasında temas sağlama konuları üzerinde durulmuş ve öneriler kaleme alınmıştır. Bakanlık ve dairelerin içyapıları konunun dışında kalmakta, bir hizmet bölümünün, bir bakanlık veya daireden başkasına nakli veya yeniden düzenlenmesi sonucunda ortaya çıkabilecek olan içyapı sorunları üzerinde de gereken dikkat ve özen gösterilmiştir (MEHTAP Yön. Kur. Rapor Özeti, 1963: 2). Bu açıklamada önemli olan konu bu rapor ile birlikte askeri kurumlar ve iktisadi girişimlerinin, yasa kapsamı dışında bırakılma geleneği başlamış olup bundan sonraki bütün düzenlemelerde adı geçen kurumlar kapsam dışında kalmıştır. Raporun diğer bir özelliği de kurumların şekilsel ve düzensel olarak incelenmesi yani var olan mevzuata göre incelenerek kurumların içyapısı ile alakalı bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır.

Devlet Planlama Teşkilâtı'nın isteği üzerine TODAİE tarafından 1988 yılında başlatılan diğer bir proje, 3 yıl süren bir araştırmanın ürünü olan KAYA projesidir. Genelî İçişleri Bakanlığı bürokratlarından oluşan yedi araştırma grubu tarafından yürütülen bu proje 1991 yılında tamamlanarak hükümete sunulmuştur. Bu araştırma gruplarından birisi de, Yerel Yönetimler Araştırma Grubu idi (Yalçındağ, 1992: 3). Yerel Yönetimler Araştırmasının amacı, KAYA (Kamu Yönetimi Araştırma) Projesi'ndeki genel amaç doğrultusunda; "topluma yerel düzeyde sunulan hizmetlere ilişkin olarak, bir yandan toplumun hizmet beklentilerine, demokrasi özelemlerine ve Avrupa Birliği'ne girme arifesindeki koşullara uyum sağlayacak, öte yandan yönetsel etkililik ve verimlilik açılarından en uygun çözümler getirecek örgütsel yapıya ve işleve sahip bir modelin niteliklerinin incelenmesi ve bu bağlamda öneriler getirilmesi" olarak belirtilmiştir. Günümüzde hâlâ merkezîyetçi-bürokratik nitelikleri ağır basan yerel yönetim kurumumuza, güçlü, demokratik ve verimli hizmet üreten bir yerel yönetim kurumu niteliği kazandırılması, araştırmanın temel hedefidir (TODAİE, 1992: 2).

KAYA Projesi'nde, yerel hizmetlerle alakalı, yönetim sistemimiz açısından yeni bir model de önerilmiştir. KAYA Projesi Yerel Yönetimler Araştırma Grubu, yerel hizmetlerin ülkemizde daha etkin ve verimli yürütülmesi ve yerel yönetimlerimizin daha demokratik ve katılımcı bir yapıya kavuşturulması konularının

önemini vurgulayarak işe başlamıştır. Bu bağlamda, ülkemiz yerel yönetimleriyle ilgili iki bulgu ortaya çıkarılmıştır:

a) Demokratik olmayan bir yönetim sistemimiz vardır.

b) Etkili ve verimli sayılacak bir yerel yönetimimiz yoktur (Yalçındağ, 1992: 4).

Proje ile yapılmak istenen en derin ve köklü değişikliklerin başında, ilçe özel yönetimlerinin kurulması gelmektedir. Bunun başlıca nedeni ise, ülkemizde kırsal alan yönetiminde aşırı derecede bir merkezileşme söz konusu olmuştur. Araştırmacılara göre, halkın yönetime katılımına ve demokratik denetimine en geniş düzeyde cevap verebilecek birim ilçedir. Bununla birlikte, ilçe, yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanması açısından uygun alan ve nüfus miktarına da sahiptir. Bu nedenlerle, ilçe özel idareleri kurulması önemli görülmektedir (TODAİE, 1992: 3-4).

KAYA Projesi'nde köy yönetimini ile alakalı da bir takım reformların, düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. Çünkü köyler, insan gücünün ve malî kaynakların yetersiz olması sebebiyle, üstlendikleri vazifeleri artık yerine getirememektedirler. Araştırma Grubu'nun bu husustaki ilk önerisi, nüfus sınırının çok altında olan köylerin, çok da uzun olmayan bir geçiş süreciyle birlikte belediye statüsüne kavuşturulmasıdır. Belediye statüsüne ulaşamayan çok küçük köylerin ise görevleri, mümkün olduğunca azaltılmalı; köylerle, ilçe sınırları içerisinde bulunan küçük belediyelerin yürütemedikleri veya yürütmeleri çok da gerçekçi olmayan görevler ise, yeni kurulacak olan ilçe yerel yönetimlerine bırakılmalıdır (TODAİE, 1992: 4).

BM (Birleşmiş Milletler)'in 2005 yılı verilerine göre, dünya genelinde toplan nüfus sayısı olarak 1.2 milyon nüfus ile toplamda 430 adet metropoliten şehir olduğu düşünülmektedir. Bu sayının 2015 yılı öngörülerine göre ise 541 tane olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum göstermektedir ki yakın dönemde nüfus ve ekonomik yığılmanın metropoliten adı verilen yerleşim birimlerinde olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de nüfus, şehirleşme ve göç hareketleri ile ilgili konularda çok sayıda makale, bildiri ve kitap yayınlanmıştır. Ancak metropolitenleşme süreci ve metropoliten şehirlerin nüfusu konularını ele alan çalışmaların sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. 1960'lı yıllarda başlayan metropoliten kent düzeni araştırmaları sınırlı sayıda kalmış ve bu konuda çok araştırma ve değerlendirmeler yapılmamıştır. O yıllarda

metropolitenleşme olgusu üzerine bilimsel tartışmalar henüz daha gerçekleştirilmeden, metropoliten planlama çalışmalarına, Bakanlar Kurulu'nun 20.07.1965 tarih ve 6/4970 sayılı kararı ile başlanmıştır. Bu dönemde bakanlığın da desteği ile İstanbul, Ankara ve İzmir illeri için düzenlemeler ve alt yapısal değerlendirmeler yapılmış ve II. Beş yıllık kalkınma planı içerisinde büyükşehirler ile ilgili çalışma ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu karar ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de İmar ve İskan Bakanlığı'nın denetiminde Nazım Plan Büroları oluşturulmuştur. Ayrıca 1968 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen 1. Milli Fiziki Plan Semineri'nde ve yine aynı yılın Mart ayında oluşturulan Büyük Belediyelerde Şehirleşme Sorunları Konferansı'nda metropolitenleşme konusunda bildiriler sunulmuştur(Kıray, 2003: 34).

2.1.2. Türkiye'de Büyükşehir Belediyeciliği

1982 yılında anayasanın 127. Maddesi gereğince düzenlene yasa büyükşehir oluşumunun temelini oluşturmaktadır. 3030 sayılı Yasa ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde iki aşamalı belediye sistemi kurulmuştur. Büyükşehir aşamasının oluşumu bu şekilde oluşturulmuştur. Yapılan düzenleme sonrasında belediye sınırları içerisinde ilçe sayılarına bakılarak işlem yapılmaktadır. İlçe sayısı birden fazla olması öngörülmüştür. Eğer en az iki ilçe yoksa öncelikle merkezi idare tarafından en az iki ilçenin kurulması öngörülmüştür. 3030 sayılı Yasada büyükşehir kurulması için nüfus ile ilgili bir şart bulunmamaktadır. Sonrasında 1986 ve 1987 yıllarında, yasayla Adana, Bursa, Gaziantep ve Konya büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. 3030 sayılı Yasa ile kurulan büyükşehir belediyeleri için merkez ilçeler de ilçe sayılarına dahil edilmiş olup ayrıca suni olarak da ilçeler kurulmuştur. Sonraki düzenlemelerde, ekonomik gerekçelere dayandırılarak, ilçe belediyeleri temelinde ve yasayla büyükşehir kurulması usulünden vazgeçilmiştir. Bu yöntem ise yasa ile değil KHK ile gerçekleşmiştir. Burada merkez belediye sınırları içerisinde birden fazla ilçe olması şartından vazgeçilmiş, alt kademe denilen bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde alınan belediyeler ile ilçeler oluşturulmuş ve alt yapı kademe belediyeleri kurulmuştur. 2000 yılında ise son olarak 593 sayılı KHK ile Sakarya ilinde Adapazarı Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Burada ise hem ilçe hem de alt kademe belediyelerinin kurulması gibi karma bir yöntem benimsenmiştir (Keleş, 2012: 327-337) .

Büyükşehir belediyeleri ile ilgili ilerleyen dönemlerde de düzenlemeler yapılmıştır. 2004 yılında 5272 sayılı Yasa ilan edilmiş fakat kısa süre sonra 1982

Anayasa'sına aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir. Sonrasında yine 2004 yılında 5216 sayılı Belediye Yasası kabul edilmiştir. Bu kanun kendinden önceki 3030 sayılı Yasa yürürlükten kaldırmıştır. Bu yasayla Büyükşehir Belediye Kanunu yeniden düzenlenmiş olmuştur. 5216 sayılı Yasa sadece Büyükşehir Belediyelerini düzenlenmemiştir. Bununla birlikte ilk kademe belediyeleri ile ilçelerinde görev, yetki ve gelirleri gibi düzenlemeleri de yapılmıştır. Aynı zamanda söz konusu belediyelerin aralarındaki ilişkileri de düzenlenmiştir. Büyükşehir Belediyeleri bu yasa ile en az üç ilçe belediyesi ve ilk kademe belediyesini kapsamalı ve karar organları yerel halk tarafından seçilmeli, idari ve mali özerkliği olan kamu tüzel kişisi olmalıdır (Sadioğlu, vd. 2015: 70-92).

5216 sayılı Yasada yapılan düzenlemeler sonrasında çok tartışılan, 5747 sayılı Yasa gelmiştir. 5747 sayılı Yasa ile ilçe belediyesi terimi getirilmiştir. Bu anlamda ilçe belediyelerinin idari yapılanması göz önünde bulundurulmamış ve Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesi ibaresi kullanılmıştır. Bu durum da beraberinde ilçe sınırları ile ilçe belediyesi sınırları arasında uyumsuzluk söz konusu olmuştur. Yine 5216 sayılı Yasa ile 16 büyükşehir belediyesinin sınırları genişletilmiştir (Çınar vd., 2009: 54-89).

1930 tarihli 1580 sayılı Yasa 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Yasası ile 74 yıl sonra değiştirilmiştir. 5393 sayılı Yasa ile belediyeler genel anlamda büyük düzenlemelere uğramış, görev ve yetki genişletilmesi bakımından önemli olmuştur. Sonrasında 5216 sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyeleri için bulunan açıklıkların kapatılması sağlanmıştır. Bu anlamda 5393 sayılı Yasa genel nitelikli bir kanun niteliğindedir. 5216 sayılı Yasa ile daha demokratik ve katılımcı bir yönetim anlayışı olması doğrultusunda hareket edilmiş ve daha güçlü bir belediye başkanı modeli oluşturulmuştur. 5216 sayılı Yasa ile iki önemli değişiklik yapılmıştır. Temel anlamda yapılan bu değişiklikler; sınırları ilin ve ilçenin mülki sınırlarına eşit olan belediye sınırını oluşturan, ilçe belediyesi ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki aşamalı model öngörülmüştür. İlk adım olarak 5747 sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması öngörülmüştür. Sonraki adımda da 6360 sayılı Yasa ile son bir rötuş yapılmıştır. Bu son düzenleme ile on dört ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve yirmi yedi ilçe kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bununla birlikte bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması söz konusu olmuştur (İzci ve Turan,

2013: 1).

2012 yılında 6360 sayılı Yasa ile dönüşerek sınırları ilde ilin mülki sınırlarını kapsayan Büyükşehir Belediyesi ve ilçede de ilçenin mülki sınırlarını kapsayan büyükşehir ilçe belediyesinden oluşan “yeni büyükşehir belediyesi modeli” gelişmiştir. 6360 sayılı Yasayla beraber Türkiye’de bulunan büyükşehir belediyesi sayısı toplamda 30’a ulaşmıştır. Yasa koyucu muhtemelen geriye kalan 51 il için de yeni Büyükşehir Belediyesi şekli kurarak tek biçimli ve iki aşamalı bir yerel yönetim anlayışını tam anlamıyla bulmaktadır.

2012 yılında il ölçeği dikkate alınarak TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre nüfusu 750.000’in üzerinde olan illere 6360 sayılı Yasayla büyükşehir statüsü tanınmış ve Türkiye’de 81 ilden 30 tanesi büyükşehir olmuştur. Büyükşehir belediyelerinde 6360 sayılı Yasayla getirilen yeni yapının belediyelere ve il özel idarelerine yönelik olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Genel gerekçeler arasında etkili ve verimli bir hizmet sunumu, maliyetlerin aşağıya çekilmesi, koordinasyon ve planlama kolaylıkları ile ileriye yönelik nüfus projeksiyonları ile meskûn mahal yerine, alan yönetimi gibi amaçlar göze çarpmaktadır (Bozan, 2013: 85).

2.2.6360 Sayılı Yasa ve Büyükşehir Belediyeciliğinde Yeni Anlayış

Türkiye’de var olan düzenlemede büyükşehir belediyelerinin ve var olan belediye sisteminin anayasal temeli 1982 Anayasa' sına dayanmaktadır. Hali hazırda tüm belediyeler için 5393 sayılı Yasa, 5216 sayılı Yasa, 5747 sayılı Yasa ve son olarak 2012 tarih ve 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa uygulanmaktadır. Türkiye’deki belediyeleri düzenleyen sistemi genel itibari ile bu yasalardan oluşmaktadır. 6360 sayılı Yasa büyükşehir belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesinden oluşan büyükşehir belediyesi sisteminde ve birçok yasada değişiklik ve düzenleme yapmıştır (Zengin, 2014: 101).

6360 sayılı Yasa ile Türkiye’de çok farklı bir aşama ve yeni deneyimler ve yeni bir dönem oluşmuştur. 2012 yılının Kasım ayında çıkan Yasa ile büyükşehir belediyelerinin öncelikle tanımı değiştirilmiş ve bu doğrultuda büyükşehir belediyesi sınırları ilin mülki sınırları ile örtüştürmüştür. YBBM (Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli)’nin 6360 sayılı Yasanın oluşturduğu düzenlemeler ve değişiklikler aşağıdaki

gibidir (6360 Sayılı Kanun):

- Yasa ile önceden il belediyesi olan on dört şehir büyükşehir belediyesi olmuş ve yetki sınırları mülki sınırları ile örtüştürülmüştür.
- İstanbul ve Kocaeli dışındaki on iki ilin mülki sınırları ile belediye sınırları düzenlenmiştir.
- Yasa ile büyükşehir belediyesi sayısı Türkiye’de otuza yükselmiştir.
- Yeni oluşan büyükşehir belediyelerinin ilçe sınırlarında da değişim olduğu için bu belediyelerin ilçe sınırları da düzenlenmiştir.
- Yasa ile otuz olan büyükşehir belediyelerinin belde belediyeleri ile köy yönetimlerine son verilmiştir. Bu düzenleme ile 559 belediye köye dönüştürülerek kapatılmıştır.

Böylece 6360 sayılı Yasa birçok belde belediyesinin kapatılmasına neden olmakla birlikte yüzlerce yıllık tarihi olan köy yönetimlerinin de son bulmasına neden olmuştur. Bu durum büyükşehir belediyesi bulunan illerde kır ve kent alanları arasındaki var olan farkın görmezden geldiği şeklinde yorumlanabileceği gibi, kır ve şehrin eşit olanaklarla sahip bir yapı içerisinde yönetilmesini sağlayacak bir düzenleme olduğu gibi görülmektedir (Sadioğlu, vd. 2015: 83-86).

- 5393 sayılı Yasa’nın9. Maddesine 6360 sayılı Yasa’nın 15. Maddesiyle eklemeler yapılarak belediye sınırları içerisinde 500’ün altında nüfuslu yerlerde mahalle oluşumu kaldırılmıştır. Bununla birlikte büyükşehir belediyelerinden ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması durumunda 50.000 olarak aranan şart 20.000 altına düşmemesi olarak belirlenmiştir.
- Yeni Yasa ile büyükşehir belediyesine bağlı olan il özel idarelerinin yetki ve görevleri sonlandırılmıştır. Bu illerdeki il özel idarelerinin görev ve yetkileri kanunla belirtilen kurum ve kişilere devredilmiştir. Aynı zamanda bu değişiklik ile il özel idaresi olan iller ve il özel idaresi olmayan iller olarak iki ayrı il kavramı ortaya çıkmıştır.
- İl özel idaresi kaldırılan büyükşehir belediyelerine yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları (YİKB) kurulmuştur. Kurulan bu kurumun yönetimi valiye verilmiştir.
- İl belediyelerinin büyükşehir olabilmesi için nüfus ölçütü 750.000 ile sınırlandırılmıştır.

- 6360 sayılı Yasa ile büyükşehir olan belediyelerde ilçe belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyesi olarak iki kademe oluşturulmuştur. Bu şekilde artık büyükşehir belediyesi bulunan illerde ilk kademe belediyeleri bulunmamaktadır.
- 5393 sayılı Yasa üzerine getirilen bir diğer yenilik ise nüfusu 500'ün altında bulunan yerleşim yerlerine mahalle kurulamayacağıdır.
- 6360 sayılı Yasa ile ilçe belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi şeklindeki ikili yapı beraberinde 1.076 belde belediyesi ile 16.500 köy mahalleye dönüştürülmüştür. Bu beraberinde ilçe sayılarında artışı getirmiştir. Son düzenleme ile 143 olan ilçe sayısı 519' a yükselmiştir.
- Daha önceden orman köy olan yerlerin belirli bir süre yine aynı yetkiler ile kalmasını öngörmüştür. Belirtilen süre sonrasında bu köyler de mahalle kapsamına dahil edilecektir.
- Belirtilen Yasa kapsamında mahalleye dönüştürülen köylerden beş yıllık süre içerisinde vergi harç ve katılım payları alınmayacaktır. Bu süre içerisinde içme suları şebeke suyu olan köylerde su ücreti olarak en az birimin %25'i geçmeyecek şekilde alınacaktır.

Yeni yasal düzenlemeler alanında, büyükşehir belediyesi kurulmuş olan illerde, 150 yıllık geçmişi olan il özel idarelerin büyükşehir belediyelerindeki varlığına son verilmiştir. Diğer illerdeki il özel idarelerinin mevcut varlığı kalmıştır. Bu durum iller arasında farklı uygulamaların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece Türkiye'de il özel idareleri bakımından, il özel idareli iller ve il özel idaresiz iller olmak üzere ikili bir yapı ortaya çıkmıştır. İl özel idareleri kapatılan illerde il özel idarelerinin görev, yetki ve kaynakları, taşınır ve taşınmaz malları da farklı kurumlar arasında dağıtımı sağlanmıştır. Büyükşehir belediyesi kurulan illerde, il özel idarelerinin yetkileri bakanlıklara, bağlı ve alakalı kuruluşlara, taşra teşkilatına, valiliklere, hazineye, büyükşehir belediyelerine, onların bağlı ve alakalı kuruluşlarına ve ilçe belediyelerine verilmiştir (İzci ve Turan, 2013: 128).

Yeni Yasa ile büyükşehir belediyesi kurulan illerde valiye bağlı "Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı" adlı yeni bir birim oluşturulmuştur. Oluşturulan birimin sevk ve idaresi, illerde valilik, ilçelerde ise kaymakamlar tarafından yerine getirmesi kararı alınmıştır. Yerelde merkezin ağırlığının artmasına da neden olabilecek

bu düzenleme ile seçilmiş organları olan il özel idarelerinin yerine, yetkileri genişletilmiş bir valilik kurumu yerleştirilmiştir (Adıgüzel ve Tek, 2014: 80).

Yeni düzenleme ile Türkiye’de kentsel alanları yöneten büyükşehir anlayışından vazgeçilerek, sınırları içerisinde bulunan tüm kırsal ve kentsel alanları yöneten ve bu alanlara yerel hizmet sunmakla görevlendirilmiş bütün şehir anlayışına geçilmiştir. İstanbul ve Kocaeli büyükşehir uygulamaları örnek alınarak oluşturulan yeni büyükşehir dizgesinde, büyükşehir belediyelerinin hudutları, kapladıkları geniş alanlar ve hizmet sunmak üzere yetkilendirildikleri bu alanların homojen olmayışı hizmette bütünlük anlayışını zora sokacak faktörlerdir.

2.3.6360 Sayılı Yasa’nın Yerel Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri

6360 sayılı Yasa’nın bir tek büyükşehir belediyeleri üzerinde etkili olmamıştır. Yaptığı değişiklikler ve getirdiği yenilikler ile bütün yerel yönetimleri genel olarak etkilemiştir. 6360 sayılı Yasa büyükşehir belediyesini sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş ve içinde bulunan ilçeler arasında koordinasyonu sağlayan, karar organları seçmen tarafından seçilen, idari ve mali özerkliği bulunan kamu tüzel kişisi olarak tanımlamaktadır (6360 sayılı Yasanın Md. 4). Tanımdan da yola çıkarak büyükşehir belediyesinin sınırları mülki sınırlar ile eşit olmalıdır. Bununla birlikte kanunda toplam nüfusun 750.000 olduğu il belediyelerinin büyük şehir olabileceği belirtilmiştir. Bu durum büyükşehir kurulabilmesi için ilin toplam nüfusun kriter olarak alındığını göstermektedir (Adıgüzel, 2012: 160).

Çıkarılan Yasa sonrasında 2014 yılı seçimlerine kadar köy ve il özel idareleri ile ilgili yasa mevcut kalmış olup 2014 seçimlerinden sonra büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki 16.561 köy, 1358 belde belediyesi ile 30 il özel idaresinin tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Bununla birlikte nüfusunun 2000’nin altına düşmesi sonucu köye dönüştürülen belde belediyelerinin de kapatılması gerçekleşmiş ve kapanmış olan belde belediyesi sayısı 1635’e yükselmiştir. Bu durum beraberinde otuz büyükşehir belediyesinde tüm yerel yönetim birimlerinin büyükşehir belediyesine bağlanarak yönetilmesini öngörmüştür. Bu otuz il dışındaki elli bir ilde ise köy, belde, il özel idaresi gibi kurumlar halen varlığını sürdürmektedir ve yerel yönetim idaresi bu birimler arasında da dağılmaktadır (Adıgüzel, 2012: 160).

6360 sayılı Yasa içeriği gereği “Yerel Yönetimler Özerklik Şartına” uymadığı ve ters düştüğü konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler içinde en önemli kanıt ise alınan kararların yerel halka danışılmadan gerçekleştirilmiş olmasıdır. ‘Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’ hükümlerince ilçe sayılarındaki değişiklik, köylerin kaldırılması gibi yerel yönetim içinde oluşan değişimlerin, yerel halkı yakından etkileyeceği için yerel halka danışılması ve halk oylaması yapılması gerektiğini öne sürmektedir. Bu konsey şartları da 1982 Anayasamız içinde yer aldığından ve yer alan madde gereğince uluslar arası sözleşmeler kanun maddesinden önce gelir ibaresi gereğince 6360 sayılı Yasanın 1982 Anayasa'sının 90. Maddesine göre uluslar arası sözleşme hükmüne aykırı olduğu ileri sürülmektedir (Güler, 2012: 134-135). Anayasamızın 90. Maddesine; ‘*Milletlerarası Antlaşmaları Uygun Bulma*’ başlığı kapsamında şu ifadeler yer vermektedir: Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bu açıdan bakıldığında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz (5170 sayılı Yasa, 2004: md. 7) var olan usullere göre çıkarılan yasa ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler aynı anda devrede olur ise, usulen temel hak ve özgürlüklere dayalı uluslar arası sözleşmenin kuralları geçerli olacaktır. Bu açıklama doğrultusunda Keleş, 6360 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesi temel hak ve özgürlükler sözleşmesine tamamıyla aykırı olduğunu belirtmiştir (Keleş, 2013: 19).

6360 sayılı Yasanın mahalli idarelerin tüzel kişiliklerini sonlandırmasını dışında katılım olarak da yerel yönetimleri etkilemektedir. Büyükşehir olan on dört il ile Türkiye’de toplam otuz büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Yeni yasanın büyükşehir belediyelerinde katılım konusunda kolaylaştırıcı değil zorlaştırıcı olduğu kanaati oluşmuştur. Yine bu durum temel hakların ve özgürlüklerin korunması sözleşmesine aykırı bir durumdur. Anayasamızda belirtilen, uluslararası sözleşmelerin hükmü aynı anda var olan kanun ile çakışırsa uluslar arası sözleşmesi geçerlidir maddesine istinaden 6360 sayılı Yasanın anayasaya aykırı olduğu söylemler arasındadır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, halkın yönetime katılımının çok veya tam olması durumunda özel bir itina göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiği zaman, 6360 sayılı Yasa ile 30 ildeki yeni düzenlemenin katılım alanında kolaylaştırıcı değil, zorlaştırıcı bir süreç olduğu ifade edilmektedir (Keleş, 2013: 18).

6360 sayılı Yasa’nın çok sayıda belediye ve köyün tüzel kişiliğine orada yaşayan halka danışılmadan bir yasal düzenlemeyle son verdiği ve bu durumun,

Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Yerel Özerklik Şartı'na açık bir aykırılık oluşturduğu gibi ve temel haklar ve özgürlüklerle ilgili düzenlemelere de aykırı bulunduğu ifade edilmektedir (Duru, 2013: 33, Keleş, 2012; Görmez, 2012). Diğer yandan, 6360 sayılı Yasa ile mahalli idarelerin tüzel kişiliklerinin, yerel halka danışılıp sorulmadan kapatılmasının Avrupa Yerel Özerklik Şartı'na aykırılık oluşturmadığı yönünde ikinci bir görüş de yer almaktadır.

6360 sayılı Yasa ile sınırları mülki sınır olarak belirlenen büyükşehir belediyelerinin kurulmuş olması, hiç şüphesiz bu illerin yerel-siyasal yapılarını da derinden etkileyecektir. Yeni yasa ile birlikte, büyükşehir belediyesi kurulu olan illerde mülki sınır büyükşehir belediyesinin sınırı kabul edildiği için, bu illerde yapılacak olan büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde ilin tüm seçmenleri oy kullanacaklardır. Bu durum, yerelde siyasal dengelerin değişmesine de yol açacaktır.

6360 sayılı Yasa'nın temelde iki amacı bulunmaktadır. Bu amaçlardan ilki daha etkin ve verimli bir yönetim şekli oluşturulmak istenmiştir. İkinci olarak da yeni oluşturulan yerel yönetim dizgesi ile daha demokratik daha katılımcı bir yönetim hedeflenmiştir. Yasanın uygulanmaya başlaması ile kulağa hoş gelen amaç ve beklentilerin ne oranda ve nasıl gerçekleşeceğini uygulama süresince zaman gösterecektir.

6360 sayılı Yasanın uyumsuzluk çıkarabileceği, ilk olarak Büyükşehir Belediyesi mülki sınırları ile il sınırlarının örtüştürülmesinden kaynaklanacağı varsayılmaktadır. Yasa ile yönetsel alanda yeni sonuçlar oluşabileceği gibi yeni bir takım kentsel ve toplumsal sorunları da beraberinde getireceği ileri sürülmektedir. Daha önceden yerel yönetim hizmetleri köy, belde ve il özel idareleri arasında paylaşılmakta ve yerel yönetimlerde iş birliği söz konusu iken belirtilen yerel yönetimlerin kaldırılmasıyla yerel yönetimlerin tamamı bir birimde toplanmıştır. Tek bir yerel yönetim birimi geniş bölgedeki yerel halkın ihtiyaç ve sorunlarına aynı özveriyi gösteremeyebilir. Oysa il sınırları içerisinde yerel gereksinimleri farklılaşan yerleşim birimleri vardır ki buralarda yasayan insanlara yakından hizmet sunmakla görevli olan yerel yönetim birimlerinin tüzel yapılarına son verilmiştir. Bu nedenle, yeni yasayla oluşturulmuş olan uzaktan kumandalı hizmet kurgusu, hem etkili hizmet sunumu hem de demokratik yaşama katılım anlamında çok önemli sorunlar barındırmaktadır. Büyükşehir belediyesi sınırlarının, kentsel alan olsun olmasın

coğrafi olarak genişletilmesi ve ilin mülki sınırları ile örtüştürülmesi, muhtemelen bazı büyükşehir belediyesi alanlarında kırsal yaşamı kolaylaştıracak, fakat çoğunda da tam tersi zorlaştıracaktır. 6360 sayılı Yasa gereğince, büyükşehir belediyesi içerisindeki kırsal alanlarda yaşayan halk, önemli miktarlarda vergi, harç, katılım payı gibi ödemelerle karşı karşıya kalarak içme ve kullanım suyu gibi hizmetler için büyük ücretler ödemek zorunda olacaktır. Bu durum, kırsal alanlarda üretimi ve yaşamı olumsuz yönde etkileyecek ve kentsel alanlara göre daha yaygın görülen yoksulluğun daha da derinleşmesine neden olacaktır. Böylelikle zaten var olan kırdan kente göç baskısı, şiddetini daha da arttıracaktır (Adıgüzel, 2012: 160-161).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE YENİ YEREL DİZGE

1. HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bu bölümde Hatay Büyükşehir Belediyesi, tarihi gelişimi ve kentsel yapısı ile ilgili bilgi verilmiş olup daha sonrasında 6360 sayılı Yasa'nın Hatay Büyükşehir belediyesi üzerindeki etkisi anlatılmak istenmiştir.

1.1.Hatay İli'nin ve Antakya Kentsel Alanının Genel Özellikleri

Sınır ili olarak da bilinen Akdeniz Bölgesinde bulunan Hatay, Akdeniz iklimine sahiptir. Batısında İskenderun Körfezi ve ilin Doğu ve Güneyinde Suriye bulunmaktadır. Kuzey-Güney yönünde ise Amanos (Nur) dağları ile çevrilidir. Yerleşke olarak Hatay, El Bekaa Vadisine kadar uzanan çöküntü alanı üzerinde bulunmaktadır. Hatay için Türkiye'nin Ortadoğu'ya bakan yüzünü oluşturmaktadır diyebiliriz. Aynı şekilde Ortadoğu'nun da Anadolu ve Avrupa'ya açılan kapısı olarak bulunmaktadır (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 30-31).

Hatay, gerek doğal toprak ve su kaynaklarıyla gerekse de tarım üretimine elverişli iklimi ile tarih boyunca gözleri üzerine çekmiş ve insanoğlunun ilgi odağı olmuştur. Dolayısıyla geçmişten günümüze aldığı göçlerle de nüfus ve yerleşmenin yoğun olarak görüldüğü bir şehir halini almıştır. Bununla birlikte doğu-batı ve kuzey-güney yönündeki ticari yolların Akdeniz'le buluşma noktası olmuş ve bu nedenle de çok geçmiş dönemlerden itibaren kentlerin kurulması ve sürekliliği sağlaması bakımından uygun bir yer olmuştur. Özellikle Amik Ovası, prehistorik dönemlerden bu günümüze kadar insan topluluklarının yoğun olarak yerleştiği ve hayatlarını idame ettikleri yerlerden biridir. Nitekim 1937, 1995–2002 yıllarında yapılan yüzey araştırmalarında toprağın bereketli olmasından kaynaklı toplam 236 yerleşmenin (höyük) varlığının ortaya çıktığı görülmektedir (Pamir, 2009: 259-260). Amik ovası ve çevresinde Alalakh (Tell Açana), Kunuluna (Tell-Tayinat), Antigonía, Anticheia (Antakya), Asi deltası çevresinde Sabuniye, Al Mina ve SeleukeiaPieria, Arsuz-Erzin arasındaki kıyı kesimde ise Rhosos (Arsuz), Myriandros veya Myriandos

(İskenderun), Kinet Höyük (Dörtyol) ve Issos (Erzin) tarihsel süreçte Hatay'daki belli başlı kentlerdir (Pamir, 2009: 259-260).

Hatay'ın geçmişine bakıldığında yerleşim alanlarının en eski dönemlerini oluşturmaktadır. Hatay'a bağlı olan Antakya ilçesinin kuruluşunun ise antik dönemlere kadar uzanmaktadır. Tarihte kentin, Büyük İskender'in komutanlarından Nikatoreleukos tarafından babası Antiochus'un anısına M.Ö. (Milattan Önce) 300 yılında kurulduğu bilgisi geçmektedir. Antakya'nın tarihi incelendiğinde birçok deprem, yaşanan savaşlar ve birçok kez el değiştirdiği görülmektedir. Bütün bu yaşadığı savaşlara ve değişimlere rağmen çok önemli tarihsel bir mirası da günümüze kadar taşıyabilmiştir. Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurulurken, İskenderun Sancağı Misak-ı Milli sınırları içerisinde olmasına rağmen ülkemiz toprakları dışında kalmıştı. 1936 yılında bizzat Mustafa Kemal Atatürk, İskenderun Sancağı'nın adını, "Hatay Sancağı" olarak değiştirmiştir ve "Hatay" sözcüğü böylelikle Türkçeye kazandırılmıştır. Bu Sancak, 7 Eylül 1938'de bağımsızlığını ilan ederek, "Hatay Devleti" adı ile kurulmuştur. Bunun ardından da 29 Haziran 1939 tarihinde toplanan Hatay Millet Meclisi Türkiye'ye katılma kararı almıştır. Sonrasında 7 Temmuz 1939 tarihinde de 3711 sayılı Kanunla birlikte Hatay Vilayeti resmen kurulmuştur (Tekin, 2008: 321).

Hatay her yönden yapısı gereği eşine az rastlanır tarım, sanayi, turizm, doğa, tarihsel ve kültürel zenginlikler vb. özellikleri içinde barındırmaktadır. Bu özelliklerinin bulunmasına rağmen günümüzde istenilen gelişime ulaşamamıştır. Hatay, il nüfusunun büyüklüğü açısından 13. sırada, nüfus yoğunluğu bakımında da 6. sırada yer almaktadır. İl ve ilçe merkezi nüfusu açısından ise 16. sırada bulunmaktadır (Tek, 2009: 351-372).

Hatay bulunduğu konumu itibariyle Anadolu'nun en güneyinde yer almaktadır ve sınır ili unvanını almaktadır. Dolayısıyla önemli bir ticaret ve transit merkezi haline gelmiştir. Bununla birlikte İskenderun Limanına ve Cilvegözü ve Yayladağı giriş-çıkış sınır kapılarına sahip olup geçiş güzergâhı oluşturmaktadır. Yüzölçümü 5.867 km² olup, nüfus yoğunluğu ise 259 kilometrekaredir. Nakliye filosunda sıralamada İstanbul'un bir gerisinde yer almaktadır. İskenderun firmaları büyük sanayi kuruluşları listelendiğinde ilk 500'ün içerisinde yer almaktadır. Hatay İli'ni ekonomik açıdan incelediğimizde, başta tarım olmak üzere ticaret ve sanayi düzenine sahip olduğunu

görmekteyiz. Adını sonradan kurutulmuş olan Amik Gölü'nden almış olan Amik Ovası, bölgenin önemli tahıl ambarlarından. İskenderun'da Türkiye'nin en büyük demir-çelik işletmesi bulunmaktadır. Hatay İli, ülke sanayisine ve ekonomisine katkısı bakımından son dönemlerde büyük bir yükselişe geçmiştir. TÜİK (2012) verilerine göre, ülke ihracatına katkıda tüm iller arasında 9. sırada bulunurken, ithalatta 7. sırada, gelişmişliğin önemli bir göstergesi olan elektrik tüketiminde de ise 8. sırada bulunmaktadır (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 30-31).

Antakya, Hatay denince akla ilk gelen yerdir. Antakya tarihi ve yapısal olarak eşsiz bir güzelliğe sahiptir. Çünkü tarihte ilk olarak Antakya kenti kurulmuştur. Antakya, Dünyanın en eski yerleşimlerinden. Antakya geçişin uygarlıklarını üzerinde barındıran, planlı ve bakımlı haliyle 'Doğunun Kraliçesi' unvanını taşımaktadır. Uzun yaşamı boyunca Pers, Arap, Haçlı, Selçuklu, Osmanlı ve Fransız egemenliği altında kalmıştır. Batı ve Doğu uygarlıkları karmasıdır; Hellenizmin ayrıcalıklı özelliklerini taşır. Hatay'da toplumsal yapıya bakıldığında, heterojen bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Hatay, farklı din, kültür ve etnisiteye sahip insanların bir arada yaşadığı bir yerdir. Kent dinsel olarak, üç dinin ve farklı mezheplerin bir arada yaşadığı, farklı dillerin konuşulabildiği bir yapıya sahiptir. Yahudi, Hıristiyan (Katolik, Ortodoks, Süryani, Ermeni), Müslüman (Sünni, Alevi, Türk, Arap, Türkmen, Çerkes) olarak oluşturdukları birlikte yaşama kültürü kentin dokusuna işlemiştir. Antakya, cami, kilise ve havranın, aynı mahallede, bir arada bulunduğu nadir kentlerden bir tanesidir. İnanç turizminin önemli merkezlerinden biri olarak bilinmektedir. İlk mağara kilise, Hıristiyanların hac mekânı olan St. Pierre Kilisesi de Hatay'da bulunmaktadır. Çok kültürlü, çok kimlikli yapısı ile modern yaşam anlayışına ve farklılıklara saygı ve hoşgörüyü sahiptir. Hatay, uygarlıkların birleştiği uyum içindeki *hoşgörü kenti* olarak da bilinmektedir. Kent, kültürel, tarihi, dini kimliği ve sosyal yapısı ile bir dünya kenti niteliğindedir (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 36).

1.2.Hatay ve Antakya Kentsel Alanının 6360 Öncesi Yerel Yönetim Yapısı

19. Yüzyılda Antakya Halep eyaletine bağlı bir kazaydı ve kendisine bağlı dört nahiye (Süveydiye, Cebel-i Akra, Kuseyr ve Altınözü) ve 310 köy bulunmaktaydı. 19. yy'nin sonlarına doğru toplam nüfusunun 23.500 olarak tahmin edilmektedir (Kara, 2005: 98). Sonrasında Temmuz 1939 tarihinde de 3711 sayılı Yasa ile Hatay Vilayeti

kurulduktan sonra, Hatay'ın uzun dönem yerel yönetsel yapısı değişmemiştir. Hatay Vilayeti kurulurken, merkez ilçe Antakya ile birlikte toplam 9 ilçesinin olduğu görülmektedir. Bu ilçeler: Antakya, İskenderun, Adana İli'ne bağlıyken Hatay İli'ne bağlanan Dörtyol ve Erzin, Kırıkhan, Yayladağı, Reyhanlı, Belen ve Hassa ilçeleridir. Hatay'ın 1940 yılında yapılan nüfus sayımından günümüze kadar düzenli bir nüfus gelişimine sahip olduğu görülmüştür. 1940 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, Antakya (merkez) ilçesi, kent nüfusunun toplam nüfus içindeki yeri açısından, Kırıkhan, İskenderun ve Reyhanlı'dan sonra 4. sırada yer almaktadır. Antakya İlçesi içerisinde, 1945 yılında Altınözü, 1948 yılında ise Samandağ ilçeleri kurulmuştur. Hatay İlinde 6360 sayılı Yasa öncesinde 12 ilçeye sahipti. Yine 6360 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önce kırsal nüfusunun büyüklüğü açısından Hatay Türkiye'de ikinci sırada yer almaktaydı (Adıgüzel, 2014: 56,57).

Tablo 1
6360 Sayılı Yasa Öncesinde Hatay İli'ndeki Yönetim Birimleri

6360 Öncesi Hatay İlindeki Yönetim Birimleri				
İlçe	Bucak	Belde Beld	Köy	Mahalle
Antakya	5	21	70	43
Altınözü	3	3	42	2
Belen	-	-	11	6
Dörtyol	2	6	6	7
Erzin	-	-	10	10
Hassa	2	5	28	6
İskenderun	2	13	37	28
Kırıkhan	2	1	56	16
Kumlu	-	-	13	3
Reyhanlı	-	-	31	16
Samandağ	2	12	31	9
Yayladağı	3	3	33	3
Toplam	21	64	368	149

Kaynak: Adıgüzel, Ş. ve Tek, M. (2011), "Büyükşehir Belediyesi Olma Sürecinde Antakya Metropolitan Alanında Yerel Siyaset", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:20, Sayı 4, s. 73-95.

6360 sayılı Yasa düzenlemeleri öncesinde, özellikle o dönem merkez ilçe konumunda olan Antakya için kentsel alanlardaki belediye yoğunluğu çok büyük önem arz etmektedir. O dönemde Antakya Merkez İlçesi'nde 21 belde belediyesi ve 70 köy bulunmaktaydı ve bu durum, Antakya kentsel alanı ve çevresinin çok ciddi

“yönetilememe sorunu” yaşamasına neden olmaktadır. 6360 sayılı Yasa ile tüzel yapıları sona erdirilen belde belediyelerinin büyük bölümü Antakya kentsel alanı ve Samandağ-Antakya-Kırıkhan aksı üzerinde yer almaktadır. Antakya merkezinde bulunan ve tüzel yapıları sonlandırılmış olan belde belediyelerinin ikisi dışındaki tümü, Antakya kentsel alanı içerisindeydi ve mesafe olarak il merkezine yakın konumları nedeniyle de Antakya Belediyesi’nin hareket alanını çevreleyen bir işleve sahiptiler. Antakya kentsel alanında yaşanmış olan “yönetilememe sorunu”, İskenderun-Dörtyol aksı üzerinde yoğunluk kazanan belde belediyeleri nedeniyle İskenderun ve Dörtyol kentsel alanlarda da sorun teşkil etmekteydi (Adıgüzel ve Karakaya, 2017: 37).

1.3.Hatay’da Büyükşehir Belediyesi Kurulması ve Hatay’ın Yerel Yönetim Yapısı Üzerine Etkileri

6360 sayılı Yasa Hatay İli’nin de yerel yönetim yapısının önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur. Yasa ile Hatay’da büyükşehir belediyesi kurulması ve sınırlarının ilin mülki sınırı ile örtüştürülmesi yönetsel yapı sorunları olarak değerlendirilmektedir. 6360 sayılı yasa kapsamında, Hatay’da il özel idaresi, belde belediyeleri ve köy yönetimlerinin tüzel kişiliklerine son verilmiştir. Hatay’da Antakya, Arsuz, Defne ve Payas ilçeleri kurulmuş, bununla birlikte ilçe sayısı 15’e yükselmiştir.

Tablo 2
Hatay İli’nde Kurulan Yeni İlçeler

İlçe	Bağlanan Belde Belediyesi Sayısı	Bağlanan Mahalle Sayısı	Bağlanan Köy Sayısı
Antakya	12	41	42
Arsuz	7	-	25
Defne	10	4	23
Payas	-	-	3

Kaynak: 6360 sayılı Yasa

6360 sayılı Yasa ile 2014 yerel seçimlerinden sonra 29 belde mahalleye dönüştürülmüş ve yeni kurulmuş olan ilçelere bağlanmıştır. Bu kapsamda, daha önce merkez ilçeye bağlı olan 12 belde belediyesi yeni kurulmuş olan Antakya İlçesi’ne bağlanmıştır. Bununla birlikte merkez ilçe sınırları içerisinde bulunan sekiz ve Samandağ ilçesi sınırları içerisinde bulunan iki belde belediyesi de yeni kurulmuş olan Defne İlçesi’ne bağlanmıştır. Son olarak daha önce İskenderun İlçesi sınırları içerisinde olan yedi belde belediyesi de yeni kurulmuş olan Arsuz İlçesi’ne

bağlanmıştır. Ayrıca, merkez ilçeye bağlı Şenköy Belediyesi Yayladağı İlçesi'ne bağlanırken bazı ilçelerin sınırlarında da önemli değişiklikler yapılmıştır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 6360 Sayılı, 2012).

Tablo 3
6360 Sayılı Yasanın Hatay İlindeki Yönetim Birimlerine Etkileri

Hatay	İlçe	Tüzel Kişiliği Kaldırılan			Mahalle Sayısı		
		Bucak	Belde	Köy	6360	6360	Yeni
1	Antakya	5	21	70	43	91	134
2	Altınözü	3	3	42	2	45	47
3	Belen	-	-	11	6	11	17
4	Dörtyol	2	6	6	7	12	19
5	Erzin	-	-	10	10	10	20
6	Hassa	2	5	28	6	33	39
7	İskenderun	2	13	37	28	50	78
8	Kırıkhan	2	1	56	16	57	73
9	Kumlu	-	-	13	3	13	16
10	Reyhanlı	-	-	31	16	31	47
11	Samandağ	2	12	31	9	43	52
12	Yayladağı	3	3	33	3	36	39
Toplam		21	64	368	149	432	581

Kaynak: Adıgüzel, Ş. ve Tek, M. (2011), "Büyükşehir Belediyesi Olma Sürecinde Antakya Metropoliten Alanında Yerel Siyaset", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt:20, Sayı 4, s. 73-95

2014 yılı Mart ayında yapılmış olan yerel seçimlerle birlikte uygulanmaya başlanan, 6360 sayılı Yasa doğrultusunda yapılmış olan düzenlemeler ile Hatay'da 21 bucak ile 64 belde belediyesinin ve 368 köyün tüzel kişiliği sonlandırılmıştır. 6360 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden ve uygulanmadan önce Hatay İli kentsel alanlarında toplam 149 mahalle bulunurken, 64 belde belediyesi ve 368köy yönetiminin yasa gereğince mahalleye dönüştürülmesi ile birlikte Hatay İli'nde mahalle sayısı toplam 581'e ulaşmıştır (6260 Sayılı Kanun, 2012).Hatay'ın yönetim dizgesi 6360 sayılı Yasa ile diğer kurulmuş olan büyükşehir belediyelerindeki gibi tamamen değişmiştir.

1.4. Büyükşehir Belediyesi Kurulmasının Hatay'da Yerel Temsil ve Katılım Üzerine Etkileri

6360 sayılı Yasal düzenlemenin diğer büyükşehir belediyelerinde olduğu gibi Hatay yerel siyasetine de iki şekilde etkili olmuştur. İlki il sınırlarının büyükşehir sınırları, seçim çevrelerinde ölçek genişletilmesinin yani ilçe sınırlarının ilçe belediye

sınırları ile eşleştirilmesinin büyükşehir ve ilçem belediyesi seçim sonuçları üzerinde farklı bir etki yaratmış olmasıdır. Bir diğeri ise yeni kurulan ilçeler ve buna koşut olarak bazı yerleşim birimleri sınırlarının değiştirilmesinin, ilçe belediyesi seçim sonuçları üzerine etkisi şeklindedir (Adıgüzel ve Karakaya, 2017: 38-39).

6360 sayılı Yasa ile Hatay İli, büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlamış ve 6360 sayılı yasa gereğince hizmet alanı da il mülki sınırları olmak üzere genişlemiştir. Daha önceleri il özel idaresinin üstlendiği belediye sınırları dışında kalan alandaki çevre düzenlemelerini yapma görevinin, il sınırlarına genişleyen büyükşehir belediyesine verilmesi ile sorumlulukları ve yetkileri artmıştır (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 40).

Yasa koyucu, önemli değişikliklerin olduğu düzenlemeyi yaparken ulusal bir düzenleme olan 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 4. Maddesinin özüne uygun bir tutum içerisinde olmamıştır. Yasa koyucu, 4. Maddenin içerdiği, *“köylerin veya köy kısımlarının birleştirilmesi yöntemiyle yeni bir belediye kurulurken halkoylamasına başvurulması”*, yasa koyucu yöntemini kaldırırken de yerel yönetimin koyulmasına benzer bir uygulama ortaya koymalıdır. Böylece yasa koyucu, aslında kendisinin 1992 yılında onaylamış olduğu Avrupa Konseyi Yerel Özerklik Şartı'nın gereğini de yerine getirmiş olurdu. Yasa koyucunun ulusal düzenlemeleri ve evrensel ilkeleri görmezden gelen bu tutumu, Avrupa Konseyi Yerel Özerklik Şartı'nın 5. Maddesinde belirtilen *“yerel yönetimlerin sınırlarında, ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz”* düzenlemesine de aykırılık göstermektedir. Bu nedenlere dayanarak yasa koyucu, ulusal düzenleme ve evrensel ilkeleri gözetmeyen bir yaklaşım içerisinde, Hatay'da yeni bir *“büyükşehir belediye dizgesi”*'nin Hatay yapısı gereği kırsal nüfusun yoğun olduğu bir yerdir. Kırsal alanlara verilen hizmetlerin sunumunda da yasa ile sorunlar çıkacağı düşünülmektedir. Bilindiği gibi Hatay, 6360 sayılı düzenleme öncesinde, kırsal nüfusunun büyüklüğü açısından Türkiye'de 2. sırada, kırsal nüfusun toplam nüfusa oranı açısından da % 49.94'lük bir oran ile 8. sırada bulunmaktaydı. Bu kadar büyük kırsal alanın kapatılması beraberinde belirgin sorunların oluşmasına sebebiyet verecektir (Adıgüzel ve Tek, 2014).

Tablo 4
2009 Yerel Seçimleri Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe ve Belde Belediyeleri, Meclis Üye Sayıları

İlçe ve Belde Belediyeleri	Meclis Üye Sayısı	İlçe ve Belde Belediyeleri	Meclis Üye Sayısı
Altınözü-Merkez	9	Ardıçlı	9

Altinkaya	9	Küreci	9
Hacıpaşa	9	Söğüt	9
Karbeyaz	9	İskenderun-Merkez	31
Antakya/Merkez	31	Akçalı	9
Avsuyu	9	Arsuz	9
Çekmece	9	Azganlık	9
Dursunlu	9	Bekbele	9
Ekinci	9	Denizciler	11
Gümüşgöze	9	Gökmeysan	9
Güzelburç	9	Gözcüler	9
Gümüşgöze	9	Karaağaç	11
Harbiye	15	Karayılan	11
Karaali	9	Madenli	9
Karlısu	9	Nardüzü	9
Kuzeytepe	9	Sarıseki	9
Küçükdalayan	9	Üçgüllük	9
Maşuklu	9	Kırıkhan-Merkez	25
Narlıca	11	Kurtuluşoğusu	9
Odabaşı	11	Kumlu-Merkez	9
Ovakent	9	Reyhanlı-Merkez	25
Serinyol	11	Samandağ-Merkez	15
Subaşı	9	Aknehir	9
Şenköy	9	Değirmenbaşı	9
Toygarlı	9	Koyunoğlu	9
Turunçlu	9	Kuşalanı	9
Yeşilpınar	9	Mağaracık	9
Belen-Merkez	15	Mızraklı	9
Dört Yol-Merkez	25	Sutaşı	9
Altınçağ	9	Tavla	9
Karakese	9	Tekebaşı	9
Kuzuculu	11	Tomruksuyu	9
Payas	15	Uzunbağ	9
Yeni yurt	9	Yaylıca	9
Yeşilköy	11	Yayladağı-Merkez	9
Erzin-Merkez	15	Karaköse	9
Hassa-Merkez	9	Kışlak	9
Akbez	9	Yeditepe	9
Aktepe	9	TOPLAM	831

Kaynak: TÜİK, 2009 Yerel Seçim Sonuçları

Tablo 4'de 2009 seçimlerinden sonra meclis üye sayılarının gösterimi yapılmıştır. Bir sonraki tabloda 2014 yerel seçimlerinden sonraki meclis üye sayıları verilmiştir. İki seçim arasındaki meclis üye sayılarının karşılaştırılması yapılmak istenmiştir.

Tablo 5:

2014 Yerel Seçim Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe Belediye Meclisleri ve Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayıları

İlçe Adı	İlçe Belediye Meclisi Üye Sayısı	Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayısı
Altınözü	25	6
Antakya	37	8
Arsuz	25	6
Belen	15	4
Defne	31	7
Dörtyol	31	7
Erzin	15	4
Hassa	25	7
İskenderun	31	7
Kırıkhan	31	7
Kumlu	11	3
Payas	15	4
Reyhanlı	25	6
Samandağ	31	7
Yayladağı	15	4
TOPLAM	363	87

Kaynak: TÜİK, 2014 Yerel Seçim Sonuçları

Tablo 6:

2019 Yerel Seçim Sonuçlarına Göre Hatay İli İlçe Belediye Meclisleri ve Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayıları

İlçe Adı	İlçe Belediye Meclisi Üye Sayısı	Büyükşehir Belediye Meclisi Üye Sayısı
Altınözü	25	6
Antakya	37	8
Arsuz	25	6
Belen	15	4
Defne	31	7
Dörtyol	31	7
Erzin	15	4
Hassa	25	7
İskenderun	31	7
Kırıkhan	31	7
Kumlu	11	3
Payas	15	4
Reyhanlı	25	6
Samandağ	31	7
Yayladağı	15	4
TOPLAM	363	87

Kaynak: TÜİK, 2019 Yerel Seçim Sonuçları

Yerel meclislere üye olmak ve bu meclislerde aktif olarak çalışmak yerel temsilin en önemli göstergelerindedir. Tablo 4'ün yardımıyla, Hatay'da 6360 sayılı Yasa öncesindeki var olan belde, ilçe belediyeleri ve il genel meclisi üye sayıları, 2009 yerel seçim sonuçları üzerinden verilmiştir. Daha sonra da Tablo 5 yardımıyla, yeni düzenlemelerin ortaya çıkardığı büyükşehir ve ilçe belediye meclis üye sayıları 2014 yerel seçim sonuçları üzerinden meclis üyelerinin karşılaştırması yapılmaya çalışılmıştır. Sonrasında 2019 seçim sonuçları doğrultusunda Tablo 6 oluşturulmuştur. Tablo 4'de görüleceği gibi, 6360 sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önceki son yerel seçim olan 2009 yerel seçim sonuçlarına göre Hatay İli'nde bulunan ilçe ve belde belediyeleri meclislerinde toplamda 831 meclis üyesi görev yapmaktaydı. Söz konusu belde ve ilçe belediye meclislerinin temsil kabiliyetinin, belde ve ilçe belediyelerinin tüm il sathına yayılmış bir ölçekte olduğu düşüncesinden hareketle daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Hatay'da demokrasinin gelişimine büyük katkı sağladığı düşünülen meclislerin varlığı temsil ve demokrasi için önemlidir.

6360 sayılı düzenlemelerle yasa koyucu, Hatay İli ölçeğinde temsil kabiliyeti yüksek olan söz konusu yerel birimleri kapatarak, yeni bir yerel yapı yaratmıştır. Hatay'da yeni yerel yapının ürünü olan yerel meclisler, Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisi ve 15 ilçe belediye meclisidir. Yeni yerel dizgeyle girilmiş ilk yerel seçim olan 2014 yerel seçim sonuçlarına göre, Tablo 5'de görüldüğü gibi, tüm Hatay İli'nde bulunan ilçe belediye meclislerinde toplam 363, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi'nde ise 87 üye görev yapmaktadır. Bununla birlikte 2019 yerel seçimleri ile yeni yapılan düzenlemenin ardından yapılan ikinci seçim sonuçları da 2014 seçimleri ile aynı değerlere sahiptir.

6360 sayılı Yasa ile belediye meclislerin kapatılması ve sonrasında oluşan meclis üyelerindeki azalmayı telafi amacıyla, ilçe belediyelerinin meclis üye sayıları arttırılmıştır. Fakat 2009 yılı yerel seçim sonuçları sonucunda oluşan meclis üye sayıları ile karşılaştırıldığında büyük farklar söz konusudur. 2009 yılındaki seçim sonrasında, Hatay geneline bakıldığında yerel halkı temsilen 831 belde ve belediye meclisi üyesi ve 53 il genel meclisi üyesi olmak üzere toplam 884 üye bulunmaktaydı. 6360 sayılı Yasa sonrasındaki seçim sonuçlarına bakıldığında ise; büyükşehir belediye meclisinde 87 ve ilçe belediye meclislerinde 363 üye olmak üzere toplam 450 meclis üyesi bulunmaktadır. Açık bir şekilde görüldüğü gibi, yeni düzenlemeyle Hatay İli genelindeki meclis üye sayılarında somut bir değişim görülmektedir. Meclisler yerel

halkın temsil ve katılımının somut göstergesi olarak değerlendirildiğinde, katılım ve temsilin somut göstergesi olan meclislerdeki üye sayılarındaki azalmanın yerel temsil ve yönetsel katılımı önemli ölçüde etkilemiş olduğunu söylemek mümkündür. Halka en yakın hizmet birimlerinin kapatılmış olması, kamusal hizmetlerin halka en yakın birimlerce yerine getirilmesi anlamını da içinde barındıran yerellik ilkesinin önemli ölçüde yara almasına neden olmuştur denilebilir. Bu durum yukarıda gösterilen tablolarda da açık bir şekilde belirtilmiştir. Yerel halkın sorunlarının dile getirildiği ve çözüme ulaştırıldığı meclislerin sayılarındaki azalmanın mevcut kalan meclislerdeki üye sayılarının arttırılması ile çözülemeyeceği açık bir şekilde görülmektedir (Adıgüzel, 2018: 1-28).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

6360 SAYILI YASA'NIN HATAY'DA TEMSİL VE KATILIMA ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, Hatay İli'nde yerel düzeyde yönetimden sorumlu olan Hatay Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyeleri meclis üyelerine yönelik olarak yapılmış olan alan araştırması ve bu araştırmanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

1. ALAN ARAŞTIRMASININ KONUSU VE ÖNEMİ

Yerel yönetimler halkın sorunlarının en doğru ve en yakından çözüm bulabilmesi özelliğinden dolayı merkezi yönetim için büyük önem arz etmektedir. Halkın yönetime katılımı ve yönetim içerisinde demokratikleşmeyi sağlamak için var olması gerek yönetim birimidir. Halkın daha istekli ve devleti için özverili olabilmesi bir bakıma yönetimle iç içe olması ile alakalıdır. Halk yönetimden, yönetim şeklinden haberdar olduğu sürece yönetene daha yakın bir ilişki kuracaktır. Daha gelişmiş, ileriye dönük, demokratik ve kalkınmış bir yönetim için yerel yönetimler ve bu yönetimler içinde aktif katılım ve temsil anlayışı büyük önem arz etmektedir.

Çalışmamızın alan araştırması bölümünde, Hatay İli düzeyinde temsil ve katılım ile ilgili sorunlar ve 6360 sayılı Yasa'nın, Hatay İli düzeyinde temsil ve katılım üzerine etkileri, yerel meclislerde halkı temsil eden meclis üyeleri yönelik yapılmış olan anket ve görüşme yöntemiyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda yasanın temsil ve katılım ile ilgili sorunları ve yasanın temsil ve katılım üzerindeki etkilerini somut bir şekilde yaşamış ve gözlemiş olan Hatay Büyükşehir Belediyesi meclis üyeleri ile ilçe belediyeleri meclis üyeleri ile önceden hazırlanmış olan, anket soruları kullanılarak görüşmeler yapılmış ve yeni veriler oluşturulmaya çalışılmıştır. Görüşmeler yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleşmiştir, çünkü bazı anket soruları uzun cevaplar gerektirmiştir. Bu doğrultuda, anket soruları, farklı konuları olan Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisi üyeleri ile Antakya, Defne, Kırıkhan, Reyhanlı, Belen, Kumlu vb gibi ilçe belediye meclisi üyelerine yöneltmiştir.

2. ALAN ARAŞTIRMASININ EVRENİ VE YÖNTEMİ

Alan araştırmasının konusu ve önemi başlığı altında da vurguladığımız gibi, “yerel yönetimlerde temsil ve katılım” konusu yerel yönetimlerin varlığı açısından önemli bir olgudur. Büyükşehir belediyeçiliği açısından çok önemli değişimleri beraberinde getiren son yasal düzenleme olan 6360 sayılı Yasa’nın temsil ve katılım üzerine etkileri önemli olduğu kadar teknik bir konudur ki bu nedenle çalışmamızın alan araştırması, bu konunun içinde olan ve yasanın etkilerini somut bir şekilde yaşamış olan meclis üyeleri üzerinden gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle çalışmamızda, halka yönelik bir anket çalışmasından ziyade, temsil ve katılım konusunda belli düzeyde bilgi birikimine ve donanıma sahip olduğu düşünülen ve bizzat yerelde halkı temsil eden yerel meclis üyelerine yönelik bir alan araştırması tercih edilmiştir. Bu kapsamda, tasarlanan evren üzerinden, bu evreni temsil edebileceği düşünülen bir örneklem oluşturulmuş ve bu çerçevede araştırmamız gerçekleştirilmiştir.

Bilindiği gibi, nitel araştırmalarda üç tür veri toplama yöntemi vardır; “görüşme”, “gözlem” ve “yazılı doküman ve belgelerin analizi.” Çalışmamızın kuramsal bölümleri yazılı doküman ve belgelerin analizi yöntemi kullanılarak oluşturulurken, alan araştırması bölümünde ise önceden hazırlanmış anket soruları kullanılarak yeni veriler oluşturulmaya çalışılmıştır. Anket soruları verili kurumlardaki yetkililere uygulanmış ve anket sorularının cevapları yüz yüze görüşmeler yapılarak alınmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise bu yöntemle elde edilmiş olan verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Ancak alan araştırması aşamasında, Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclis üyeleri ve ilçe belediyeleri meclis üyelerine yönelik görüşme ve anket sürecinde bazı üyelerinin anketleri cevaplamaktan kaçındıkları, uzun cevaplar gerektiren soruları cevaplamak istemedikleri, bazı meclis üyelerinin ise “biz doldurur, sonra veririz” diyerek görüşme ve anketi geçiştirmek istedikleri gözlenmiştir. Bazı meclis üyelerinin meclise uğramamaları, anket uygulanan meclis üye sayısının sınırlı kalmasına neden olmuştur. Bu anketin bilimsel bir çalışma olduğu anlatılmasına rağmen, meclis üyelerince şüpheyle bakılarak bir kısmının anket sorularına cevap vermekten kaçınmaları araştırmamızın sınırlılıkları arasında değerlendirilebilir. Bu sınırlılıklara

rağmen toplam sayıları 450 olan meclis üyeleri arasından 150 meclis üyesi ile görüşmeler yapıp, anket uygulanabilmiştir.

3. ALAN ARAŞTIRMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu başlık altında, alan araştırması kapsamında Hatay Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediye meclisi üyelerine yönelik olarak yapılmış olan anket uygulamaları sonucunda elde edilmiş olan veriler değerlendirilmiştir. Anket yapılırken meclis üyeleri ile birebir görüşme yapılmış ve yapılan görüşme sonrasında görüş ve önerilerde bulunulmuştur. Araştırmada anket yöntemi uygulanmıştır. Yapılan anket çalışması birebir görüşme ile olduğunda görüşme yöntemi de etkili olmuştur. Elde edilen veriler tablolar oluşturularak düzenlenmiş ve yüzdeler hesaplama yöntemi ile değerlendirmeye alınmıştır. Tablolarda, büyükşehir belediye meclis üyelerinin 6360 sayılı Yasa'ya ve bu yasanın Hatay'a yansımaları konusunda bakış açılarının ilçe belediyeleri meclis üyelerinden farklı olabileceği, bunun yanında söz konusu yasaya ve yasanın Hatay'a yansımalarına yönelik bakış açılarının, genel iktidardan yana olan siyasi partilere (AKP, MHP) mensup belediye meclis üyeleri ile muhalefette bulunan siyasi partilere (CHP, İYİ Parti vb.) mensup belediye meclis üyelerinin farklı olabileceği düşüncesinden hareketle üç ayrı sütun oluşturulmuştur. Elde edilen veriler, SPSS versiyon 21.0'den yararlanarak analiz edilmiştir.

3.1. Ankete Katılan Meclis Üyelerinin Kişisel Özellikleri

Burada ankete katılanların yaş, cinsiyet, öğrenim durumu ve hangi partiye mensup oldukları değerlendirilmiştir.

Tablo 7:

Ankete Katılan Meclis Üyelerinin Yaş, Cinsiyet, Doğum Yeri, Öğrenim Durumu ve Meslekleri

DEĞİŞKEN	DEĞER ARALIĞI	KİŞİ	%
Yaş	26-35	1	0,6
	31-39	21	14
	40-49	37	24,7
	50-59	62	41,3
	60 üstü	29	19,3
Cinsiyet	Erkek	139	92,7
	Kadın	11	7,3

Tablo 7. (Devamı)

Öğrenim Durumu	Okur-Yazar	0	0
	İlköğretim	16	10,7
	Lise	40	26,7
	Önlisans	12	8
	Lisans	62	41,3
	Lisansüstü	20	13,3
Mecliste Temsil Ettiğiniz Parti	AKP	74	49,3
	MHP	28	18,7
	CHP	42	28
	İYİ PARTİ	6	4
TOPLAM	450	150	33,3

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Yaş: Ankete katılan BŞB ve ilçe belediye meclis üyelerinden 150 katılımcının yaş ortalamalarına bakıldığında, genellikle orta yaş grubunda birikme olmuştur. En yüksek yaş aralığı % 41,3 ile 50-59 yaş aralığı olan orta yaşta birikme olmuştur. Daha sonraki çoğunluk olan % 24,7 ile 40-49 yaş aralığında olanlardır. Tabloda görüldüğü gibi, meclis üyeleri genellikle orta yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Orta yaş üstündeki çoğunluktan az olan %14 ile 31-39 yaş aralığında olanlarda orta yaş grubuna eklenirse, meclis üyelerinin tamamı orta yaş grubundadır denilebilir. 26-35 yaş arasında yok denecek kadar az kişinin olması, yerel yönetimlerde genel olarak orta yaş ve üstü kimselerin seçildiğini göstermektedir..

Cinsiyet: BŞB ve ilçe belediyeleri meclis üyelerine sorulan sorular doğrultusunda 87 meclis üyesinden, ankete cevap veren 150 kişinin, 139'u erkek 1'i ise kadındır. Meclisteki erkek üyeler % 92,7 oranında ezici çoğunluğa sahiptir. Bu da kadınların yerel meclislerde çok az temsil edildiğini göstermektedir. Ankete sadece bir kadın üye cevap vermiştir.

Öğrenim Durumu: BŞB ve ilçe belediyesi meclis üyelerinden araştırmaya katılan meclis üyelerinin eğitim durumu ele alındığında ise görülmektedir ki en yüksek oran, % 41,3 ile lisans; ikinci olarak, % 26,7 ile lise gelmektedir. Bununla birlikte %13,3 ile lisansüstü ve % 8 ile önlisans düzeylerindeki oranlar dikkate alındığında, meclis üyelerin eğitim düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna rahatlıkla varılabilir. Bu da temsil ve katılım için gerekli alt yapının var olduğunu gösterir.

Temsil ettikleri partiler ve görev süreleri: Ankete katılanların % 49,3 AKP üyesi, % 28 CHP üyesi, % 18,7 MHP üyesi ve % 4'ü ise İYİ Parti üyesidir. Meclis

üyelik süreleri değerlendirildiğinde ise çoğunluğun 31 Mart 2019 seçimlerinden bu yana, bir dönemdir meclis üyeliği yapmakta olduğu görülmüştür.

3.2. Katılım ve Temsile İlişkin Sorular

Tablo 8.

Halkın Yerel Yönetime Katılımını Sağlayan En Önemli Yöntemler

DEĞİŞKEN	SAYISAL DEĞER		
	BŞB	AKP+MHP	CHP+İYİ Parti
Halkın meclis toplantılarına katılmaları	13	46	22
Kent konseyleri	2	6	11
İhtisas komisyonları	0	0	1
Halk oylaması	23	51	20
Danışma kurulları, yurttaş kurulları	0	1	1
Halk toplantıları	22	54	28
Yerel kamuoyu yoklamaları	17	5	9
İnternet üzerinden görüş alma	4	7	4
Yuvarlak masa toplantıları	1	3	0

Bu soruda, meclis üyelerinin halkın yönetime katılmalarını değerlendirirken birden fazla seçenek seçilebileceği belirtilmiştir.

Anket sonucunda ankete katılan BŞB Meclisi üyelerinin çoğunluğu “halkoylaması”, “halk toplantıları”, “yerel kamuoyu yoklamaları” ve “halkın meclis toplantılarına katılımı” yöntemlerini en etkin katılım aracı olduğunu düşünmektedirler. Fakat yine ankete katılan üyeler, halkın, meclis toplantılarına özellikle de ilçe belediyeleri meclis toplantılarına hiç katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Halkın meclis toplantılarına bazı zamanlar geldiğini belirtmişlerdir. Fakat gelen vatandaşların meclis toplantılarına, dinlemek için değil de “bir isteği konusunda meclis üyesinden ricada bulunmak amacıyla” geldiklerini beyan etmişlerdir.

Çoğunluğunu AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyelerinin oluşturduğu katılımcılar “halk toplantıları”, “halk oylaması” ve “halkın meclis toplantılarına katılmasının”, katılımın en önemli yöntemleri olduğunu belirtmiştir. Meclis üyeleri

yapılan görüşmede halk toplantıları ile halkın istekleri daha ayrıntılı görüşülmekte ve talepleri değerlendirilen halk yönetime katılım konusunda daha istekli olmaktadır. Bununla birlikte halk oylaması ile doğrudan halkın katılımı sağlanmaktadır. Son olarak halkın toplantılara katılımının olması yerel yönetimlerde katılım için önemli bir göstergesi olduğu belirtilmiştir.

Çoğunluğunu CHP ve İYİ Parti’li ilçe belediye meclis üyelerinin oluşturduğu katılımcılar meclis üyeleri halkın yönetime katılmalarını değerlendirirken, üyelerin çoğunluğu “halkın toplantılara katılımları”, “halk oylaması” ve “halk toplantılarının”, en etkin yönetime katılım yolları olarak görmüşlerdir. Halkın daha aktif şekilde yerel yönetim içinde olabilmesi için halk ile toplantılar düzenlenmeli ve halkın yapılan toplantılara katılımı sağlanmalıdır. Meclis üyeleri görüşlerini bu doğrultuda belirtmekle birlikte, bu konularda hem meclisin hem kenttaşların yeteri kadar özveride bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9.

Belediye Meclisleri Gerçek Bir Karar Organları Olup Olmadığının Gösterimi

Sizce belediye meclisleri gerçek bir karar organları mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	18	62	73	82,9	27	81,8
HAYIR	1	3,4	7	7,9	2	6,1
KISMEN	10	34,4	8	9,2	4	12,1

Tablo 9’a baktığımızda ankete katılan BŞB Meclis üyelerinin % 62 evet ve % 34,4 kısmen cevabını vermiştir. AKP ve MHP oranının fazla olduğu ilçelerin meclis üyeleri; % 82,9 evet ve % 9,2 kısmen cevabını vermiştir. CHP ve İYİ Parti ilçe belediyesi meclis üyelerine baktığımızda ankete katılanların % 81,8 evet ve % 12,1 kısmen cevabını vermiştir.

Yukarıdaki cevaplardan da anlaşılacağı gibi, katılımcıların büyük çoğunluğu “belediye meclislerinin gerçek bir karar organı olduğu” düşüncesindedirler.

Tablo 10:

Üyesi Buldukları Meclisin Bir Karar Organı Olarak Görevini Layıkıyla Yerine Getirmekte Olup Olmadığı Yönünde Değerlendirme

Sizce üyesi bulunduğumuz meclis bir karar organı olarak görevini layıkıyla yerine getirmekte midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	22	75,8	78	88,6	27	81,8
HAYIR	0	0	3	3,4	0	0
KISMEN	7	24,2	7	7,9	6	18,2

Tablo 10'da da görüleceği gibi, bu soruya BŞB meclis üyelerinin % 75,8'i evet ve % 24,2'si kısmen cevabı, AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyelerinin % 88,6'sı evet ve % 7,9'u kısmen cevabı, CHP ve İYİ Parti'li ilçe belediyesi meclis üyelerinin ise % 81,8'ievat ve % 18,2'si kısmen cevabı vermiş olduğu görülmektedir.

Buradan anlaşılacağı gibi ankete katılan meclis üyeleri benzer cevaplar vermişler ve belediye meclislerinin karar organı olarak görevlerini layıkıyla yerine getirdiğini düşünmektedirler.

Tablo 11:

Meclis Üyeleri Toplantılarda Görüş ve Düşüncelerini Rahatça Söyleyebilmektedirler

Meclis üyeleri toplantılarda görüş ve düşüncelerini rahatça söyleyebilmekte midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	28	96,6	75	85,2	33	100
HAYIR	0	0	2	2,3	0	0
KISMEN	1	3,4	11	12,5	0	0

Tablo 11'dekatılımcılara,belediye meclislerinde yapılan toplantılarda katılan meclis üyelerinin görüş ve düşüncelerini rahatça dile getirip getiremedikleri sorulmuştur. Buna göre BŞB meclis üyelerinin% 96,6'sı evet ve% 3,4'ü kısmen cevabını verirken, AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyelerinin % 85,2'si evet ve % 12,5'i kısmen cevabını, CHP ve İYİ Parti'li meclis üyeleri ise % 100 evet cevabını vermiştir.

Buradan çıkaracağımız sonuç, BŞB meclisi ile CHP ve İYİ Partili meclis üyeleri daha büyük bir çoğunlukla meclis üyelerinin meclis toplantılarında görüş ve düşüncelerini rahatlıkla dile getirebildiklerini ifade ederken, AKP ve MHP’li meclis üyeleri, meclis üyelerinin meclis toplantılarında görüş ve düşüncelerini ifade etme konusunda % 85 gibi büyük bir oranda sıkıntı yaşanmadığını ifade ederken, meclis üyelerinin % 12,5’lik bir kısmı bu soruya kısmen, % 2,3’lük bir kısmı da hayır cevabını vererek, bu konuda rahat bir ortamın olmadığını ifade etmektedirler. Ancak yine de meclis üyeleri düşüncelerini rahatça dile getirebildiklerini, uyuşmazlık olması durumunda konunun tartışıldığını ve büyük oranda orta yolu bularak karar alındığını belirtmişlerdir.

Aynı şekilde AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyeleri aynı soruya % 85,2 evet ve % 12,5 kısmen cevabını vermiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi meclis üyeleri düşüncelerini rahatça dile getirebildiklerini, uyuşmazlık olması durumunda konunun tartışıldığını ve büyük oranda orta yolu bularak karar alındığını belirtmiştir.

Tablo 12:

Halkın Meclis Toplantılarına Katılma Oranlarının Değerlendirilmesi

Sizce halkın toplantılara katılma oranları yeterli midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	0	0	4	4,5	0	0
HAYIR	28	96,6	72	81,8	29	87,9
KISMEN	1	3,4	12	13,6	4	12,1

Halkın meclis toplantılarının katılma oranlarının verildiği tabloda, ankete katılan BŞB Meclis üyelerinin % 96,6’sı hayır cevabını verirken % 3,4’ü kısmen cevabını vermiştir. AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyeleri aynı soruya % 81,8 oranında hayır cevabını verirken, % 13,6 oranında kısmen cevabını vermiştir. CHP ve İYİ Parti’li ilçe belediyeleri meclis üyeleri aynı soruya % 87,9 oranında hayır cevabını verirken % 12,1 oranında kısmen cevabını vermiştir.

Meclis üyeleri yerel halkın yapılan toplantılara katılmadığını görüş ve taleplerini belirtmek için üyelerin yanlarına geldiklerini fakat toplantılara girmediklerini belirtmişlerdir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde halkın meclis toplantılarına katılımlarının yetersiz olduğu kanaati oluşmuştur.

Tablo 13:

Halkın Meclis Toplantılarına Katılmasının Yüksek Olması, Yerel Düzeyde Katılımın Göstergesidir

Halkın meclis toplantılarına katılmasının yüksek olması, yerel düzeyde katılımın göstergesi midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	7	24,1	66	75	18	54,5
HAYIR	4	13,7	10	11,3	6	18,1
KISMEN	18	62	12	13,6	9	27,3

Tablo 13'e göre, BŞB meclis üyelerinin % 24,1'i evet cevabını verirken % 13,7'i hayır, % 62'si ise kısmen cevabı vermiştir. Meclis üyelerinin büyük bir kısmı meclis toplantılarına katılım ile yerel yönetime katılımın doğru orantılı olduğunu düşünse de yeterli bir katılım yöntemi olmadığını düşünmektedir.

AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyeleri de halkın toplantılara katılması yerel düzeyde katılımın göstergesi olarak görmüştür. Ankete katılan meclis üyelerinin % 75'i evet cevabını verirken % 11,3'ü hayır cevabını vermiştir. Kısmen ise % 13,6'da kalmıştır.

CHP ve İYİ Parti'li meclis üyelerine göre halkın toplantılara katılması yerel düzeyde katılımın göstergesi olarak görülmüştür. Ankete katılan meclis üyelerinin % 54,5'i evet cevabını verirken, % 18,1'i hayır, % 27,3'ü ise kısmen cevabını vermiştir.

Bu soruda BŞB meclis üyeleri ile ilçe belediyeleri meclis üyelerinin görüşlerinin ayrıştığı gözlenmiştir. BŞB meclis üyeleri "halkın meclis toplantılarına katılımının yüksek olmasının katılımın bir göstergesi olduğu" düşüncesine büyük oranda katılmazken, ilçe belediyesi meclis üyeleri bu görüşe büyük ölçüde katılmaktadırlar.

Tablo 14:

Sivil Toplum Örgütleri ve Mahalle Muhtarlarının Katılımları Yeterlidir

Sivil Toplum Örgütleri ve Mahalle Muhtarlarının Katılımları Yeterlidir						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	0	0	6	6,8	0	0
HAYIR	29	100	67	76,1	30	90,9
KISMEN	0	0	15	17	3	9,1

Tablo 14’de BŞB Meclis üyeleri sivil toplum örgütleri ile mahalle muhtarlarının yıl içinde yapılan toplantılara katılımları değerlendirilmiştir. Buna göre ankete verilen cevapların % 100’ü hayır olmuştur. Buradan anlaşılacağı gibi mahalle muhtarları ve sivil toplum kuruluşlarının toplantılara katılma oranları yeterli görülmemiştir.

Aynı şekilde AKP ve MHP’li meclis üyeleri, sivil toplum örgütleri ile mahalle muhtarlarının yıl içinde yapılan toplantılara katılımları ile ilgili soruya; % 17 kısmen, % 6,8 evet ve % 76,1 hayır cevabını vermiştir. Meclis üyelerinin genel görüşü muhtarların katılımlarının olmadığı yönündedir. Bazı durumlarda muhtarların kendi isteklerini belirtmek için geldikleri belirtilmiştir. Muhtarların kendi talepleri olduğunda veya talep ettikleri konuların görüşmelerinin olduğu durumlarda meclis toplantılarına geldikleri belirtilmiştir.

Aynı soruya CHP ve İYİ Parti’li ilçe belediyeleri meclis üyeleri % 90,9 hayır ve % 9,1 evet yanıtını vermiştir. Buradan anlaşılacağı gibi mahalle muhtarları ve sivil toplum kuruluşlarının toplantılara katılma oranları yeterli görülmemiştir.

Tablo 15:
Belediye Meclisleri Hizmetlerin Yerine Getirilmesi Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerini Sürece Dahil Etmekte Değerlendirilmesi

Sizce Belediye Meclisleri Hizmetlerin Yerine Getirilmesi Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerini Sürece Dahil Edip Görüş Almakta Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	9	31	78	88,6	20	60,6
HAYIR	10	34,5	1	1,1	0	0
KISMEN	10	34,5	9	10,2	13	39,4
BU KONUYLA İLGİLİ BİLGİM YOK	0	0	0	0	0	0
DİĞER	0	0	0	0	0	0

Tablo 15’de BŞB Meclis üyeleri, meclislerde alınan kararların uygulanması sürecinde sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edilip edilmedikleri

değerlendirilmiştir. Ankete katılan üyelere alınan veriler doğrultusunda çoğunluğun % 31 evet, % 34,5 kısmen ve % 34,5 hayır cevabını vermiştir. Buradan da görüldüğü gibi sivil toplum örgütleri çoğunlukla alınan kararların uygulanması konusunda sürece dahil edilmektedir. Meclis üyeleri alınan kararlarda sivil toplum kuruluşlarının alınan kararlara dahil edildiğini belirtmişlerdir.

AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyelerinin % 88,6’sı evet, % 10,2’si kısmen cevabını vermişlerdir. Buradan da görüldüğü gibi, bu grup meclis üyeleri, sivil toplum örgütlerinin çoğunlukla alınan kararların uygulanması konusunda sürece dahil edilmekte olduğunu belirtmektedirler.

CHP ve İYİ Parti’li meclis üyeleri ise aynı soruya, % 60,6 oranında evet, % 39,4 oranında kısmen cevabı vermişlerdir.

Görüldüğü gibi, bu soruda da BŞB ile ilçe belediye meclislerinin bu konudaki düşünceleri ayrılmaktadır. BŞB meclis üyeleri, belediye hizmetlerinin sunumu konusunda sivil toplum örgütlerinin sürece dahil edilip edilmediği konusunda kararsız kalırken, ilçe belediye meclis üyeleri çoğunlukla sivil toplum örgütlerinin sürece dahil edildiğini belirtmektedirler.

Tablo 16:

Halkın Görüşlerini Alma ve Görüşleri Dikkate Alma Konusunda Hangi Etkenler Etkili Olmakta

DEĞİŞKEN	BŞB	AKP+MHP	CHP+İYİPARTİ
	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER
Görüşlerin kentin ve halkın sorunlarıyla ilgili olması	26	83	25
Görüşlerin konulara hakim uzmanlarca belirtiliyor olması	9	4	0
Sadece meclis çoğunluğunun görüşü olması	6	8	6
Meclis çoğunluğunun siyasi görüşleri ile örtüşen fikirler olması	2	5	2
Farklı siyasi fikirleri yansıtan görüşler olması	1	0	3

Tablo 16'da halkın görüşlerinin alınması ve alınan görüşlerin dikkate alınması yönünde yapılan değerlendirmede ankete katılan BŞB Meclis üyelerinin birden fazla seçeneği seçebileceği belirtilmiştir. Meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu sunulan görüşlerin kentin ve halkın sorunlarıyla ilgili olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Aynı soruya AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyeleri; büyük bir çoğunlukla sunulan görüşlerin kentin ve halkın sorunlarıyla ilgili olması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde CHP ve İYİ Parti'li ilçe belediyeleri meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu da “sunulan görüşlerin kentin ve halkın sorunlarıyla ilgili olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 17:
Meclis Üyelerine Halk Nasıl ve Ne Şekilde Ulaşır

Kenttaşlar talep ve beklentilerini size nasıl ve kimler aracılığıyla ulaştırır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Doğrudan Kenttaşlar Bize Ulaşır	25	86,2	84	95,5	27	81,8
Tanıdıkları vasıtası ile	0	0	0	0	4	12,1
Diğer meclis üyeleri ile	1	3,4	4	4,5	2	6,1
Parti vasıtası ile	3	10,4	0	0	0	0
Diğer	0	0	0	0	0	0

Tablo 17' de BŞB meclis üyelerinin verileri değerlendirildiğinde, % 86,2'si, “doğrudan kenttaşlar bize ulaşır” cevabını vermiştir. BŞB meclis üyeleri, yerel halkın meclis üyelerine ulaşma konusunda diğer yöntemler olarak, parti vasıtası ile ya da diğer meclis üyeleri ile ulaşmayı tercih etmekte olduklarını belirtmişlerdir.

AKP ve MHP'li ilçe meclis üyelerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; % 95,5 “doğrudan kenttaşlar bize ulaşır” cevabını vermiştir. Meclis üyeleri kenttaşların talep ve sorunlarını belirtmek için doğrudan kendileri ile meclise gelerek bildirdiklerini belirtmiştir. Kenttaşlar şahsen meclis üyesi ile irtibata geçemezse mecliste bulunan diğer meclis üyeleri ile taleplerini dile getirmektedir.

CHP ve İYİ Parti’li ilçe belediye meclis üyeleri ise aynı soruya, % 81,8 oranında “doğrudan kenttaşlar bize ulaşır” cevabını vermiştir. Yerel halk, meclis üyelerine ulaşma konusunda diğer yöntemler olarak tanıdıklar vasıtası ile ya da diğer meclis üyeleri ile ulaşmayı tercih etmektedir.

Tablo 18:
Belediyelerin Karar Alma Sürecinde Etkili Olanlar

DEĞİŞKEN	BŞB	AKP+MHP	CHP+İYİ PARTİ
	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER
Merkezi İktidar partisi üyeleri	47	76	29
Muhalefet partisi üyeleri	2	0	0
Sadece meclis çoğunluğunun görüşü olması		0	13
Büyükşehir belediye başkanı	32	12	0
Diğer	0	0	0

Tablo 18'e bakıldığında BŞB Meclis üyelerinden ankete katılanların verdikleri cevaplar doğrultusunda mecliste alınan kararlarda çoğunlukta “merkez iktidar partisi üyeler” nin kararlarının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonraki etkin kararın büyükşehir belediye başkanının etkin olduğu görülmektedir.

İktidar partisi mensubu ilçe belediye meclis üyelerinin anket değerlendirmesine bakıldığında ankete katılanlar mecliste alınan kararlarda çoğunlukta merkez iktidar partisi üyelerinin etkili olduğunu belirtmiştir. Ankete katılan 88 meclis üyesinin 76’sı alınan kararlarda büyük çoğunluk ile iktidar partisinin üyelerinin etkin olduğunu belirtmiştir.

CHP ve İYİ parti mensubu meclis üyelerinin verdikleri cevaba bakıldığında katılanların mecliste alınan kararlarda çoğunlukta “merkez iktidar partisi üyelerinin” kararlarının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılan 33 meclis üyesinin 29 tanesi iktidar partisinin üyelerinin etkili olduğunu belirtmiştir.

Tablo 19:

6360 Sayılı Kanun Genel Olarak Yerel Yönetimlerde Temsil ve Katılımı Hangi Yönlerde Etkilemiştir

6360 Sayılı Kanun genel olarak yerel yönetimlerde temsil ve katılımı hangi yönlerde etkilemektedir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Olumlu katkı sağlamıştır	7	24,1	15	17	19	57,6
Olumsuz katkı sağlamıştır	19	65,5	68	77,3	8	24,2
Kısmen olumlu kısmen olumsuz katkı sağlamıştır	3	10,3	5	5,7	6	18,2

Tablo 19’da görüldüğü gibi BŞB meclis üyeleri 6360 sayılı kanunun yerel yönetimleri nasıl etkilediği konusunda meclis üyeleri olumsuz yönde olduğunu düşünmektedir. Meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu % 65,5 oranı ile 6360 sayılı kanunun yerel yönetimlerde temsil ve katılımı olumsuz etkilediği kanaatindedir. Yine BŞB meclis üyeleri %24,1 oranında olumlu ve % 10,3 kısmen yanıtını vermiştir.

Aynı soruda AKP ve MHP çoğunluğunun olduğu meclis üyeleri de 6360 sayılı kanunun yerel yönetimleri temsil ve katılım konusunda olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu % 77,3 oranı ile olumsuz, % 17 olumlu ve % 5,7 kısmen cevabını vermiştir.

Aynı soruya CHP ve İYİ Parti mensubu belediye meclis üyeleri olumsuz yönde olduğunu düşünmektedir. Meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğu % 57,6 oranı ile 6360 sayılı kanunun yerel yönetimlerde temsil ve katılımı olumlu etkilediği kanaatindedir. CHP ve İYİ Parti mensubu ilçe meclis üyeleri % 24,2 olumsuz ve %18,2 kısmen yanıtını vermiştir. Bu soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde diğer iki gruba göre CHP ve İYİ Parti mensubu ilçe meclisi üyelerinin farklı düşündüğü görülmektedir.

Tablo 20:

6360 Sayılı Kanun Kapsamında Kapatılan İl Özel İdarelerinin Yerine Büyükşehir ve İlçe Belediye Meclislerindeki Üyeler Yeterli Olup Olmamasının Değerlendirilmesi

6360 Sayılı Kanun kapsamında paralel olarak il özel idarelerinin kapatılıp yerine büyükşehir ve ilçe belediye meclislerindeki üye sayıları yeterli midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	19	65,5	67	76,1	28	84,9
HAYIR	10	34,5	19	21,6	5	15,1
KISMEN	0	0	2	2,3	0	0
FİKRİM YOK	0	0	0	0	0	0

6360 sayılı kanun sonrasında kapatılan il özel idare yönetimlerinin ardından il ve ilçe belediye meclislerinde üyelerin yeterli olup olmadığı değerlendirilmek istenmiştir. BŞB meclis üyeleri arasında ankete katılan üyelerin % 65,5 evet, % 34,5 hayır yanıtını vermiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda yeni düzenleme ile kapatılan il özel idarelerinin yerine büyükşehir ve ilçe belediyelerindeki meclis üye sayıları ankete katılan meclis üyelerince yeterli görülmüştür.

AKP ve MHP mensubu ilçe belediye meclis üyeleri 6360 sayılı kanun sonrasında kapatılan il özel idare yönetimlerinin ardından il ve ilçe belediye meclislerinde üyelerin yeterli olup olmadığı değerlendirdiğinde; ankete katılan üyelerin % 76,1 evet, % 21,6 hayır ve sadece % 2,3 kısmen yanıtını vermiştir.

Aynı soruda ankete katılan CHP ve İYİ Parti mensubu ilçe belediye meclis üyelerin % 84,9 evet, % 15,1 hayır yanıtını vermiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda yeni düzenleme ile kapatılan il özel idarelerinin yerine büyükşehir ve ilçe belediyelerindeki meclis üye sayıları ankete katılan meclis üyelerince yeterli görülmüştür.

Tablo 21:

Hatay'ın Büyükşehir Olması Hatay'ı Daha Katılımcı Hale Getirmiştir

Hatay İl'inin büyükşehir belediyesi olması ili daha katılımcı hale getirmiş midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	8	27,5	27	30,7	25	75,8
HAYIR	21	72,5	58	65,6	6	18,1
KISMEN	0	0	3	3,4	2	6,1

BŞB Meclis üyeleri üzerinde yapılan ankette 6360 sayılı yasa sonrasında büyükşehir olan Hatay'da katılım konusunda etkinliğin artıp artmamasının değerlendirildiği soruya verilen cevapların % 72,5 hayır ve % 27,5'i evet olmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda Hatay'ın büyükşehir olduktan sonra daha az katılımcı bir yapıya sahip olduğu kanaati oluşmuştur.

AKP ve MHP Meclis üyeleri üzerinde yapılan ankette 6360 sayılı yasa sonrasında büyükşehir olan Hatay'da katılım konusunda etkinliğin artıp artmamasının değerlendirildiği soruya verilen cevapların % 65,6 hayır, % 30,7 evet ve % 3,4 kısmen olmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda Hatay'ın büyükşehir olduktan sonra daha az katılımcı bir yapıya sahip olduğu kanaati oluşmuştur.

CHP ve İYİ Parti mensubu ilçe belediyeleri meclis üyeleri üzerinde yapılan ankette 6360 sayılı yasa sonrasında büyükşehir olan Hatay'da katılım konusunda etkinliğin artıp artmamasının değerlendirildiği soruya verilen cevapların % 75,8 evet,% 18,1 hayır ve % 6,1 kısmen olmuştur. Muhalefete mensup ilçe belediyesi meclis üyeleri diğer üyelere nazaran, Hatay'ın Büyükşehir olmasının katılımı arttırdığını düşünmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesinin Şu Anki Siyasi Profilinin Meclis Karar Alma Sürecine Etkisi

DEĞİŞKEN	BŞB	AKP+MHP	CHP+İYİ PARTİ
	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER	SAYISAL DEĞER
Olumlu yönde etkilemektedir	1	7	6
Olumsuz yönde etkilemektedir	5	3	4
Hiçbir etkisi yoktur	0	0	0
Soruna ortak çözüm bulma konusunda katkısı vardır	24	80	16
Hoşgörü ve tahammül düzeyini yükseltmektedir	22	51	15

Tablo 22’de Hatay büyükşehir belediyesinde siyasi profilin karar alma sürecine etkisi incelenmiştir. BŞB Meclis üyelerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda meclis içerisinde “soruna ortak çözüm bulma konusunda katkısı vardır” kanaati oluşmuştur. Meclis üyeleri şuan ki siyasi profilin meclis içerisinde uyumlu olma eğilimi göstermektedir şeklinde yorumlanabilir. AKP ve MHP’li ilçe meclis üyeleri aynı soruyu meclis içerisinde alınan kararların “sorunlara ortak çözüm bulma” konusunda siyasi profilin etkili olduğu şeklinde yorumlamıştır. CHP ve İYİ partili ilçe meclis üyelerinden ankete katılanların cevapları doğrultusunda meclis içerisinde alınan kararların “sorunlara ortak çözüm bulma” konusunda siyasi profilin etkili olduğu görülmüştür.

Tablo 23:

İlçe Nüfusları Dikkate Alındığında Büyükşehir Belediye Meclislerinde İlçelerin Adaletli Temsil Edildiğini Düşünüyor Musunuz?

İlçe Nüfusları Dikkate Alındığında Büyükşehir Belediye Meclislerinde İlçelerin Adaletli Temsil Edildiğini Düşünüyor Musunuz?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	19	65,5	68	77,3	26	78,8
HAYIR	2	6,8	19	21,6	5	15,1
KISMEN	8	27,5	1	1,1	2	6,1
FİKRİM YOK	0	0	0	0	0	0

İlçe nüfusları dikkate alındığında büyükşehir belediye meclislerinde ilçelerin adaletli temsil edilip edilmediği değerlendirildiğinde BŞB Meclis üyelerinin anket sorusuna verdiği cevapların % 65,5 evet % 6,8 hayır ve % 27,5 kısmen şeklinde olmuştur. Bu yanıtlar doğrultusunda belediye meclislerinde ilçelerin orantılı olarak ve eşit temsil edildiği kanaati oluşmuştur.

AKP ve MHP'li ilçe meclis üyeleri aynı soruya % 77,3 oranında evet, % 21,6 oranında hayır ve % 1,1 oranında kısmen cevabı verilmişlerdir. Verilen yanıtlar doğrultusunda belediye meclislerinde ilçelerin orantılı olarak ve eşit temsil edildiği kanaati oluşmuştur.

Aynı şekilde, CHP ve İYİ Partili ilçe meclis üyelerinin % 78,8 evet % 15,1 hayır ve % 6,1 kısmen şeklinde cevaplar vermişlerdir. Meclis üyeleri 6360 sayılı Yasa ile değişen ilçe, nüfus ve meclis üye sayıları da ele alındığında ilçelerin adaletli bir şekilde temsil edildiğini belirtmiştir.

Tablo 24:

Günümüz Temsil ve Seçim Sistemi İle Tüm Hatay Halkının Meclislerde Gereği Gibi Temsil Edilmesi Değerlendirilmesi

Günümüz seçim ve temsil sistemi ile tüm Hatay halkının belediye meclislerinde gereği gibi temsil edildiği söylenebilir mi?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	25	86,2	81	92	30	90,9
HAYIR	1	3,4	5	5,7	3	9,1
KISMEN	3	10,3	2	2,2	0	0
FİKRİM YOK	0	0	0	0	0	0

BŞB Meclis üyelerinin belediye meclislerinde Hatay halkının gereği gibi temsil edilip edilmemesine yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar %86,2 evet, % 3,4 hayır ve % 10,3 kısmen şeklinde olmuştur. Buradan anlaşılacağı gibi meclis üyeleri büyükşehir belediyeleri ve belediye meclislerinin günümüz seçim ve temsil ile doğru bir şekilde temsil edildiği dile getirilmiştir. Seçim ve temsil sisteminin meclislerde gereği gibi temsil edildiği kanaati oluşmuştur.

AKP ve MHP'li meclis üyeleri, belediye meclislerinde Hatay halkının gereği gibi temsil edilip edilmemesine yönelik sorulara verdikleri cevaplar % 92 evet, % 5,7 hayır ve % 2,2 kısmen şeklinde olmuştur. Meclis üyeleri büyükşehir belediyeleri ve belediye meclislerinin günümüz seçim ve temsil ile doğru bir şekilde temsil edildiğini belirtmiştir.

CHP ve İYİ Partili meclis üyeleri belediye meclislerinde Hatay halkının gereği gibi temsil edilip edilmemesine yönelik sorulara % 90,9 evet, % 9,1 hayır yanıtını verilmiştir. Buradan anlaşılacağı gibi meclis üyeleri büyükşehir belediyeleri ve belediye meclislerinin günümüz seçim ve temsil ile doğru bir şekilde temsil edildiği dile getirilmiştir.

Tablo 25:
Birden Fazla İlçe Sınırının Değiştirilmesi ve Yeni İlçelerin Kurulmasının Yönetmelik Olarak Etkisi

Birden Fazla İlçe Sınırının Değiştirilmesi ve Yeni İlçelerin Kurulmasının Yönetmelik Anlamında Katkı Sağlamış mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	PARTİ	%	PARTİ	%
EVET	11	37,9	18	20,5	13	39,4
HAYIR	18	62,1	66	75	17	51,5
KISMEN	0	0	4	4,4	3	9,1

Tablo 25’de görüldüğü gibi BŞB meclis üyeleri % 62,1 hayır ve % 37,9 evet cevabı vererek ilçe sınırlarının değişmesinin yönetmelik açıdan katkı sağlamadığını düşünmektedir. Üyelerle yapılan görüşmede “ilçe sayılarının artması verilen hizmetlerin aksamasına neden olmuştur” şeklinde yorumlanmıştır. Daha fazla ilçe sayısı bölünmüş bir hizmet olarak değerlendirilmiştir.

Aynı şekilde AKP ve MHP’li ilçe belediyeleri meclis üyeleri % 75 hayır, % 20,5 evet ve % 4,4 yanıtını vermiştir. Meclis üyeleri daha fazla ilçe sayısının daha fazla ve bölünmüş hizmet ağının oluşmasına neden olacağını belirtmiştir. Dağınık ve bölünmüş katılım ve temsilin olacağını bu durumun da verimliliği azaltacağını belirtmişlerdir.

İlçe sınırlarının değişmesinin yönetmelik anlamında katkı sağlayıp sağlamadığı değerlendirildiğinde; CHP ve İYİ Partili mensubu ilçe meclis üyeleri birbirine yakın oranlarda evet ve hayır cevabı vermiştir. Meclis üyelerinin % 51,5’i hayır yanıtını

verirken % 39,4'ü evet katkı sağlamıştır yanıtını vermiştir. Küçük bir kısım da % 9,1 oranında kısmen yanıtını vermiştir.

Tablo 26:

Birden Fazla İlçe Sınırlarının Değiştirilmesinin Hatay İlinde Katılım ve Temsil Anlamında Değerlendirilmesi

Sizce Birden Fazla İlçe Sınırlarının Değiştirilmesinin Hatay İlinde Katılım Ve Temsil Anlamında Katkı Sağlamış Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	8	27,5	1	1,1	7	21,2
HAYIR	20	68,9	86	97,8	22	66,7
KISMEN	1	3,4	1	1,1	4	12,1

Birden fazla ilçe sınırlarının değişmesinin Hatay İlinde katılım yönünden etkisi değerlendirildiğinde ankete katılan BŞB meclis üyeleri% 68,9 hayır cevabı vermiştir. Geri kalan katılımcıların %27,5'i evet ve % 3,4'ü kısmen cevabını vermiştir. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde ilçe sınırlarının değişmesinin Hatay'da katılım ve temsil konusunda olumsuz etkiler yaratmıştır denilebilir.

Aynı soruya AKP ve MHP'li ilçe belediyeleri meclis üyeleri % 97,8 hayır cevabı vermiştir. Geri kalan katılımcılar toplamda % 2,2 oranında evet ve kısmen cevabını vermiştir. CHP ve İYİ Partili ilçe belediye meclis üyeleri aynı soruya % 66,7 hayır, % 21,2 evet ve % 12,1 kısmen cevabını vermiştir.

Tablo 27:

Yeni İlçelerin Kurulmasının Hatay İli'nde Temsil ve Katılım Anlamında Katkısı

Sizce Yeni İlçelerin Kurulmasının Hatay İli'nde Temsil ve Katılım Anlamında Katkı Sağlamış Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	8	27,5	13	14,8	7	21,2
HAYIR	20	68,9	73	83	22	66,7
KISMEN	1	3,4	2	2,2	4	12,1

Tabloya göre Hatay’da yeni ilçelerin kurulmasının temsil ve katılıma etkisi değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede BŞB meclis üyeleri arasından ankete katılanların % 68,9 hayır, %27,5 evet ve % 3,4 kısmen cevabı vermiştir. AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyeleri ise aynı soruya % 83 hayır, % 14,8 evet ve % 2,2 kısmen cevabı vermiştir. CHP ve İYİ partili ilçe belediyeleri meclis üyeleri % 66,7 hayır cevabı vermiştir.

Verilen cevaplar değerlendirildiğinde ilçe sınırlarının değişmesinin Hatay’da katılım ve temsil konusunda olumsuz etkiler yaratmıştır denilebilir. Yapılan görüşmelerde meclis üyeleri sınırların değişmesiyle etki alanlarında değişim olduğunu dile getirmişlerdir. Bu nedenle de nüfus ve buna bağlı olarak temsil oranlarında da değişim olmuştur. “Oluşan değişim eşit temsil ve katılım kavramını olumsuz yönde etkilemiştir” şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 28:

Hatay’ın Büyükşehir Olması Halkın Yararına Olup Olmaması Değerlendirilmesi

Sizece Hatay’ın Büyükşehir Olması Halkın Yararına Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	7	24,2	47	53,4	22	66,7
HAYIR	21	72,4	39	44,3	8	24,2
KISMEN	1	3,4	2	2,3	3	9,1

Hatay’ın büyükşehir olmasının halkın yararına göre olup olmadığının değerlendirildiği soruya BŞB meclis üyelerinin verdikleri cevapların %72,4’ü hayır, % 24,2’si evet ve % 3,4’ü kısmen olmuştur. BŞB Meclis üyeleri, Hatay’ın Büyükşehir olmasıyla yetki ve sorumluluğunun artmasına neden olduğunu buna karşılık hizmetlerin her yere eşit olarak dağıldığını ifade etmiştir.

AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyelerinin % 53,4’ü, evet, % 44,3’ü hayır ve % 2,3’ü kısmen cevabını vermiştir. Verilen cevapların birbirine yakın olduğu görülmektedir. İktidar partisi mensubu ilçe meclis üyelerinin bir kısmı olumlu olduğunu düşünürken bir kısmı da bölünmüş hizmet olgusunun yarar sağlamayacağını belirtmiştir.

Aynı soruya CHP ve İYİ Partili ilçe belediyeleri meclis üyelerinin % 66,7 evet, % 24,2 hayır ve % 9,1 kısmen cevabı vermiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda Hatay'da yeni ilçelerin kurulmasının temsil ve katılım anlamında olumlu bir katkı sağladığı belirtilmiştir. Meclis üyeleri Hatay'da yeni ilçelerin kurulmasının daha fazla alanda daha çok katılımcının değerlendirmelere katılacağını belirtmiştir.

Tablo 29:
Kent Konseylerinin Yönetime Katılımının Değerlendirilmesi

Sizce Kent Konseyleri Halkın Katılımı İçin Yararlı Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	23	79,3	78	88,6	31	93,9
HAYIR	0	0	0	0	0	0
KISMEN	6	20,6	10	11,4	2	6,1

Tablo 29' a bakıldığında kent konseylerinin yönetime katılımı konusunda BŞB meclis üyelerinin %79,3'ü evet ve % 20,6'sı kısmen cevabını vermiştir. AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyelerinin % 88,6 evet ve % 11,4'ü kısmen cevabı vermiştir. CHP ve İYİ partili ilçe belediye meclis üyelerinin % 93,9 evet ve %6,1'i kısmen cevabı vermiştir. Büyük bir çoğunlukla kent konseylerinin halkın katılımı açısından önem arz ettiği kanaatini belirtmektedir.

Tablo 30:
Kent Konseylerinin Çalışmalarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi

Hatay Büyükşehir Belediyesine Kurulmuş Olan Kent Konseyi'nin Çalışmalarını Yeterli Buluyor Musunuz?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	1	3,4	19	21,6	0	0
HAYIR	21	72,4	1	1,1	6	18,1
KISMEN	0	0	1	1,1	25	75,8
BİLGİM YOK	7	24,2	67	76,1	2	6,1

BŞB Meclis üyelerine kent konseylerinin çalışmalarının yeterli olup olmadığı sorulduğunda % 72,4'ü hayır, % 24,2'si bilgin yok ve % 3,4'ü evet cevabını vermiştir. Büyükşehir Meclis üyeleri için yapılan ankette meclis üyeleri kent konseylerinin meclis içindeki çalışmalarının yeterli olmadığını belirtmiştir.

Aynı şekilde AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyelerine kent konseylerinin çalışmalarının yeterli olup olmadığı sorulduğundan % 76,1'si bilgin yok, % 21,6'ı evet ve geri kalan % 2,2'si hayır ile kısmen cevabını vermiştir. Çoğunluğunu CHP ve İYİ partili ilçe belediyeleri meclis üyelerine kent konseylerinin çalışmalarının yeterli olup olmadığı sorulduğunda % 75,8'i kısmen, % 18,1'i hayır ve % 6,1'i bilgin yok yanıtını vermiştir.

Tablo 31:
Kent Konseyine Halkın Katılımının Yeterliliği Değerlendirilmesi

Hatay Büyükşehir Belediyesine Kurulmuş Olan Kent Konseyi'ne Halkın Katılımı Yeterli Midir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	0	0	0	0	0	0
HAYIR	20	69	12	13,6	5	15,1
KISMEN	0	0	1	1,1	3	9,1
BİLGİM YOK	9	31	75	85,2	25	75,8

BŞB Meclis üyeleri kurulan kent konseylerine halkın katılımını değerlendirdiğinde; % 69 oranında hayır ve % 31 oranında bilgin yok olarak cevaplandırılmıştır. Yine AKP ve MHP'li ilçe belediye meclis üyeleri kurulan kent konseylerine halkın katılımını değerlendirdiğinde; % 13,6 oranında hayır, % 1,1 evet ve % 85,2 oranında bilgin yok olarak cevaplandırılmıştır. CHP ve İYİ partili ilçe belediye meclis üyeleri kurulan kent konseylerine halkın katılımını değerlendirdiğinde; % 75,8 oranında bilgin yok, % 15,1 oranında hayır ve % 9,1'i kısmen olarak cevap vermiştir.

Tablo 32:

Hatay Kent Konseyine Gelen Görüşlerin Dikkate Alınıp Alınmadığının Değerlendirilmesi

Hatay Kent Konseyine Gelen Görüşler, Mecliste Dikkate Alınıyor Mu/ Alınmakta Mıdır?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	18	62,1	6	6,8	3	9,1
HAYIR	4	13,8	5	5,7	2	6,1
BİLGİM YOK	7	24,1	77	87,5	28	84,8

Tablo 32’de görüldüğü gibi kent konseylerinin belediye meclislerindeki etkinlikleri BŞB Meclis üyeleri tarafından %62,1 evet, % 13,8 hayır ve % 24,1 bilginim yok şeklinde cevaplandırılmıştır. AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyeleri % 87,5’i bilginim yok, % 6,8’i evet ve % 5,7’si hayır şeklinde olmuştur. CHP ve İYİ partili ilçe belediye meclis üyeleri %84,8 bilginim yok, % 9,1 evet ve % 6,1 hayır cevabını vermiştir.

Genel olarak bakıldığında BŞB meclislerinde kent konseylerinin etkinliğinden söz edilebilirken, ilçe belediyelerinde kent konseylerinin etkinliği hakkında bilgilerinin olmadığı görülmüştür.

Tablo 33:

Belediye Meclisi Bünyesindeki İhtisas Komisyonlarının Katılım ve Karar Süreçlerine Katkıları

Belediye Meclisi Bünyesindeki İhtisas Komisyonlarının Katılım ve Karar Süreçlerine Katkıları Anlamında Önemine İnanıyor Musunuz?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	27	93,2	20	22,7	18	54,6
HAYIR	2	6,8	3	3,4	4	12,1
BİLGİM YOK	0	0	65	73,9	11	33,3

İhtisas komisyonlarının katılım ve karar süreçlerin değerlendirildiği soruya BŞB Meclis üyeleri arasından katılımcıların % 93,2 evet ve % 6,8 hayır cevabını vermiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun ihtisas komisyonları alınana kararlarda ve katılım konusunda etkili olduklarını belirtmiştir.

AKP ve MHP’li ilçe belediye meclis üyeleri ihtisas komisyonlarının katılım ve karar süreçlerin değerlendirildiği soruya % 22,7 evet, % 3,4 hayır ve % 73,9 bilgisinin olmadığı şeklinde yanıt vermiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun ihtisas komisyonları konusunda belirli bir bilgisinin olmadığı anlaşılmıştır.

Aynı soruya CHP ve İYİ partili ilçe belediyesi meclis üyelerinin % 54,6 evet, % 33,3bilgim yok ve % 12,1hayır cevabını vermiştir. Meclis içindeki ihtisas komisyonlarının halkın katılımı ve meclisin alacağı kararlar konusunda önemli olduğu belirtilmiş, meclisin alacağı bazı kararlarda ihtisas komisyonlarından gelecek farklı bakış ve değerlendirmelerin önemli olacağı vurgulanmıştır. Buna karşın az denilmeyecek kadar üye de ihtisas komisyonları hakkında bilgilerinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 34:
Meclis İçinde İhtisas Komisyonunun Varlığı

Meclis içerisinde ihtisas komisyonları var mıdır? Bu komisyonlar nelerdir?						
DEĞİŞKEN	BŞB		AKP+MHP		CHP+İYİ PARTİ	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
EVET	25	86,2	9	10,3	15	45,5
HAYIR	0	0	46	52,3	10	30,3
BİLGİM YOK	4	13,7	33	37,5	8	24,2

Tablo 34’de meclis içerisindeki ihtisas komisyonlarının varlığı sorulmuştur. BŞB Meclis üyeleri soruya cevap olarak % 86,2’si evet ve %13,7’si kısmen yanıtını vermiştir. Sorulan soru içerisinde var olan komisyonların adları da sorulmuş olup meclis üyeleri, meclis içerisinde birçok komisyonun olduğunu belirtmiştir. Bu komisyonlardan en çok işlev görenler örnek olarak; plan ve bütçe komisyonu, çevre ve planlama komisyonu ile çevre ve sağlık komisyonu verilebilir.

Aynı soruya AKP ve MHP ilçe belediyesi meclis üyeleri % 37,5 bilgisinin olmadığını, % 52,3’ü de hayır cevabını vermiştir. Bunun dışında az bir kısım olan % 10,3’ü evet cevabını vermiştir. Meclis içerisinde ihtisas komisyonları hakkında bilgisi olan çok az bir kesim bulunmaktadır. Büyük çoğunluk ihtisas komisyonlar hakkında bilgiye sahip değildir. Bilgisi olan meclis üyelerine var olan meclis komisyonları

sorulduğunda üyelerin komisyonların etkin olmadığı için adlarını bilmediklerini belirtmiştir.

Aynı soruya CHP ve İYİ Partili ilçe belediye meclis üyelerinin % 45,5' ievet, % 24,2'si kısmen ve % 30,3'ü hayır cevabını vermiştir. Meclis üyelerinin yarıya yakını ihtisas komisyonları hakkında bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Sorulan soru içerisinde var olan komisyonların adları da sorulmuş olup bunlardan ikisinin plan ve bütçe komisyonu ile çevre ve planlama komisyonu olduğu belirtmişlerdir.

4. ALAN ARAŞTIRMASININ BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Alan araştırmasından elde edilen veriler doğrultusunda belediye meclis üyelerinin büyük bir çoğunluğunun erkeklerden olduğu görülmektedir. Kadınların meclis içerisinde temsili yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte meclis üyelerinin yaş ağırlıkları değerlendirildiğinde büyük bir çoğunluğunun 35 yaş ve üstü olduğu görülmüştür. Meclislerin daha dinamik olması ve daha geniş bir alana hitap edebilmesi için genç yaş gruplarına da yer verilmesi gerekmektedir.

Yapılan ankette meclis üyeleri, belediye ve büyükşehir belediye meclislerinin gerçek bir karar organı olduğunu ve meclislerin görevlerini tam anlamı ile yerine getirdiklerini belirtmiştir. Buradan anlaşılacağı gibi belediye ve büyükşehir belediye meclisleri karar alma ve katılım konusunda önemli bir birimdir. Bu bakımdan halkın ve sivil toplum kuruluşlarının katılımın sağlanması büyük önem arz etmektedir.

Diğer bir husus ise meclis toplantılarına halkın katılımın değerlendirildiği sorular karşındaki gelen cevapların genel olarak olumsuz olmasıdır. Öncelikle yerel halk, meclis toplantılarına doğrudan katılmak yerine genelde isteklerini parti üyeleri veya meclis üyelerine bildirmek amacıyla toplantılara katılmaktadırlar. Bu bakımdan meclisin alacağı kararlarda ilk elden değil de aracı yoluyla katılımı sağlamaktadır. Halkın isteklerinin doğrudan dile getirilmesi için, belediye ve büyükşehir belediyelerinin meclis toplantıları ve bu toplantıların gündemleri konusunda yerel halk daha etkin şekilde bilgilendirilmelidir.

Yapılan anket çalışmasında iktidarda bulunan ya da iktidarı destekleyen ilçe belediye meclis üyeleri ile muhalefet partilerine mensup belediyelerin ilçe belediye meclis üyelerinin cevapları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. 6360 sayılı Yasa ile Hatay'ın büyükşehir olmasının temsil ve katılım için; BŞB ve MHP ve AKP ilçe meclisleri olumsuz olduğunu düşünmektedir. Bunun aksine CHP ve İYİ Parti üyesi ilçe meclis üyeleri Hatay'ın büyükşehir olmasının temsil ve katılımı olumlu etkilediğini düşünmektedir. Olumlu ve olumsuz değerlendirenleri iki grupta ele aldığımızda; olumlu düşünen grup, daha fazla ilçe sayısının olması, daha bölünmüş bir seçmen grubunun olması ile temsilin daha etkili olacağını ve temsil için halk ile daha yakından ilişkiler kurulacağını belirtmiştir. Yine aynı etki ile geri dönüşün olacağını ve halkın daha küçük hitap birimlerinde daha etkin katılımın olacağını belirtmiştir. Olumsuz

olduğunu düşünen grup ise; tam tersi şekilde parçalanmış hizmet sunumunun ve parçalanmış temsil anlayışının etkinliğini azaltacağını düşünmektedir. Farklı görüşlerin olması 6360 sayılı Yasa'nın etkilerinin daha net görülmediğinin sonucudur.

Yapılan anket sonucunda Hatay Büyükşehir Belediye Meclisinde temsil ve katılımın gerek üyeler gerekse halk tarafından tam olarak algılanmadığı anlaşılmıştır. Görüşmeye katılan meclis üyelerine göre temsil ve katılım olgusu halk tarafından sadece "oy kullanmak" şeklinde algılanmaktadır. Meclis üyelerinden alınan bilgiler doğrultusunda 6360 sayılı Yasa üzerindeki algı daha çok bütçe, adalet ve karar alma konusunda ele alınmaktadır. Hatay'ın büyükşehir olması katılım ve temsil konusunda değil, daha çok adalet ve alınan kararların uygulanması açısından değerlendirilmektedir. Meclis üyeleri mecliste alınan kararların siyasi partilerin baskılarının etkisi altında alındığını belirtmişlerdir. Meclis üyelerinin değerlendirmelerine göre, anlaşılmaktadır ki halkın yönetime katılımı aktif değildir. Bununla birlikte 6360 sayılı Yasa yerel halk için, büyükşehir belediyelerinin kurulması, ilçe sayılarının artması, köylerin mahalle olması gibi algılanmaktadır. 6360 sayılı Yasa, temsil ve katılım konusundan neredeyse hiç denilecek kadar az değerlendirilmektedir. Meclis üyeleri, 6360 sayılı Yasa'yı temsil ve katılım konusundaki etkileri bakımında değerlendirmemektedir. Adaletli bir temsil ve etkin bir katılım açısından sorunlar yaşandığı görülmektedir.

Halkın meclis toplantılarına katılımı ile yerel yönetime katılımının doğru orantılı olup olmadığı değerlendirildiğinde BŞB Meclisi ile ilçe belediye meclislerinin birbirinden farklı görüşlerde olduğu görülmüştür. Büyükşehir Belediye meclisinde meclise katılım ile yerel yönetimlere katılımın doğru orantılı olduğu belirtilirken, ilçe belediye meclislerinde meclis toplantılarına katılımın yerel yönetime katılımın bir olmayacağı belirtilmiştir. İlçe meclis üyeleri yerel yönetime katılımın tek bir şekilde olmayacağını dile getirmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde meclis toplantılarına halkın katılımı, yerel yönetimlerde katılımın bir göstergesidir. Fakat tek başına toplantılara katılmak ya da seçimlerde oy kullanmak yerel yönetimlerde katılım göstergesi olamaz. Halkın yerel yönetime katılımı; oy kullanma, görüş bildirme, seçmen olarak sorgulama, bulunduğu bölge için faaliyetlerde bulunma gibi birden fazla alanda aktif olması ile mümkün olabilir. Bu nedenle sadece meclis toplantılarına katılma yerel yönetimlerde tek başına katılımın göstergesi olamaz. Fakat etkin bir aracı olabilir.

Yine 6360 sayılı Yasa ile Hatay'ın büyükşehir olmasının temsil ve katılım açısından olumlu ve olumsuz sonucu değerlendirmek istendiğinde BŞB meclis ile MHP ve AKP çoğunluğunun olduğu ilçe meclis üyeleri, yasanın katılım ve temsil için olumsuz etki yarattığını savunurken CHP ve İYİ Parti mensuplarının olumlu yönde yorumladıkları görülmüştür. Burada meclis üyeleri, Büyükşehir Belediyesinin CHP'li bir başkanının olmasının ili olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Muhalefet mensubu ilçe meclis üyeleri, “aynı görüşte olan Büyükşehir ve ilçe meclislerinin aynı yönde kararlar alabildikleri için katılım ve temsilin olumlu yönde etkilendiğini” belirtmiştir. Bununla birlikte diğer iller için, “AKP üyesi belediye başkanı olan büyükşehirlerde farklı görüşte olan ilçe meclisleri arasında olumsuz yönde etkilerin olabileceğini de” belirtilmişlerdir. Yani CHP ve İYİ Parti mensubu ilçe belediyeleri meclis üyeleri; “aynı doğrultuda siyasi görüşe sahip büyükşehir ve ilçe belediyelerinin olduğu illerde, bunun olumlu etki yaratacağını, fakat farklı yönde siyasi görüşlere mensup büyükşehir ve ilçe belediyelerinin olduğu illerde, bu durumun olumsuz etki yaratabileceği”, şeklinde değerlendirme yapmışlardır. Meclis üyelerinin ikilemde kaldığı bu konu da daha hassas davranılarak, adaletli ve imtiyazsız bir yönetim anlayışının benimsenmesi durumunda, bunun katılım ve temsil üzerinde olumlu yönde bir etki yaratabileceği, konusudur.

Bir diğer konu, Hatay'ın Büyükşehir olmasıyla birlikte kapatılan il özel idarelerinin yerine il ve ilçe meclislerindeki meclis üye sayısının artırılmasının yeterli olup olmadığıdır? Meclis üyelerinin genel bakış açısı “yeterli olduğu” yönünde olsa da bir kısım meclis üyesi “yeterli” görmemiştir. Yeterli görmeyen meclis üyeleri, il özel idareleri varken daha çok meclis üyesi olduğunu ve bu durumda meclis üyelerine ulaşmanın daha kolay olduğunu belirtmiştir. Meclis üyelerine daha kolay ulaşmak halka hizmetin ulaşması için de daha kolay bir süreç oluşmaktadır. Meclis üyelerinin genel olarak sayısının azalması, halkın taleplerinin duyurulması konusunda olumsuz bir etki yaratmıştır. Meclis üyelerinin geneli “yeterli” olduğunu düşünse de bir kısım üyeler olumsuz yönlere de vurgu yapmışlardır.

Sivil toplum kuruluşlarının, meclis içerisinde alınan kararlara dahil edilip edilmediği konusu, BŞB meclis üyeleri ile ilçe meclis üyeleri arasında ayrışmaya neden olan bir konu olmuştur. BŞB meclis üyeleri sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edip edilmemesi konusunda kararsızlık yaşarken, ilçe belediye meclisleri sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edildiğini ve edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Buradaki farklılığı yorumlarken büyükşehir ve ilçe etkenlerinin etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İlçeler yapıları gereği daha küçüktür ve bu yapılarından dolayı diğer organlarla olan bilgi alış-verileri daha net ve sık olabilmektedir. Meclis içerisinde alınacak kararlarda sivil toplum kuruluşlarının etkilerine rastlamak daha mümkün olabilmektedir. Buna karşın BŞB meclisleri yapıları gereği daha büyüktür. Sivil toplum kuruluşlarının etkilerinden bahsedileceği gibi, doğrudan etkileri veya ağırlıklı etkileri daha az olacaktır. Çünkü BŞB meclislerinin tek etkin dış etkenleri sivil toplum kuruluşları olmamaktadır. Diğer dış etkenler de söz konusu olmaktadır. Görüldüğü gibi, bu soruda da BŞB ile ilçe belediye meclislerinin bu konudaki düşünceleri ayrışmaktadır. BŞB meclis üyeleri, belediye hizmetlerinin sunumu konusunda sivil toplum örgütlerinin sürece dahil edilip edilmediği konusunda kararsız kalırken, ilçe belediye meclis üyeleri çoğunlukla sivil toplum örgütlerinin sürece dahil edildiğini belirtmektedirler.

Aynı şekilde kent konseylerinin etki ve varlıkları ile alakalı değerlendirmelerde de farklı görüşler söz konusu olabilmektedir. Kent konseylerinin etkileri de BŞB meclisinde ve hatta ilçelerin görüşlerine göre bile farklı sonuçlar ortaya koyabilmektedir. İlçeler kendi içlerindeki ağırlıklı işleyiş ve siyasi görüşlerine göre kent konseylerinin katılımlarını farklı değerlendirebilirler. Kent konseylerinin meclis içlerindeki varlıklarının değerlendirildiği sorulara bakıldığında üç grubun da verdiği ağırlıklı cevapların farklı olduğu görülmüştür. Bu durum, ilçelerin bulunduğu coğrafi konum, büyüklük ve küçüklük gibi etkenlerin, farklı sonuçların oluşmasına neden olabileceğini de göstermektedir.

Üç farklı şekilde gruplandırılan anket sonuçları muhalefet, iktidar ve BŞB meclis üyeleri olarak ele alındığında, görülmektedir ki soruların çoğuna benzer cevaplar verilse de bazı sorularda BŞB meclis üyeleri ilçe meclis üyeleri ayrışırken, bazı sorularda da iktidarda ya da muhalefette olmanın ortaya çıkardığı çıkar birliktelikleri bu yönde bir ayrışmaya da neden olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME: SONUÇ VE ÖNERİLER

Yönetime katılım, günümüzde demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru durumundadır. Yönetime katılım, sadece belirli bir zamanda değil yönetimin her aşamasında gerekli görülmektedir. Yönetime katılım sadece merkezi yönetim için değil yerel yönetimler için de geçerlidir. Özellikle yerel yönetimlerde alınan kararlara halkın katılımının sağlanması bir zorunluluk haline gelmiştir.

Türkiye’de yönetenler boyutundan değerlendirdiğimizde, yönetime ve alınan kararlara katılımın artırılması öncelikli bir tercih olarak görülmesi de halkın yönetsel süreçler ve katılım konularında bilinç düzeylerinin yükselmesi ve iletişim olanaklarının artması, merkezi ve yerel yönetimleri bu yönde adım atmaya zorlamaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimler, özellikle de belediyeler artık alınan kararları halka duyurmaya ve halkın karar mekanizmalarına katılmasına önem vermeye başlamıştır. Günümüzde iletişimin de gelişmesiyle vatandaş her türlü gelişmelerden haberdar olmaktadır. Artık vatandaşlar, yerel yönetimlerden aldıkları bir kararın sebebini sormakta, kararlardan memnunu değilse ilgili mekanizmaları harekete geçirmekten çekinmemektedirler.

Literatür araştırmaları yerel yönetimler ile demokrasinin aralarında ilişki olduğunu kanıtlar niteliktedir. Yerel yönetimler içerisinde katılım, demokrasi, temsil gibi kavramlar farklı dönemlerde Türkiye yerel yönetiminde de bir arada anıldığı görülmüştür. Türkiye’de Osmanlıdan günümüze kadar yerel yönetimlerin gelişimi söz konusu olmuştur. Yerel yönetimler içerisinde demokrasinin sağlanabilmesi için çeşitli birimler oluşturulmuştur. Katılım ve temsil ile ilgili düzenlemeler yapılarak yönetimin demokratikleşmesi sağlanmak istenmiştir. Katılım ve temsil, vatandaşların kültür düzeylerinde oluşan değişim ve gelişim ile daha etkin hale gelmeye başlamıştır.

Cumhuriyet Dönemi’nde de yerel yönetimler düzeyinde, “halkın katılımı” konusunda sorunlar gözlenmiştir. Yerel yönetimlerle ilgili gelişimler 1950’lerden sonra nüfusun kentlere doğru yönelmesi ve toplumun bilinçlenmesiyle birlikte hızlanmıştır. 1970 sonrası, özellikle 1982 Anayasası ve yeni yasal düzenlemelerle hayat bulan büyükşehir belediye yönetimlerinde temsil ve katılım hep tartışılmıştır. Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerinin hızlandığı ikibinli yılların başlarıyla birlikte temsil ve katılımı geliştirici yönde önemli adımlar atıldığı bilinmektedir. Tam olarak hayata geçirilmese de bazı yasal düzenlemeler, örneğin belediyelerin kent konseyleri

kurmaları konusundaki düzenlemeler söz konusu olmuştur. Ancak 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım süreçlerini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Bu yasa kapsamında büyükşehir belediyesi kurulmuş olan yerlerde il özel idareleri, belde belediyeleri ve köy yönetimlerinin tüzel kişiliklerinin sonlandırılması, bu yönetim birimlerinin meclislerinin de kapanmasını beraberinde getirmiştir. Bu da temsil ve katılım süreçlerinin olumsuz etkilenmesi anlamına gelmektedir.

Çalışmanız kapsamında yapılmış olan alan araştırmasında, Hatay ölçeğinde büyükşehir ve ilçe belediye meclislerinde temsil ve katılım konusunda yaşanan sorunlar ve 6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım üzerindeki etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. 6360 sayılı Yasa kapsamında Hatay'da büyükşehir belediyesi kurulması ile birlikte il özel idaresi, 64 belde belediyesi ve 368 köy yönetiminin tüzel yapıları sonlandırılmıştır. Bu düzenlemeler sonrasında ise önceki bölümlerde tablolar yardımıyla da ortaya konulduğu gibi, Hatay İli düzeyinde halkın temsil düzeylerinde önemli ölçüde azalmalar söz konusu olmuştur. 6360 sayılı Yasa öncesinde il genelinde toplam 884 olan belediye meclisi ve il genel meclisi üye sayısı, 6360 sayılı Yasa ile Hatay Büyükşehir Belediyesi kurulması sonrasında 450'ye düşmüştür. 6360 sayılı Yasa'nın Hatay İli düzeyinde temsil ve katılım üzerine etkileri, alan araştırması kapsamında yapmış olduğumuz anket sonucunda da ortaya konulmuştur. Bununla birlikte alan araştırması kapsamında, Hatay'a özel bir takım sorunların da ortaya çıktığı görülmüştür. Bu kapsamda, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi'nde kadınların siyasal temsilinin yok denecek kadar az olduğu, temsil ve katılım kavramının meclis üyeleri arasında çok farklı algılara yol açtığı, büyükşehir belediyesi meclis kararlarını en çok siyasal partilerin etkilediği, belediye meclislerinin yerel siyasal seçkinlerden oluştuğu, temsil ettikleri yerel halktan büyük ölçüde farklılaştıkları, sonuçları ortaya çıkmıştır.

Ankete verilen cevaplar doğrultusunda büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin kararlarını en çok etkileyenler, siyasi partiler olarak görülmektedir. Yani belediyelerde alınan kararları halk ve sivil toplum örgütlerinden ziyade daha çok güçlü ve siyasal birimlerin etkilediği gözlenmemiştir. Temsil konusunda dile getirilen eleştirilerin başında, belediye meclislerinin yerel siyasal seçkinlerden oluştuğu, temsil ettikleri kişilerden büyük ölçüde farklılaştığıdır.

Yerel yönetimlerde katılım ve temsil konusunun etkinliğinin değerlendirildiği çalışmamızda 6360 sayılı Yasa ile birlikte gözlenen değişiklikler incelenmiştir. Fakat görüşme yapılan üyelerin çoğunluğu 6360 sayılı Yasayı sadece il ve ilçe düzenlemesi olarak ve bütçe olarak algılamaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu 6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım konusunda ne gibi artı veya eksileri olduğu hakkında belli bir bilgiye sahip değildir. Bununla birlikte yerel yönetimlerde 6360 sayılı Yasa hakkında katılım ve temsil açısından değerlendirme yapabilen meclis üyeleri, söz konusu yasanın, katılım ve temsili olumsuz yönde etkilediğini dile getirmektedir. Çalışmamızın gerek kuramsal bölümlerinde ortaya konulan veriler, gerekse alan araştırması sonucunda ortaya çıkan bulgular çalışmamızın, “ **6360 sayılı Yasa'nın temsil ve katılım üzerine olumsuz etkileri söz konusudur**”, biçiminde geliştirdiğimiz temel denencesini doğrular niteliktedir.

Alan araştırması kapsamına, yerel halkın meclis toplantılarına ilgisinin yeterli düzeyde olmadığı, STK'ların görüşlerinin alınmadığı ve katılımcı bir yönetim açısından önem taşıyan kent konseylerinin, Hatay'da yeterince bilinmediği ve etkin hale getirilemediği, sonucuna ulaşılmıştır. Yine alan araştırması kapsamında, özellikle ilçe belediye meclisi üyelerinin, ihtisas komisyonları ve kent konseyleri hakkında fikirlerinin olmadığı, kent konseylerinin ve ihtisas komisyonlarının ilçe belediye meclislerinde genel olarak bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmamızda, kuramsal ve alan araştırması kapsamında tespit edilmiş olan temsil ve katılımı ilgili sorunlar bağlamında geliştirilmiş olan önerileri şunlardır:

- Yapılan alan araştırmasında katılımcılar, Hatay büyükşehir belediye meclisinin gerçek bir karar organı olduğunu kabul etmekle, meclise katılımın hem üyeler açısından hem de halk tarafından yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Katılımın daha etkin olabilmesi için halkın demokrasi bilincinin artırılması, meclis üyelerinin de eğitim ve uzmanlık seviyesinin yükseltilmesi ayrıca yerel meclislerde daha etkin bir çalışma ortamının oluşturulması, bu konularda gerekirse yasal düzenlemelerin yapılması gereklidir.
- Meclis üyeleri ile yapılan görüşme sonucunda yerel halkın meclis toplantılarına ilgisinin yeterli düzeyde olmadığı belirtilmiştir. Halkın meclis toplantılarına ilgisinin artırılması için meclis ve görevleri hakkında halkın

bilgilendirilmesi, meclis gündemlerinin halka daha etkili bir yöntemle duyurulması gereklidir.

- Yapılan görüşmelerde belediye politikalarının belirlenmesi ve yerel hizmetlerin sunumu konularında STK'ların görüşlerinin alınmadığı ve kent hizmetlerinin yapım sürecine dâhil edilmediği görülmektedir. Bu noktada kent ve toplum yaşamı için önemi olan STK'ların meclis toplantılarına katılımlarının sağlanması, katılım oranlarının yükseltilmesi konusunda belediyelerin daha istekli ve etkin olmaları gerekmektedir.
- Alan araştırması verilerine göre, özellikle ilçe belediye meclislerinde ihtisas komisyonları ve kent konseyleri hakkında çoğu meclis üyesinin fikirlerinin olmadığı, ayrıca il düzeyinde sadece Hatay Büyükşehir, Defne ve Arsuz Kent Konseylerinin kurulu olduğu, ilçe belediye meclislerinde ihtisas komisyonlarının bulunmadığı belirlenmiştir. Son dönemlerde halkın yönetim süreçlerine katılım konusunda önemli bir konum kazanmış olan kent konseylerinin ve meclis ihtisas komisyonlarının Hatay İli düzeyinde eksikliği, il düzeyinde halkın yönetime katılımının önündeki en büyük engellerden birisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, il düzeyinde kent konseylerinin ve ihtisas komisyonlarının sayıları arttırılmalı, ayrıca halkın ve özellikle de meclis üyelerinin bu konudaki bilinç düzeyleri yükseltilmelidir.
- Bir diğer araştırma sonucu olarak halkın meclis kararlarına katılım şekilleri değerlendirilmiştir. Buradan çıkan sonuçlar genel olarak halkın katılımının halk oylaması, halk toplantıları ve internet üzerinden soru sorulmasıyla sağlandığı görülmüştür. Bu bağlamda, belediyeler bu katılım süreçleri daha aktif hale getirilmeli ve daha aktif olarak kullanmalıdırlar.
- Halkın yönetime katılım seviyesinin az olmasının önemli bir nedeni olarak da 6360 sayılı Yasa'nın getirmiş olduğu düzenlemeler olduğu görülmüştür. Yasa sonrasında Hatay İli düzeyinde yerel temsil düzeylerinin oldukça düştüğü, temsilde merkezileşmeye yol açtığı çalışma içerisinde tablolar yardımıyla verilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, halktan ve yerel yöneticilerden, meclis üyelerinden gelen talepler doğrultusunda 6360 sayılı Yasa'da temsil ve katılımı daha da arttırıcı, geliştirici ve genişletici yönde değişiklikler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ş. (2003), “Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetimler Sürecinde İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21 ve Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği ”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12(1).
- Adıgüzel, Ş. (2012), “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, *Toplum ve Demokrasi*, 13(14), 153-176.
- Adıgüzel, Ş. (2014), “Hatay Büyükşehir Belediyesi”, *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:1, Özel Sayı*, 54-76.
- Adıgüzel, Ş. (2018), “Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Çerçevesinde Büyükşehir-Bütünşehir Düzenlemeleri,” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 27(4),1-28
- Adıgüzel Ş. ve Tek M. (2014), "6360 Sayılı Yasa ve Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi sisteminde değişim: Hatay Örneği". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 23 (3), 73-102.
- Adıgüzel, Ş. ve Karakaya, S. (2017), “Yerel Siyasete Etkileri Açısından 6360 Sayılı Yasa: Hatay Örneği”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(39), 31-56.
- Ağar, S. (2006), “Kamu Kurumları (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi”, *TBB Dergisi*, 65, 279.
- Aksu, İ. F. (2012), *On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. (Erişim: 29.08.2019). www.turkakademisi.org.tr
- Aksu, H. ve Kurtuluş, H. (2011), “Yerel Temsil ve Katılım Açısından Sivas Belediye Meclisi”, *Türkiye İdare Dergisi*, 470, 113-132.
- Aktan, C. C. (1999), "21.Yüzyıl ve Anayasal Demokrasi". *Yeni Türkiye Dergisi*, 2, 38.
- Alada, A. (2004), “Dünden Bugüne Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Seçimleri Üzerine Notlar”, *Kent Gündemi*, 22.
- Alıcı, O. V. (2012), *Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasındaki İlişkiler: İstanbul Örneği*, İstanbul: Beta Yayınları.

- Anbarlı Bozatay, Ş. ve Kızılkaya, K. (2016), “Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Çankırı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 614-615.
- Arıkan, Y. E. (2004), *Bütünleşen Avrupa’da Yerel Yönetimler*, İstanbul: Görüş Yayınevi.
- Arıkboğa, E. (2007), “Büyükşehirlerde Kararları Kim Alıyor? Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil Sorunu ve Çözüm Önerileri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 16(1), 31-54.
- Arıkboğa, E. (2008), *Yerel Yönetimler ve Organları: Organlar Arası İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi*, (Ed., Bozlağan, Recep ve Demirkaya Yüksel, Türkiye’de Yerel Yönetimler), Ankara: Nobel Yayınları.
- Arıkboğa, E. (2010). “*Yerel Yönetimlerde Katılım ve Meclislerin Rolü*”, Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu, İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Arıkboğa, E. (2018), *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Meclislerin Rolü*”, *Yerel Yönetim Anlayışında Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu*, İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Arslan, C. (2009), “*Türkiye’de Yerel Yönetimler ve 2004 Sonrası Yerel Yönetim Reformu*”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Ankara.
- Aslan, M. ve Kaya, G. (2004), 1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (5)1.
- Ateş, H. ve Es, M. (2008), *Süreklilikten Değişime İl Özel idareleri*, (Der., Recep Bozlağan ve Yüksel Demirkaya, Türkiye’de Yerel Yönetimler), Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın, H. (2008), “Kentlinin Yaşadığı Kent Yönetiminin Özerkliğinin Güçlenmesini İsteme Hakkı” *Yerel Siyaset Dergisi*, 3(29), 21.
- Aydın, M. (2006), *Siyasetin Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap.

- Başak, M. (1994), *Türkiye'de yerel yönetimler ve Belediye İktisadi Teşebbüsleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Bayrakçı, E. (2002), "Demokratik Yerel Yönetimin Temel İlkeleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Berkün, S. (2017), "Kamu Açısından Yönetim", *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, (6)16, 642.
- Berzeg, K. (1997), *Hakları Liberal Demokrasilerde İnsan Algılaması ve Uygulama, Uluslararası Demokrasi, Hukuk ve İnsan Konferansı*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Yayını.
- Bilgiç, K. V. (1999), "Türkiye'de Mahallî İdarelerin Gelişimi", *Polis Bilimleri Dergisi*, 4(3), 171-172.
- Bilgisay, H., (2010), "*Yerel Yönetim Reformu ve İl Özel İdareleri: Bursa Perspektifinde Bir Analiz*", (Ed., Bekir Parlak, Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar), Bursa: Dora Yayınları.
- Birch, A. H. (1964), *Representative and Responsible Government*, London: George Allen Unwin.
- Birch, A.H. (1971), *Representation*, London: Pall Mall Press.
- Bostanoğlu, Özer (1990), "Türk Belediyeciliğinde Güncel Tarihsellik", *Amme İdaresi Dergisi*, 23(2) 74-93.
- Bönker, F. ve Wollmann, H. (2006). *Public Sector Reforms and Local Governments in Germany: The Case of Local Social Policy*, Hoffmann V. ve Wollmann H. (Ed.). State and Local Government Reforms France and Germany.
- Bulut, N. (2003), "Demokrasiyi İdeal Anlamına Yaklaştırma Çabası Olarak Radikal Demokrasi", *AÜEHF Dergisi*, VII (1), 2.
- Bulut, Y. ve Tanyıcı, Ş. (2008), "Türkiye'de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği". *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 171-194.
- Canman, D. (2002), *Köy Yönetim ve Sorunları*, Ankara: TODAİE Yayınları.

- Coşkun, B. ve Uzun, T. (1999), *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişimi, Niteliği ve Muğla İli Yerel Yönetimlerinin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlar*, Muğla: Muğla Üniversitesi Yayını.
- Çelik, A. (2008), “Yerel Temsil Açısından Yerel Seçilmişler Üzerine Bir Araştırma: Bingöl İl Merkezi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 17(1), 5-18.
- Çelik, A. ve Uluç, A. V. (2009), “Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 41, 215-231.
- Çelik, B. (1995), “Türk Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi”, *Yeni Türkiye*, 1(4), 588-597.
- Çetin, S. (2009), "Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 251-252
- Çetinkaya, Ö. (2009), *Mahalli İdareler*, Bursa: Ekin kitapevi.
- Çevikbaş, R. (2008), “Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım”, *Türk İdare Dergisi*, 461, 73.
- Çınar, T., Çiner, C. U. ve Zengin, O. (2009), *Büyükşehir Yönetimi: Bütünleştirme Süreci*, Ankara: TODAİE.
- Çiçek, Y. (2014), Geçmişten Günümüze Türkiye’de Yerel Yönetimler, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çiftçi, S. ve Yılmaz, E. (2011), “Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açından Türkiye’de Kentleşme Dönemleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 252-267.
- Çiftçioğlu, H. (2006), “*Yerel Siyaset Göksun Örneği*”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş.
- Çitçi, O. (1996), “Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(6), 5-14.
- Çitçi, S. ve Yılmaz, E. (2011), "Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açından Türkiye’de Kentleşme Dönemleri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 252-267.

- Çukurçayır, A. (2002), *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*, Ankara: Çizgi Kitabevi.
- Çukurçayır, A. (2008), *Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi*, Yerel Siyaset: Okutan Yayıncılık.
- Dahl, R. (1993), *Demokrasi ve Eleştirileri*, (Çev. Levent Köker), Ankara: Yetkin Basımevi.
- Demir, K. A. (2019), Kent Yönetiminde Değişim Algısı: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme ve Yerelleşen Yönetişim Uygulaması, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(1), 894.
- Demir, H. ve Karakütük, M. (2007), “Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi”, *Bilgi Dergisi*, (7)2, 67.
- Derdiman, R. C. (2012), "Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu". *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2(1), 56.
- Dik, E. (2014), 6360 "Sayılı Kanun bağlamında köylerin mahalleye çevrilmesi sorunu". *Mülkiye Dergisi*, 38 (1), 75-102.
- Dinçer N. ve Ersoy T. (1974), Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) Tavsiyelerinin Uygulanma Durumunu Değerlendirme Araştırması, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Doğan, C. (2002), *Köy Yönetim ve Sorunları*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Dönmez, M. (1995), “Türkiye’de Belediyeciliğin Tarihsel Gelişimi”, *Türk İdare Dergisi*, 67(406), 165-173.
- Dönmez, M. (1999), “Belediye Yönetimi”, *Belediye Dergisi Yayını*, 3(3).
- DPT, (1994), *Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi*, VII. BYKP ÖİK Raporu, Ankara: DPT Yayını
- Dursun, D. (2008), *Siyaset Bilimi*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Duru, B. (2013), “Büyükşehir Düzenlemesi Ne Anlama Geliyor?”, *GAP Belediyeler Birliği Dergisi*, 33-37.
- Eke, A. E. (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimler Arası İlişkiler*, Ankara.
- Ekici, B. ve Toker, M. C.(2005), “Avrupa’da Ve Ülkemizde Yerel Yönetimlerin Denetimi ve Etkinliği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler (Todaie)*, 14(1), 5-28.

- Eldem, H. (2015), “Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı”, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 39-61.
- Eren, V. (2006), “Kamu Yönetiminde Denetim Anlayışındaki Gelişmeler”, *Öneri-Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(25), 263.
- Erkan, E. G. (2014), *Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Görev Paylaşımı, Kamu Hizmetlerinin Görülmesinde Etkinlik ve Silifke Belediyesinde Bir Uygulama*, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Karaman, 3-4
- Erkul, H. (2013), *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, 2. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık
- Eroğlu, H. T. (2012), “Yönetime Katılma Biçimleri Ve Yerel Yönetimlerde Demokratik Mekanizmalar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (6)12, 194.
- Ertan, K. (2004), 20. Yüzyıl Kent Ütopyaları, *Çağdaş Yerel Yönetimler (Todaie)*, (13)3, 5-21,
- Eryılmaz, B. (1997), *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*, İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Eryılmaz, B. (2000), *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Erkan Matbaacılık.
- Eryılmaz, B. (2011), *Kamu Yönetimi*, Ankara: Okutman Yayıncılık.
- Heywood, A. (2012), *Siyasetin Temel Kavramları*, Çev: Hayrettin Özler, Ankara: Liberte Yayınları.
- Genç, E. (2015), Demokratikleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler, *Akademik İncelemeler Dergisi*, (10)1, 267-290.
- Gençoğlu, M. (2017), “1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(1), 35.
- Giddens, A. (2002), *Sağ ve Solun Ötesinde*, (Çev., Müge Sözen ve Sabir Yücesoy), İstanbul: Metis Yayınları.
- Gökçe, O. ve Bayrakçı, İ. (2005), *Yeni Düzenlemelere Göre Yerel Yönetimler*, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Konya.
- Görmez, K. (1997), *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, İstanbul: Vadi Yayınları

- Görmez, K. (2000), “Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim ilişkileri”, *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 2(4).84
- Görmez, K. ve Sancak, H. Ö. (2009), “Türkiye’de Yerel Siyasette Seçmen Davranışının Dönüşümü: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği”, (Ed. K. Görmez, M. Ökmen), *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Küresel Bölgesel ve Yerel Perspektifler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Görmez, K. (2012), “Yerelleşme-Merkezîleşme Geriliminde Büyükşehir Yasası” *Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (4)21,
- Gözler, K. (2006), *Anayasa Hukukuna Giriş*, Yedinci Baskı, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Gözlükaya, T. (2007), “Yerel Yönetimler ve Stratejik Planlama: Modeller Ve Uygulama Örnekleri”, (Dumlupınar Üniversitesi Yüksek lisans Tezi), Denizli.
- Gözübüyük, A. Ş. (2003), *Anayasa Hukuku, Son Değişikliklerle*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Gözübüyük, A. Ş. ve Tan, T. (2004), *İdare Hukuku*, Cilt 1, 3. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güçlü, S. (2007), *1980 Sonrası Türkiye’de Yerel Yönetimler için Önerilen Modeller*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Gül, H. (2008), *Yerinden Yönetim Kavramının Gelişimi, Tanımı, Türleri ve Özellikleri*, (Türkiye’de Yerel Yönetimler, ed. Recep Bozlağan ve Yüksel Demirkaya), Ankara: Nobel Yayınları.
- Güler, B. A. (2006), *Yerel Yönetimler, Liberal Açılımlara Eleştirel Yaklaşım*, Ankara: İmge Yayınevi.
- Güler, B. A. (2010), *Türkiye’nin Yönetimi-Yapı*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Gülöksüz, Y. ve Tekeli, İ. (1990), *1973-1980 Dönemi ve 1980 Sonrası Belediyeciliği*, Ankara: Türk Belediyeciliğinde 60. Yıl, İula-Emme,
- Günday, M. (2002), *İdare Hukuku*, 6.Baskı, Ankara: Seçil Yayınları.
- Güntan, Ç. (2007), “II. Abdülhamit Döneminde İmparatorluk İmajının Kamu Yapıları Aracılığı İle Osmanlı Kentine Yansıtılması”, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

- Güredin, E. (2000), *Denetim, İstanbul*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Heywood, A. (2012), *Siyasetin Temel Kavramları*, Çev: Hayrettin Özler, Ankara: Liberte Yayınları.
- İzci, F. ve Turan, M. (2013), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi Ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 117-152.
- Kalabalık, H. (2005), *Yerel Yönetim Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalabalık, H. (2005), *Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalaycıoğlu, E. (1998), *Sivil Toplum ve Neopatrimonyal Siyaset, Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslâm*, (Edt: Ali Yaşar Sarıbay, E. Fuat Keyman), Ankara: Vadi Yayınları.
- Kalko, Ü. (2010), *Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kamalak, İ., Kiriş, H. M., ve Gül, H. (2013), “Türkiye’de Siyasal Partilerin Belediye Başkan Adayı Belirleme Etkinliğinin 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 22(3), 1-30.
- Kara, A. (2005), *19. Yüzyılda Bir Osmanlı Şehri: Antakya*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Karadağ A. (2003), “Osmanlıdan Günümüze Türk Kentinin Değişen Kimliği”, *Türk İdare Dergisi*, 75(441), 147-162.
- Karpat, K. H. (2002), *Osmanlı Modernleşmesi, Toplum, Kuramsal Değişim ve Nüfus*, Ankara: İmge Yayınları.
- Kartal, N. (2013), "Tanzimat'tan Cumhuriyete Osmanlı'da Mülki İdare", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 19.

- Kavruk, H. (2004), *Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi*, Ankara: Odak Yayınları.
- Kaypak, Ş. ve Yılmaz, V. (2016), “Hatay Büyükşehir Yapılanma Sonrasında Çevre Sorunlarına Yaklaşım ve Çevre Düzenlemeleri”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 25-50.
- Keleş, R. (1991), “*Demokratik Gelişimimizde Yerel Yönetimler*”, Mülkiyeliler Birliği Vakfı, Ankara.
- Keleş, R. (2000), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, 4. Başım, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2012), “Anakentin Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu-3*, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Keleş, R. (2013), “Anakent Belediyelerinin Sayısı Çoğalırken”, *GAP Belediyeler Birliği Dergisi*, 15-19,
- Kılınç Ürkmez, G. ve Zengin Çelik, H. (2016), "6360 Sayılı Yasayla Mekânsal İlişki Sisteminin Kır-Kent İkileminde Yeniden Yapılanışı ve Yerel Yönetimler: Kayseri İli Örneği". *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25 (3), 69-94.
- Kıray, M. (2003), *Kentleşme Yazıları*, İstanbul: Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Kızılboğa Özaslan, R. ve Alıcı, O. V. (2014), “Kalkınma Planlarında Yerel Yönetimler ve Yapılan Reformlar Çerçevesinde Mukayesesi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(11), 337.
- Kızılboğa, R. ve Alıcı, O. V.(2011), “Belediyelerin Denetiminde Farklı Bir Model Önerisi”, *Mevzuat Dergisi*, 14(167).
- Kocaoğlu, M. (2015), *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür*, İstanbul: Çizgi Yayınları.
- Koçak, S. Y. (2010), “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21,295-307.
- Koçak S. Y. ve Ekşi, A. (2010), “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 295-307.

- Koçak, S. Y. ve Kavsara, V. (2012), “5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20) 61-92.
- Köse, H. Ö. (2004), “Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi”, *Sayıştay Dergisi*, 52, 3-42.
- Köseoğlu, Ö. (2006), “Yeni Belediye Kanununda Yerel Demokrasiye İlişkin Gelişmeler”, *Yerel Siyaset Dergisi*.
- Köseoğlu Ö. (2019), *Metropolitan kentlerin Geleceği, Yeni Yaklaşım, Model ve Uygulamalar*, İstanbul: Seta Yayınları.
- Kuluçlu, E. (2006), “Yönetimin Denetiminden Denetimin Yönetimine”, *Sayıştay Dergisi*, 63(37), 1-37.
- Lijphart, A. (2006), *Demokrasi Motifleri*. İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- Lipson, L. (1984), *Demokratik Uygarlık*, (Çev. Haldun Gülalp ve Türker Alkan), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Merkezi Hükümet Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri, (1963), *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi Yönetim Kurulu Rapor Özeti*, Ankara.
- Nacak, O. (2007), *AB Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi*, Yüksek Lisans Tezi.
- Nadaroğlu, H. (1994), *Mahalli İdareler Felsefesi Ekonomisi Uygulaması*, İstanbul: Sermet Matbaası.
- Narcıkara, P. (2016), “Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılımda Adalet: Hatay Örneği”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.
- Narlı, N. (1998), *Demokrasinin Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Doğuş ve Gelişme Süreci, İslam ve Demokrasi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Oğuz, E. (2013), *Bütünşehir yasası hakkında bir değerlendirme*. (Erişim: 26.08.2019 <http://www.spo.org.tr/>)
- Oktay, T. (2013), *Yerel Siyaset Bağlamında Belediye Meclis Komisyonları*, İstanbul: MBB Yayını.

- Oktay, E. ve Pekküçükşen, Ş. (2009), Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları-Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme, *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İİBF Dergisi*, (11)16, 173-186
- Ortaylı, İ. (2000), *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri 1840-1880*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Oruç, T. ve Bayrakçı, E. (2018), “Yerel Siyasette Temsil Ve Katılım: Kadın Aktörler”, *Manas Dergisi Sosyal Araştırmalar*, (7)2, 464.
- Ökmen, M. ve Parlak, B. (2010), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuatlar*, 2. Basım, Bursa: Alfa Akademi.
- Önder, Ö. (2013), “Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım, Uluslararası Yönetim”, *İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18), 311-326.
- Önen, S. M. ve Eken, İ. (2016), “Yerel Yönetimler Üzerinde Uygulanan İdari Vesayet Yetkisinin İrdelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(56), 216-234.
- Önez Çetin, Z. (2015), “Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266
- Örs, B. (1997), “Siyasal Temsil ve Demokrasi”, *İktisat Dergisi*, 374, 24–34.
- Örs, B. (2006), “Siyasal Temsil”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35.
- Özdemir, G. (2009), “Batı’da ve Türklerde Egemenlik Kavramı”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 123.
- Özefe, İ. (2005), *Köy İdarelerinin Sorunları ve Yeniden Yapılanma*, (Ed.: Özgür, H. ve Kösecik, M.), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I. Ankara: Nobel Kitabevi.
- Özgür, H. (2008), “Yerel Siyaset Perspektifinden Bakışla Büyükşehir Belediyelerinde Kentsel Alan Yönetimi Uygulamaları”, *Yerel Siyaset: Okutan Yayıncılık*.
- Özgür, H. ve Savaş Yavuzçehre, P. (2016), “Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi:1982-2015”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi* 7(1), 910-927.

- Özkiraz, A. ve Zeren, H. E. (2009), “Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı Tokat İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(230).
- Palabıyık, H. ve M. Görün (2004), *Belediye Meclislerinde Temsil ve Katılım: Çanakkale Belediye Meclisi Örneği*, Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale.
- Pamir, H. (2009), “Alalakh’dan Antiokheia’ya Hatay’da Kentleşme Süreci” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 258-288.
- Parlak, B. (2005), *Tarihi Perspektifte ve Reform Sürecinde İl Özel İdareleri*, (Ed. Özgür, Hüseyin ve Kösecik, Muhammet, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Pehlivan, O. (2005), *Kamu Maliyesi*, Trabzon: Derya Kitapevi
- Pitkin, H. F. (1972), *The Concept of Representation Berkeley*, L.A.:University of California Pres.
- Pustu, Y. (2016), “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, *Sayıştay Dergisi*, 57(124).
- Sadioğlu, U. Özacit, İ. ve Ömürgönülşen, U. (2015), “Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli: Türkiye’de Değişen/Değişmeyen Merkezileşme ve Adem-i Merkezileşme Politikaları”, *Yasama Dergisi*, 10(30), 70-92.
- Sağır, H. ve Yalçın, E. (2016), "6360 Sayılı Kanun Sonrası Kentteki Tarımsal Faaliyetlerde Belediyenin Rolü: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği". *10. Kamu Yönetimi Sempozyumu*, 1108- 1140, İzmir.
- Sartori, G. (1996), *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*, (Çev. Tuncer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Schmidt, Manfred. G. (2002), *Demokrasi Kuramlarına Giriş*, Çeviren: M. Emin Köktaş, Ankara: Vadi Yayınları
- Sencer, M. (1985), “Yönetimin Tarihsel Evrimi ve Yönetim Sistemleri”, *Amme İdare Dergisi*, 18(1), 159.
- Sezen, S. (2000), *Seçim ve Demokrasi*, 2. Basım, Ankara: Gündoğan Yayınları.

- Sezik, M. (2016), “Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Gelişimi ve Sorun Alanları”, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 179.
- Smith, K.B. (2009), *State and Local Government*. Smith, K.B., (Ed.). Washington: CQ Press.
- Stourzh, G. AndLerner, R., (1966). *Readings in American Democracy*, (ed. Harlan, H.C.) 2. Basım, New York: Oxford University Press.
- Sürgit, K. (1972), *Türkiye’de İdari Reform*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Tanilli, S. (1996), *Devlet ve Demokrasi*, İstanbul: Çağdaş Yayıncılık.
- Tek, M. (2009), “1980 Sonrası Hatay İlinde Kamu Yatırımları ve Kentleşmeye Etkisi Nicel Bir Değerlendirme”, *Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(12), 351-372.
- Tekeli, İ. (1983), “Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi”, *Amme İdaresi Dergisi*, 16(2),3-22.
- Tekeli, İ. (1999), “Yerel Siyaset ve Demokrasi, Çoğulculuk ve Sivil Toplum”, *Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Semineri*, İstanbul: Wald Yayını, 201-202.
- Tekeli, İ. (2000), *Kent yoksulluğu ve Modernite’nin Bu Soruya Yaklaşım Seçenekleri Üzerine, Yoksulluk (Bölgesel Gelişme, Kırsal Yoksulluk, Kent Yoksulluğu)*, İstanbul: TESEV Yayını.
- Tekin, M. (2008), “Hatay Tarihi”, (Ed.,Y.Ergün, Ş.Y. Özdilek ve H. Pamir, Ekolojik Okur Yazarlık), Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları.
- Tekin, Ö. F. (2018), “Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 55.
- Tekin, Y. ve Çiftçi, S. (2018), “Temsil Krizi Tartışmalarına Bir Katkı:22. Dönem TBMM’nde Yapılan Bir Alan araştırmasının Sonuçları Işığında Türk Siyasal Yaşamında Demokratik Temsil İlkesinin Görünümü”, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 70-71.
- TOBB, (1996), *Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılanması; Yerel Yönetim Reformu*, Ankara: TOBB Yayını.

- TODAİE (1992), *Kamu Yönetimi Araştırması Yerel Yönetimler Araştırma*
- Toprak, Z. (1990), “Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, *Amme İdaresi Dergisi*, 23(1), 57
- Toprak, Z. (1990), “Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”. *Amme idaresi Dergisi*, 9, 57.
- Torlak, S. E. ve Sezer, Y. (2005), *Büyükşehir Belediye Reformu Üzerine Bir Değerlendirme*, (Ed. Özgür, Hüseyin ve Kösecik, Muhammet, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I), Ankara: Nobel Yayın.
- Tortop, N. (1996), *Yerel Yönetimler Maliyesi (Görev ve Kaynak Bölüşümü)*, Ankara: ODAİE Yayınları.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M.A. (2006), *Mahalli İdareler*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tunç, H. (2008), Demokrasi Türleri Ve Müzakereci Demokrasi Kavramı, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XII*, 1-2.
- Türe, F. (2000), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kökeni: Osmanlı İmparatorluğu’nda Yerel Yönetimler”, *Yerel Gündem*, 2(5), 34-41.
- Türk Dil Kurumu (2005), *Türkçe Sözlük*, 10. baskı, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.
- Usta, S. (2011), *Katılımcı Demokrasi Perspektifinde Kent Konseyleri ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Sakarya Örneği. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı.
- Ulusoy, A. (2010), *Mahalli İdareler: Teori-Uygulama Maliye*, Altıncı Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2001), *Mahalli İdareler*, 4. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Uyar, H. (2004), “Türkiye’de ve Dünyada Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe”, *1923 Aydınlanma Bağımsız Kemalist Düşün Dergisi*, 8(51), 36-37.
- Uygun, O. (2002), *Federal Devlet: Temel İlkeler, Kurumlar ve Uygulama*, Ankara: Seçkin.
- Uysal, B. (1984), *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Uzun, T. ve Kurt, H. (2002), *Avrupa Birliği’ne Giriş Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Sorunlar*, İstanbul.

- Ülgen, P. (2010), “Geç Ortaçağ’da Avrupa’daki Üniversiteler ve Eğitim” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 347-372.
- Ünal, F. (2011), “Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü”, *Dumlupınar üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 31, 242-243.
- Warren, M.E. (1996), *What Should We Expect From More Democracy?* Political Theory, V: 24, N:2.
- Wise, C. (2005), *Judicial Federalism: The Resurgence the Supreme Court’s Role in the Protection of State Sovereignty*. State and Local Government içinde (18-21), Mc Graw-Hill/Duskin.
- Yalçındağ, S. (1992), “Güçlü ve Özerk Yerel Yönetimler Demokrasimizin ve Yönetim Sistemimizin Temel Kuruluşları Olmalıdır”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 1(2), 3-8.
- Yalçındağ, S. (1997), “Yerel Yönetimlerde Etkinlik”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 6(1), 3.
- Yalçındağ, S. (1998), "Yerel Demokrasinin Örgütlenmesi ve Yerinden Yönetimin Geliştirilmesi Açısından ‘Muhtarlık’ Kurumu", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 7(3), 37-56.
- Yaman, M. ve Küçükşen, M. (2018), “Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 51, 249.
- Yavaşgel, E. (2004), *Temsilde Adalet ve Siyasal İstikrar Açısından Seçim Sistemleri ve Türkiye’deki Durum*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Yavuz, F. ve Keleş, R. (1983), *Yerel Yönetimler*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Yaylı, H. ve Pustu, Y. (2008), “Yerel Demokrasinin İlkeleri”, *Karadeniz Araştırmaları*, 16, 133-153.
- Yıldırım U., Öner Ş., Aksu H., ve Tatlı S. M. (2011), “Yerel Temsil Ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (8)15, 509-510.

- Yıldırım, U. ve Öner, Ş. (2003). “Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımının Türkiye’ye Yansımaları: GAP’ta Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12 (4), 6-27.
- Yıldız Tokman, L. ve Kendirci, S. (2006), *Yerel Yönetimlere İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Kadınlara Yer Açmak*, Ankara: Kader Yayınları.
- Yılmaz, A. (2001), *Çağdaş Siyasal Akımlar: Modern Demokraside Yeni Arayışlar*, 1. Basım, Ankara: Vadi Yayınları.
- Yörükoğlu, F. (2009), “Türk Belediyeciliğinin Gelişim Süreci”, *Mevzuat Dergisi*, 12(135), 5-15.
- Zengin, O. (2014), “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ankara Barosu Dergisi*, (72)2, 98-102.

İnternet Kaynakları

TUİK (2012), *2012 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları*, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, (Erişim: 25.08.2019)

TUİK (2009), *Mahalli İdareler Seçim Sonuçları*, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menuyerel.zul>, (Erişim: 25.08.2019)

TUİK (2014), *Mahalli İdareler Seçim Sonuçları*, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menuyerel.zul>, (Erişim: 25.08.2019)

Aktan, C. C. ve Çoban, H. (2011), *Kamu Sektöründe İyi Yönetim İlkeleri*, www.canaktan.org Erişim:26.09.2019)

Mevzuat Kaynakları

442 Sayılı Köy Kanunu (1924). Resmi Gazete (Sayı: 68)

1580 Sayılı Belediye Kanunu (1930). Resmi Gazete (Sayı: 1471).

5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu (1942), Resmi Gazete (Sayı: 7236)

2972 Sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun (1984), Resmi Gazete, (Sayı: 18285)

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004). Resmi Gazete (Sayı: 25531).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005). Resmi Gazete (Sayı: 25745).

5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005). Resmi Gazete (Sayı: 25874).

5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2008), Resmi Gazete (Sayı: 26824)

6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012). Resmi Gazete (Sayı: 28489)

EKLER

EK.1. ANKET FORMU

“YEREL YÖNETİMLERDE KATILIM VE 6360 SAYILI YASA’NIN KATILIM ÜZERİNE ETKİLERİ, Hatay Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Başlıklı Tez Çalışması Kapsamında Hazırlanmıştır.

ANKET UYGULANAN KİŞİYE İLİŞKİN BİLGİLER

Aşağıda Yer Alan İfadelerden Size Uygun Olanını Lütfen (X) Olacak Şekilde İşaret İle Belirtiniz.

1. **Adı ve Soyadı (Belirtmeyebilirsiniz):** .....

2. **Cinsiyetiniz:**

Erkek Kadın

3. **Yaşınız:**

25 – 30, 31 – 39, 40 – 49, 50 – 59, 60 ve üzeri

4. **Eğitim Durumunuz:**

Okur – Yazar, İlköğretim, Lise,
 Yüksekokul, Fakülte, Lisansüstü

5. **Mesleğiniz:** .....

6. **Meclis içerisinde temsil ettiğiniz parti hangisidir?**

AKP
 CHP
 MHP
 İYİ PARTİ
 DİĞER

7. **Ne kadar süredir meclis üyeliği yapmaktasınız?**

.....

KATILIM VE TEMSİLE İLİŞKİN SORULAR

1. Sizce halkın yerel yönetimlere katılımını sağlayan en önemli yöntemler hangileridir? (Önem sırasına göre, üç madde seçerek 1,2,3, biçiminde numaralandırınız.)

- Halkın meclis toplantılarına katılımı
- Kent konseyleri
- İhtisas komisyonları
- Halkoylaması
- Danışma kurulları, yurttaş kurulları
- Halk toplantıları
- Yerel kamuoyu yoklamaları
- İnternet üzerinden görüş alma
- Yuvarlak masa toplantıları

2. Sizce belediye meclisleri gerçek bir karar organı mıdır?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

3. Değilse, belediye meclislerinin gerçek bir karar organı olabilmesi için ne/neler yapılmalıdır?

.....

4. “Üyesi bulunduğum belediyesi meclisi, bir karar organı olarak görevini layıkıyla yerine getirebilmektedir.”

- Evet
- Hayır
- Kısmen

5. “Meclis toplantılarında, meclis üyeleri düşüncelerini ve görüşlerini rahatça söyleyebilmektedirler.”

- Evet
- Hayır
- Kısmen

6. Halkın meclis toplantılarına katılım düzeyi sizce yeterli midir?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

7. Halkın meclis toplantılarına katılım düzeyinin yüksek olması, yerel düzeyde katılımın gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

- Evet
 Hayır
 Kısmen

8. “Sivil toplum örgütlerinin ve mahalle muhtarlarının meclis toplantılarına katılımı yeterlidir.”

- Evet
 Hayır
 Kısmen

9. Sizde belediye meclisleri, kent hizmetlerinin yerine getirilmesi sürecinde sivil toplum örgütlerini sürece katıp, görüşlerini almakta mıdır?

- Evet, sürece dahil ederek, görüşlerini alıyor.
 Hayır, sürece dahil etmiyor ve görüşlerini almıyor.
 Kısmen sürece dahil ederek, görüşlerini alıyor.
 Bu konuda bilgim yok
 Diğer.....

10. Sizde belediye meclislerinde görüş alma ve görüşleri dikkate alma konusunda hangi etkenler dikkate alınmaktadır? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Görüşlerin kentin ve halkın sorunlarıyla ilgili olması,
 Görüşlerin konulara hakim uzmanlarca belirtiliyor olması,
 Sadece meclis çoğunluğunun görüşü olması,
 Meclisin çoğunluğunun siyasi görüşleri ile örtüşen fikirler olması,
 Farklı siyasi görüşleri yansıtan fikirler olması,

11. Meclis üyesi olarak sizlere ulaşan talep ve beklentiler, kimler aracılığı ile sizlere iletilmektedir?

- Doğrudan kentsaşlar bize ulaşıyor,
 Tanıdıkları vasıtası ile,
 Diğer meclis üyeleri ile,
 Parti vasıtası ile,
 Diğer.....

12. Belediye meclislerinin karar alma sürecinde daha çok kimler etkilidir? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- İktidar partisi üyeleri,
 Muhalefet partisi üyeleri,
 Büyükşehir belediye başkanı
 Diğer.....

13. Sizce 6360 Sayılı Kanun, genel olarak “yerel yönetimlerde katılım ve temsilin artırılması” anlamında ne yönde bir katkı sağlamıştır?

- Olumlu katkı sağlamıştır. Çünkü.....
 Olumsuz etkisi olmuştur. Çünkü....
 Kısmen olumlu/olumsuz etkisi olmuştur. Çünkü....

14. 6360 sayılı Yasa kapsamında belde belediyelerinin ve il özel idarelerinin kapatılmalarına paralel olarak yeni oluşturulmuş olan ilçe belediye ve büyükşehir belediye meclislerindeki üye sayılarını yeterli buluyor musunuz?

- Evet. Çünkü....
 Hayır. Çünkü....
 Kısmen. Çünkü....
 Fikrim Yok

15. “Hatay İli’nde büyükşehir belediyesi kurulması, Hatay Büyükşehir Belediyesini daha katılımcı bir hale getirmiştir.”

- Evet. Çünkü....
 Hayır. Çünkü....
 Kısmen. Çünkü....

16. Hatay büyükşehir belediyesi meclisinin şu anki siyasi profili, meclisin karar alma süreçlerini nasıl etkilemektedir? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Olumlu yönde etkilemektedir.
 Olumsuz yönde etkilemektedir.
 Hiçbir etkisi olmamaktadır.
 Sorunlara ortak çözüm bulma konusunda katkısı olmaktadır.
 Hoşgörü ve farklı görüşlere tahammül düzeyini yükseltmektedir.

17. İlçe nüfusları dikkate alındığında, Hatay Büyükşehir Belediye Meclisi’nde ilçelerin adaletli temsil edildiğini söyleyebilir misiniz?

- Evet. Çünkü .....
 Hayır. Çünkü .....
 Kısmen. Çünkü .....
 Fikrim Yok

18. Günümüzdeki seçim ve temsil sistemi ile tüm Hatay halkının belediye meclislerinde gereği gibi temsil edildiğini söyleyebilir misiniz?

- Evet. Çünkü .....
 Hayır. Çünkü .....
 Kısmen. Çünkü .....
 Fikrim Yok

19. Sizce birden fazla ilçe sınırlarının değiştirilmesi ve yeni ilçelerin kurulması Hatay İli’ne “yönetmel anlamda” katkı sağlamış mıdır?

- Evet. Çünkü .....
 Hayır. Çünkü .....
 Kısmen. Çünkü .....

20. Sizce birden fazla ilçe sınırlarının değiştirilmesi Hatay İli'ne "temsil ve katılım anlamında" katkı sağlamış mıdır?

- Evet. Çünkü .....
- Hayır. Çünkü .....
- Kısmen. Çünkü .....

21. Sizce Hatay İli'nde yeni ilçelerin kurulması, "katılım ve temsil anlamında" katkı sağlamış mıdır?

- Evet. Çünkü .....
- Hayır. Çünkü .....
- Kısmen. Çünkü .....

22. Sizce Hatay'da Büyükşehir Belediyesinin kurulması, Hatay halkının yararına olmuş mudur?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

23. Kent Konseylerinin halkın katılımını sağlayıcı bir araç olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

24. Hatay Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulmuş olan "Kent Konseyi"nin çalışmalarını yeterli görüyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Bilгим yok

25. Hatay Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulmuş olan "Kent Konseyi"ne halkın katılımı sizce yeterli midir?

- Evet
- Hayır
- Kısmen
- Bilгим yok

26. Hatay Kent Konseyinden gelen görüşler, sizce mecliste dikkate alınıyor mu/ alınmakta mıdır?

- Evet
- Hayır
- Bilгим yok

27. Belediye meclisleri bünyesinde kurulan "ihtisas komisyonları"nın katılım ve karar süreçlerine katkıları anlamında önemine inanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Bilгим yok

28. Bulduğunuz belediye meclis bünyesinde "ihtisas komisyonları" var mıdır? Bu komisyonlar nelerdir?

- Evet. Adları.....
- Hayır
- Bilгим yok